РЕГУЛАТОРНА КОМИСИЈА
ЗА ЕНЕРГЕТИКУ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

ИЗВЈЕШТАЈ О РАДУ ЗА 2007. ГОДИНУ

Требиње, јул 2008. године

Садржај

А. ИЗВЈЕШТАЈ О РАДУ РЕГУЛАТОРНЕ КОМИСИЈЕ ЗА ЕНЕРГЕТИКУ У 2007. ГОДИНИ 6

1. УВОД 6

2. ПРАВНИ ОКВИР РЕГУЛАЦИЈЕ ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТСКОГ СЕКТОРА И ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТСКИХ ДЈЕЛАТНОСТИ 7

3. КЉУЧНЕ АКТИВНОСТИ 9

3.1. Сједнице, састанци и јавне расправе 9
3.2. Издавање дозвола и надгледање 10
3.2.1. Поступци издавања дозвола 10
3.2.2. Надзор над поштовањем услова дозволе 11
3.3. Регулација цијена и отварање тржишта 12
3.3.1. Други тарифни поступак 12
3.3.2 Отварање тржишта 17
3.3.3. Рачуноводствено раздвајање и приступ рачунима 19
3.4 Заштита купаца 19
3.4.1 Регулаторни оквир заштите купаца 19
3.4.2. Рјешавање спорова и жалби 20
3.4.3. Приуштивост електричне енергије купцима из категорије домаћинства 21
3.4.4. Заштита социјално угрожених купаца 24
3.5. Извјештавање 24
3.6. Обновљиви извори енергије 25
3.6.1 Обновљиви извори енергије и енергетска политика 25
3.6.2 Правилник о стицању статуса квалификованог произвођача 27
3.7. Сарадња 28
3.7.1. ERRA - Регионално удружење енергетских регулацијских тијела 28
3.7.2 ECSEE - Енергетска заједница Југоисточне Европе 28
3.7.3. Сарадња са другим регулаторним комисијама 30
3.7.4. Учешће у раду скупова, конференција и семинара 30

4. ЗАПОСЛЕНИ, ОРГАНИЗАЦИЈА И ЈАВНОСТ РАДА 31

4.1. Запослени и организација рада Регулаторне комисије 31
4.2. Јавност рада Регулаторне комисије 33

5. ФИНАНСИРАЊЕ РЕГУЛАТОРНЕ КОМИСИЈЕ 33

5.1. Финансирање 33
5.2. Ревизорски извјештај 35

6. ИНФОРМАЦИОНИ СИСТЕМ РЕРС-А 38

Б. ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТСКИ СЕКТОР И ТРЖИШТЕ ЕЛЕКТРИЧНЕ ЕНЕРГИЈЕ У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ 39

1. ПРОИЗВОДЊА ЕЛЕКТРИЧНЕ ЕНЕРГИЈЕ 39

1.1. Производња електричне енергије - биланс и остварење 39
1.2. Производња електричне енергије - сигурност снабдијевања 41

1.3. ПРОЗВОДЊА ЕЛЕКТРИЧНЕ ЕНЕРГИЈЕ - ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ 43

2. ПРЕНОС ЕЛЕКТРИЧНЕ ЕНЕРГИЈЕ 47

3. ДИСТРИБУЦИЈА И СНАБДИЈЕВАЊЕ ЕЛЕКТРИЧНОМ ЕНЕРГИЈОМ 48

3.1. ДИСТРИБУЦИЈА ЕЛЕКТРИЧНЕ ЕНЕРГИЈЕ..... 48
3.2. СНАБДИЈЕВАЊЕ ЕЛЕКТРИЧНОМ ЕНЕРГИЈОМ..... 55
3.2.1 Потрошња електричне енергије 56
3.2.2 Потрошња електричне енергије - енергетски интезитет 57
3.3. КВАЛИТЕТ УСЛУГЕ 58

4. ИНФОРМАЦИЈА О ЦИЈЕНАМА У 2007. ГОДИНИ 65

4.1. ПРОСЈЕЧНА ЦИЈЕНА ЕЛЕКТРИЧНЕ ЕНЕРГИЈЕ У РС 65
4.1.1. Кретање просјечних цијена електричне енергије за крајње купце у Републици Српској..... 65
4.1.2. Просјечне цијене електричне енергије за крајње купце у Босни и Херцеговини 67
4.2. УПОРЕДНИ ПОДАЦИ О ЦИЈЕНАМА ЕЛЕКТРИЧНЕ ЕНЕРГИЈЕ У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ И ОКРУЖЕЊУ ЗА СТАНДАРДНОГ КУПЦА..... 68
4.2.1. Нови приступ обради података и презентацији цијена електричне енергије 68
4.2.2. Стара методологија Еуростата – Домаћинства 71
4.2.3. Стара методологија Еуростата - Индустрија..... 77

Предговор

Овај извјештај представља цјеловит преглед рада Регулаторне комисије за енергетику Републике Српске у 2007. години, а садржи и информацију о карактеристичним показатељима функционисања електроенергетског сектора и тржишта електричне енергије у Републици Српској у 2007. години.

Рад Регулаторне комисије у 2007. години се одвијао у складу са финансијским планом - буџетом и планираним пословним активностима које су биле усмјерене на успостављање и унапређење регулаторног оквира потребног за напредовање процеса реформе енергетског сектора у Републици Српској ка функционисању у пуним тржишним условима.

Доношење Закона о измјенама и допунама закона о електричној енергији и Закона о гасу у току 2007. године створили су се услови за унапређење регулаторног оквира за електроенергетски сектор и успостављање регулаторног оквира за сектор гаса.

Законом о измјенама и допунама закона о електричној енергији, прецизније и јасније се регулишу одређена питања у вези обављања дјелатности у сектору електричне енергије у Републици Српској. Посебно треба истаћи да су се овим измјенама и допунама Закона створили предуслови за поједностављење процедура и транспарентност трошкова прикључења објекта на дистрибутивну мрежу, за равноправност корисника мреже код одређивања накнаде за прикључење, за рјешавање питања власништва над мјерним уређајима као мјестом разграничења одговорности дистрибутера и корисника дистрибутивног система, те права и обавеза у вези одржавања, замјене и провјере тачности мјерних уређаја.

Реструктурисање и регулација, слично оним проведеним у сектору електроенергетике, требају бити проведени и у сектору природног гаса, што између осталог, подразумијева и обавезу доношења низа прописа и правила, одређивање тарифа, издавање дозвола и слично. Законом о гасу је одређено да се надлежност и одговорност Регулаторне комисије за енергетику Републике Српске прошири и укључи у регулацију сектора природног гаса, и, с тим у вези, Регулаторна комисија је своје активности у 2007. години усмјерила на стварање кадровских и техничких предуслова за прузимање ове надлежности, а активности на изради прописа и правила су планиране у 2008. години.

Надлежност која се односи на регулисање односа у обављању дјелатности производње, дистрибуције и снабдијевања електричном енергијом РЕРС је остваривао путем надзора над примјеном прописаних услова издатих дозвола за обављање дјелатности, односно провјером и усмјеравањем понашања корисника дозвола у погледу њихове транспарентности у раду, потребног раздвајања рачуна, односа према другим учесницима на тржишту, као и односа према животној средини и ефикасном кориштењу енергетских ресурса.

У оквиру надлежности која се односи на заштиту купаца Регулатор је своје активности у 2007. години углавном усмјерио на надгледање примјене низа одредби у Општим условима за снабдијевање и испоруку електричне енергије којима се спречава или ограничава монополско и нетранспарентно понашање дистрибутивних компанија и на рјешавање спорова по појединачним захтјевима купаца електричне енергије.

Сматрамо да два поступка, један за издавање дозвола и други за одређивање тарифа које је Регулаторна комисија провела у 2007. години треба посебно нагласити.

Наиме, Ргулаторна комисија је, по други пут од свог оснивања, на захтјев електренергетских предузећа, донијела тарифе за снабдијевање тарифних купаца електричном енергијом и тарифе за кориштење дистрибутивне мреже у отвореном поступку заснованом на унапријед прописаној методологији. Унапријед одређене и јавно објављене тарифе за кориштење електроенергетске мреже битан су предуслов за отварање тржишта електричне енергије у смислу обезбјеђења равноправних услова за све учеснике на тржишту по принципу регулисаног приступа треће стране.

Регулаторна комисија је, такође, у 2007. години издала 20 дозвола за обављање електроенергетских дјелатности, од чега 8 за дјелатност производње, 5 за дјелатност дистрибуције, 5 за снабдијевање тарифних купаца и 2 за снабдијевање и трговину електричном енергијом.

Доношењем Правилника о извјештавању и јединственох регулаторног контног плана у првој половини 2007. године Регулаторна комисија је створила претпоставке за ефикасно прикупљање и кориштење информација неопходних за обављање послова из своје надлежности, као и за транспарентност рачуна и приступ рачунима корисника дозвола за обављање електроенергетских дјелатности.

Веома значајна активност у области енергетике за Босну и Херцеговину у 2007. години односила се на обезбјеђење услова за примјену Уговора о успостављању енергетске заједнице Југоисточне Европе, којим се и Република Српска, у оквиру БиХ, обавезала на имплементацију и преношење у домаћу легислативу правних тековина Европске Уније које се односе на тржиште електричне енергије и гаса, заштиту животне средине, обновљиве изворе енергије и конкурентност. Регулаторна комисија је активно учествовала у реализацији мапа пута и акционих планова као и у извјештавању надлежних институција о оствареном напретку у примјени поменутог уговора.

Регулаторна комисија се у свом раду строго придржавала принципа који подразумијевају: дјеловање у оквирима надлежности и обавеза прописаних законом, поштовање унапријед објелодањених правила, процедура и методологија, као и отвореност и јавност рада који укључују обавезно консултовање јавности код доношења одлука.

Увјерени смо да је Регулаторна комисија својим радом у 2007. години и позитивним сигналима о стварању услова за уређење електроенергетског сектора у Републици Српској допринијела да се учини корак напријед ка успостављању регулаторног оквира за понашање електроенергетских субјеката и заштиту купаца, за увођење тржишта електричне енергије и за развој нових капацитета на бази страних и домаћих улагања.

Презентовањем информација о свом раду на начин како је то учињено у овом извјештају и Прелиминарном извјештају о раду са процјеном остварења буџета у 2007. години, презентованим Народној скупштини Републике Српске на 16. сједници 13.12.2007. године приликом разматрања и усвајања Буџета за 2008. годину, Регулаторна комисија обезбјеђује извјештавање о свом раду у складу са чланом 31. Закона о електричној енергији Републике Српске.

А. ИЗВЈЕШТАЈ О РАДУ РЕГУЛАТОРНЕ КОМИСИЈЕ ЗА ЕНЕРГЕТИКУ У 2007. ГОДИНИ

1. Увод

Рад Регулаторне комисије за енергетику, као специјализоване, самосталне, независне и непрофитне организације у циљу регулисања монополског понашања и обезбјеђења транспарентног и недискриминирајућег положаја свих учесника на тржишту електричне енергије прописано је Законом о електричној енергији Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске" број 66/02, 29/03, 86/2003, 111/04, 60/07 и 114/07 у даљем тексту "Закон"). Законом су, такође, прописана овлаштења, надлежности и обавезе Регулаторне комисије, укључујући и обавезу да о свом раду извјештава Народну скупштину Републике Српске најмање једном годишње.

Извјештај је структуриран тако да буду истакнути најзначајнији показатељи рада Регулаторне комисије и истовремено обезбјеђена потребна прегледност.

Поглавље 2 садржи основне информације о правном оквиру и надлежностима за дјеловање Регулаторне комисије, док су кључне активности издвојене у посебно поглавље 3, које је подијељено на више подпоглавља, а уобичајени дијелови извјештаја који се односе на кадровску и организациону структуру и ревидоване финансијске извјештаје дати су у посебним поглављима 4, односно 5.

Почетни дио поглавља о кључним активностима садржи квантитативне показатеље о броју одржаних редовних сједница, интерних састанака и јавних расправа, те броју и структури донешених аката, с циљем да се и са тог аспекта објелодани обим рада Регулаторне комисије.

Прве три кључне активности које се односе на:

- издавање дозвола и надзор над примјеном услова дозволе,
- регулисање цијена електричне енергије и електроенергетских услуга и отварање тржишта,
- заштиту купаца,

произилазе из основних надлежности Регулаторне комисије и најзначајније су по обиму ангажовања ресурса.

Активности које се односе на обновљиве изворе у одређеној мјери су покривене основним активностима које се односе на дозволе и тарифе (3.2 и 3.3), али су посебности која је карактеришу биле преовлађујуће за сврставање у посебна подпоглавља.

Рад Регулаторне комисије на унапређењу начина прикупљања и кориштења података дат је у подпоглављу 3.5.

Подпоглавље о сарадњи садржи првенствено информације о учешћу чланова и запослених Регулаторне комисије на хармонизацији прописа у Босни и Херцеговини кроз сарадњу са друге двије регулаторне комисије у БиХ, као и учешће у раду институција од значаја за електроенергетски сектор у региону и у раду семинара, радионица и слично.

2. Правни оквир регулације електроенергетског сектора и електроенергетских дјелатности

Закон о електричној енергији и донесени подзаконски акти донесени на основу Закона чинили су правни оквир за регулацију енергетског сектора у Републици Српској, односно правни оквир за пословање Регулаторне комисије за енергетику у 2007-ој години:

- Одлука о именовању предсједника и Одлуке о именовању чланова Регулаторне комисије за електричну енергију Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске" број 90/03, 93/03 и 128/06),
- Статут Регулаторне комисије за електричну енергију Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске" број 41/04,67/07 и 113/07),
- Етички кодекс за чланове и запослене у Регулаторној комисији за електричну енергију Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске“ број 49/04),
- Правилник о раду, унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста Регулаторне комисије за енергетику Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске" број 49/04, 89/05, 37/06, 84/06, 35/07 и 101/07),
- Пословник о раду ("Службени гласник Републике Српске" број 96/04),
- Одлуке број 01-1666/06 Народне скупштине Републике о усвајању Буџета Регулаторне комисије за електричну енергију Републике Српске за 2007. годину ("Службени гласник Републике Српске" број 128/06),
- Одлука о регулаторној накнади за предузећа које се баве дјелатношћу производње, дистрибуције и трговине електричном енергијом, а која је проистекла из одобреног буџета за 2007. годину ("Службени гласник Републике Српске" број 15/07),
- Правилник за издавање дозвола и сагласности ("Службени гласник Републике Српске" број 52/05),
- Одлука о висини једнократних регулаторних накнада ("Службени гласник Републике Српске" број 60/05),
- Правилник о тарифној методологији и тарифном поступку ("Службени гласник Републике Српске" број 61/05),
- Одлука о садржају и форми образаца у тарифном поступку ("Службени гласник Републике Српске" број 65/05),
- Одлука о одређивању образаца захтјева за одобрење цијена и тарифа и образаца за техничке и финансијске податке ("Службени гласник Републике Српске" број 65/05 и број 59/07),
- Одлука о провођењу другог тарифног поступка ("Службени гласник Републике Српске" број 78/07),
- Правилник о јавним расправама и рјешавању спорова и жалби ("Службени гласник Републике Српске" број 71/05),
- Општи услови за испоруку и снабдијевање електричном енергијом ("Службени гласник Републике Српске" број 66/06),
- Правилник о стицању статуса квалификованог купца ("Службени гласник Републике Српске" број 88/06),

- Правилник о повјерљивим информацијама ("Службени гласник Републике Српске" број 10/07),
- Правилник о извјештавању ("Службени гласник Републике Српске" број 61/07),
- Одлука о јединственом регулаторном контном плану ("Службени гласник Републике Српске" број 17/07),
- Одлука о тарифном систему за продају електричне енергије у Републици Српској ("Службени гласник Републике Српске" број 28/06, 40/06, 59/07 и 114/07).

Основне надлежности Регулатора у сектору електричне енергије обухватају:

- надзор и регулисање односа између производње, дистрибуције и купаца електричне енергије укључујући и трговце електричном енергијом,
- прописивање методологије и критеријума за утврђивање цијене коришћења дистрибутивне мреже и цијена снабдијевања неквалификованих купаца електричном енергијом и методологије за утврђивање накнаде за прикључење на дистрибутивну мрежу,
- доношење тарифног система за продају електричне енергије и коришћење дистрибутивне мреже,
- утврђивање тарифних ставова за кориснике дистрибутивних система и тарифних ставова за неквалификоване купце,
- издавање или одузимање дозвола за производњу, дистрибуцију и трговину електричном енергијом,
- доношење општих услова за испоруку електричне енергије,
- утврђивање цијена електричне енергије на прагу електране.

У сектору природног гаса у складу са Законом о гасу Републике Српске Регулатор има сљедеће надлежности:

- утврђивање методологије за обрачунавање трошкова производње, транспорта, дистрибуције, складиштења и снабдијевања природним гасом,
- утврђивање методологије за обрачунавање трошкова прикључења на мрежу,
- доношење тарифног система за обрачунавање цијена за коришћење система за производњу, транспорт, дистрибуцију, складиштење природног гаса и тарифни систем за обрачун цијена природног гаса за снабдијевање тарифних купаца,
- утврђивање критеријума и прописивање услова за добијање, измјену и одузимање дозвола за обављање дјелатности као и рјешавање, у поступку за добијања, измјена и одузимања дозвола за обављање дјелатности у сектору природног гаса,
- рјешавање по жалби на рјешења оператора транспортног и дистрибутивног система у поступцима давања одобрења за коришћење мреже и одобрења за прикључење на мрежу,
- утврђивање минималне годишње потрошње природног гаса којом се стиче статус квалификованог купца и утврђује статус и вођење регистра квалификованих купаца природног гаса,
- давање сагласности на правила рада оператера система и на опште услове снабдијевања природним гасом,
- давање сагласности енергетским субјектима на цијене услуга и цијене снабдијевања природним гасом.

3. Кључне активности

3.1. Сједнице, састанци и јавне расправе

У току 2007. године Регулатор је одржао 20 редовних сједница и 34 интерна састанка. На редовним сједницама разматрана су и утврђивана акта из регулаторне надлежности у складу са Законом о електричној енергији прописаним овлашћењима, а на интерним састанцима су разматрана питања и усвајани акти организационо - административне природе. У табелама су дати подаци о структури и броју усвојених аката на редовним сједницама и интерним састанцима.

Редовне сједнице	Број	**Интерни састанци**	Број
Врста документа:		Врста документа:	
Записници	20	Записници	34
Усвојене одлуке	15	Усвојене одлуке	55
Усвојена рјешења	85	Усвојена рјешења	12
Усвојени закључци	63	Усвојени закључци	1
Усвојени правилници	2	Усвојени правилници	2
Упутства	1	Упутства	1
Утврђени нацрти аката	2	Споразум о мирном рјешавању спора	1
Обавјештења за јавност	56		

Табела 1. - Структура и број донесених докумената

Уважавајући начело јавности и транспрентности свог рада, Регулатор одржава опште, техничке и формалне расправе које су прописане Правилником о јавним расправама и рјешавању спорова и жалби ("Службени гласник Републике Српске", број 71/05). У току 2007. године, Регулатор је одржао 37 јавних расправа у вези са:

- доношењем општих нормативних аката - Правилник о повјерљивим информацијама, Правилник о извјештавању и Одлука о јединственом регулаторном контном плану,
- одређивањем цијена електричне енергије у другом тарифном поступку који је покренут по захтјеву МХ ЕРС "Електропривреда Републике Српске" Матично предузеће а.д. Требиње и зависних предузећа из њеног састава,
- издавањем дозвола за обављање електроенергетских дјелатности и
- рјешавањем спорова између учесника на тржишту електричне енергије.

У табели је приказан број јавних расправа по врсти:

Врста јавне расправе	**Правила и прописи**	**Издавање дозволе**	**Тарифе и тржиште**	**Рјешавање спорова**	**Укупан број одржаних расправа**
Опште јавне расправе	2	14	-	-	16
Техничке расправе	2	-	-	-	2
Формалне расправе	-	-	10	5	15
Припремне расправе	-	-	8	-	8

Табела 2. - Структура и број јавних расправа

3.2. Издавање дозвола и надгледање

3.2.1. Поступци издавања дозвола

Једна од надлежности РЕРС-а је издавање и одузимање дозвола за обављање електроенергетских дјелатности и дозвола за изградњу електроенергетских објеката. У складу са Правилником за издавање дозвола и сагласности, РЕРС води регистар издатих дозвола и сагласности, а у електронском облику на својој интернет страници редовно ажурира Збирни преглед издатих дозвола, као и Листу запримљених захтјева за издавање дозвола.

У току 2007. године РЕРС је издао дозволе за обављање електроенергетских дјелатности са периодом важења како је наведено у табели 3:

Врста дозволе	**Корисник дозволе**	**Почетак важења**	**Период важења**
Дозвола за производњу електричне енергије	1. ЗП "Хидроелектране на Дрини" А.Д. Вишеград,	28.12.2007.	6 год.
	2. ЗП "Хидроелектране на Врбасу" а.д. Мркоњић Град,	28.12.2007.	7 год.
	3. ЗП "Хидроелектране на Требишњици" а.д.Требиње,	28.12.2007.	6 год.
	4. ЗП "Рудник и термоелектрана Угљевик" а.д. Угљевик,	28.12.2007.	4 год.
	5. ЗП "Рудник и термоелектрана Гацко" а.д. Гацко,	28.12.2007.	4 год.
	6. ЗП "Електродистрибуција" а.д. Пале, (Мале хидроелектране - Богатићи, Месићи),	28.12.2007.	6 год.
	7. ЗП "Електро-Бијељина" а.д. Бијељина, (Мала хидроелектрана -Тишча),	28.12.2007.	7 год.
	8. Фабрика глинице "Бирач" а.д. Зворник,	19.10.2007.	2 год.
Дозвола за дистрибуцију електричне енергије	9. ЗП "Електро Добој" а.д. Добој,	28.12.2007.	7 год.
	10. ЗП "Електрокрајина" а.д. Бањалука,	28.12.2007.	5 год.
	11. ЗП "Електродистрибуција" а.д. Пале,	28.12.2007.	5 год.
	12. ЗП "Електро-Бијељина" а.д. Бијељина,	28.12.2007.	7 год.
	13. ЗП "Електро-Херцеговина" а.д. Требиње,	28.12.2007.	5 год.
Дозвола за снабдијевање тарифних купаца електричном енергијом	14. ЗП "Електро Добој" а.д. Добој,	28.12.2007.	4 год.
	15. ЗП "Електрокрајина" а.д. Бањалука,	28.12.2007.	4 год.
	16. ЗП "Електродистрибуција" а.д. Пале,	28.12.2007.	4 год.
	17. ЗЕДП "Електро-Бијељина" а.д. Бијељина,	28.12.2007.	4 год.
	18. ЗП "Електро-Херцеговина" а.д. Требиње,	28.12.2007.	4 год.
Дозвола за трговину и снабдијевање електричном енергијом на територији БиХ	19. МХ "ЕЛЕКТРОПРИВРЕДА" Републике Српске Требиње-Матично предузеће а.д. Требиње	28.12.2007.	4 год.
	20. ДОО "РУДНАП" Бања Лука	03.12.2007.	2 год.

Табела 3. - Издате дозволе у току 2007. године

РЕРС је одлуком од 12.04.2007. године донио план подношења и обраде захтјева за издавање дозвола за обављање електроенергетских дјелатности за сва предузећа из састава Мјешовити Холдинг "Електропривреда" Републике Српске - Матично предузеће а.д. Требиње. Ова предузећа су корисници почетних дозвола за обављање електроенергетских дјелатности издатих од стране РЕРС-а 2005. године на период од двије године. Остали подносиоци захтјева су РЕРС-у подносили захтјеве по властитом нахођењу. Од тренутка запримања захтјева до доношења рјешења о издавању дозволе активности у РЕРС-у су се обављале у корацима: *подношење захтјева - допуне захтјева -обавјештавање јавности о комплетности захтјева, позиву за давање коментара и пријави за стицање статуса умјешача - израда и утврђивање нацрта дозволе - обавјештење о термину и мјесту одржавања опште јавне расправе посвакој дозволи те року достављања коментара у писаној форми-израда извјештаја водитеља поступка - израда приједлога дозволе - достављање извјештаја водитеља поступка и приједлога дозволе подносиоцу захтјева на давање коментара - достављање члановима РЕРС-а приједлога дозволе, извјештаја водитеља поступка са достављеним коментарима на нацрт и ставу по њима од стране стручних служби, приједлог регулаторне накнаде и коментара подносиоца захтјева на приједлог дозволе - доношење рјешења о издавању дозволе - објављивање рјешења у Службеном гласнику Републике Српске - постављање на интернет страници РЕРС-а рјешења о издавању дозволе и услова дозволе.*

Укупан број издатих дозвола до краја 2007. године је 25, а њихова врста и период важења објављени су у Збирном регистру издатих дозвола РЕРС-а (www.reers.ba/site/o-nama_dozvole_zbirni-registar-dozvola/476/zbirni-registar-dozvola.aspx).

Крајем 2007. године РЕРС је запримио још три захтјева за издавање дозвола за обављање електроенергетских дјелатности, односно измјену или допуну дозволе, а поступак издавања одвијао се у 2008. години.

3.2.2. Надзор над поштовањем услова дозволе

У складу са одредбама Закона и Правилника за издавање дозвола РЕРС је у току 2007. године, на основу усвојеног програма и плана редовних надзорних провјера обављао надзорне провјере предузећа корисника дозвола за обављање електроенергетских дјелатности из састава МХ Електропривреда Републике Српске Матично предузеће а.д. Требиње. Провјере су рађене у циљу праћења усаглашености рада лиценцираних предузећа са условима почетних дозвола за обављање електроенергетских дјелатности, те утврђивања нивоа проведених мјера од стране корисника дозволе по рјешењима са надзорних провјера проведених у 2006. години и провјере припремљености предузећа за издавање дозвола које имају трајнији карактер.

Редовне надзорне провјере су обавили тимови провјеравача из РЕРС-а по претходно припремљеном програму провјере посебно за свако предузеће. Провјере на терену у простору корисника дозволе обављане су по Процедури РЕРС-а за обављање надзорних провјера. Уз допис о термину провјере, обиму и циљевима провјере сваком кориснику дозволе достављено је и рјешење о тиму провјеравача за надзорну провјеру са навођењем дозволе по чијим условима се провјера обавља.

У 2007. години обављена је редовна надзорна провјера у 11 електроенергетских предузећа која су корисници 18 дозвола за обављање електроенергетске дјелатности. Провјеру стварног стања и усаглашености рада корисника дозволе са условима дозволе тим провјеравача је установљавао прегледом и изузимање одговарајуће документације, увидом у стање постројења и опреме те узимањем изјава од представника корисника дозволе. Извјештај са надзорне провјере садржи утврђено стање у погледу поштовања услова почетне дозволе и утврђене неправилности коришћења дозволе. Извјештаје са надзорних провјера, чији су саставни дио и приједлози корективних мјера за отклањање неправилности, РЕРС је достављао на коментарисање корисницима дозволе.

Након анализе достављених извјештаја са надзорних провјера и приспјелих коментара РЕРС је рјешењем прописивао мјере за отклањање утврђених недостатака са роком отклањања недостатака као и извјештавање о реализацији прописаних мјера у циљу поштовања услова издате дозволе.

3.3. Регулација цијена и отварање тржишта

Сектори електричне енергије и гаса, обично под именом "мрежна енергија", предмет су највеће пажње привреде и грађана сваке земље због значаја који имају на привредну активност и животни стандард.

Дјелатности које се обављају у овим секторима могу се подијелити на монополске (управљање преносном и дистрибутивном мрежом) и дјелатности које се могу обављати у тржишним условима (производња, трговина и снабдијевање купаца електричном енергијом). Монополске дјелатности су предмет потпуне регулације од стране надлежног тијела, док „тржишне“ дјелатности захтијевају процес либерализације услова њиховог обављања, односно увођење таквих тржишних механизама у којима ће се моћи остварити њихов тржишни карактер.

У члану 1. Закона прописан је циљ Закона у смислу да он "тежи да промовише постепену либерализацију националног тржишта електричне енергије слиједећи принципе недискриминације и равноправности лица и својине“, а Регулаторна комисија регулисањем цијена за кориштење дистрибутивне мреже и прописивањем услова отварања тржишта доприноси остваривању овог циља.

3.3.1. Други тарифни поступак

Други тарифни поступак покренут је на захтјев електроенергетских предузећа која послују у саставу Мјешовитог холдинга "Електропривреда Републике Српске".

Захтјев за одобрење цијена на прагу 9 електрана поднијело је седам регулисаних предузећа из састава МХ Електропривреда Републике Српске Требиње и то: ЗП "Хидроелектране на Требишњици" А.Д.Требиње, ЗП "Хидроелектране на Дрини" А.Д. Вишеград, ЗП "Хидроелектране на Врбасу" А.Д. Мркоњић Град, ЗП "Електродистрибуција" А.Д. Пале, Зависно Електродистрибутивно предузеће "Електро-Бијељина" А.Д. Бијељина, ЗП "Рудник и термоелектрана Угљевик" А.Д. Угљевик и ЗП "Рудник и Термоелектрана Гацко" А.Д. Гацко.

Захтјев за одобрење тарифа за кориснике дистрибутивних система и захтјев за одобрење тарифних ставова за снабдијевање електричном енергијом

неквалификованих (тарифних) купаца поднијело је пет регулисаних предузећа из састава МХ Електропривреда Републике Српске Требиње и то: ЗЕДП "Електро-Бијељина" А.Д. Бијељина, ЗП "Електродистрибуција" А.Д. Пале, ЗП "Електрокрајина" А.Д. Бања Лука, ЗП "Електро Добој" А.Д. Добој и ЗП "Електро-Херцеговина" а.д. Требиње.

Захтјеви су поднесени 05.07.2007. године и исти нису били потпуни, те је РЕРС затражио њихово комплетирање.

Сумирајући све поднесене захтјеве, РЕРС је установио да је кумулативно захтијевано повећање цијена за крајње купце износило 42,5% и о томе обавијестио јавност.

РЕРС је донио одлуку о покретању другог тарифног поступка 14.08.2007. године у којој је одређено и вријеме одржавања јавних расправа.

Одлучујући о поднесеним захтјевима, Регулатор је одобрио статус умјешача у свим тарифним поступцима Мјешовитом Холдингу "Електропривреда" Републике Српске Матично предузеће а.д. Требиње и Институцији омбудсмана за заштиту потрошача у Босни и Херцеговини Мостар, а предузећу Чешка електропривреда "ЧЕЗ" а.с., Праг, Чешка Република у тарифном поступку за одређивање цијене на прагу електране РиТЕ Гацко.

По захтјевима за одобрење тарифних ставова за кориснике дистрибутивних система вођен је један поступак формалне расправе, као и по захтјевима за одобрење тарифних ставова за неквалификоване купце.

За сваки поступак формалне расправе одржана је припремна расправа на којој су учесници у поступку упознати са процедуралним правилима и питањима која ће бити расправљана и начину утврђивања чињеница и извођења доказа на формалној расправи.

Формалне расправе су трајале од краја августа до средине октобра 2007. године. На овим расправама, поред запослених у РЕРС-у као активне странке у поступку, учествовали су овлаштени представници подносилаца захтјева и умјешача.

По окончању формалних расправа, странкама у поступку и умјешачима достављени су коначни извјештаји водитеља поступка (седам извјештаја водитеља поступка за одобрење цијена на прагу електрана, један консолидовани извјештај водитеља поступка за одобрење тарифних ставова за кориснике дистрибутивних система и један консолидовани извјештај водитеља за одређивање тарифних ставова за неквалификоване (тарифне) купце електричне енергије у Републици Српској). Извјештаји су садржавали детаљне техничке и економске анализе потребног прихода и оправданих трошкова подносилаца захтјева. Свим странама у поступку дата је могућност да дају примједбе на достављене извјештаје водитеља поступка. Извјештаји водитеља поступка са приједлогом цијена електричне енергије на прагу електрана, цијена дистрибуције и цијена снабдијевања, те тарифних ставова за кориснике дистрибутивних система и тарифних ставова за неквалификоване (тарифне) купце, објављени су на интернет страници РЕРС-а у циљу прикупљања додатних коментара од заинтересованих лица на предложене цијене и тарифне ставове прије њиховог коначног усвајања.

Регулатор је на 19. редовној сједници одржаној 21.12.2007. године донио рјешења о одобрењу цијена на прагу електрана, рјешење о утврђивању цијене дистрибуције

електричне енергије, рјешење о утврђивању цијене снабдијевања неквалификованих купаца електричне енергије у Републици Српској, те Одлуку о измјенама и допунама тарифног система за продају електричне енергије у Републици Српској, Одлуку о тарифним ставовима за кориснике дистрибутивних система и Одлуку о тарифним ставовима за неквалификоване купце. Донесене цијене и тарифни ставови примјењују се од 01.01.2008. године.

Потребни приход од обављања регулисаних електроенергетских дјелатности за сваког подносиоца захтјева утврђен је на основу оправданих трошкова пословања и одобреног поврата на капитал. Оправдавање трошкова заснивало се на анализи свих доказа које је РЕРС имао на располагању укључујући и оне достављене у тарифном поступку. На сликама 1. и 2. дате су просјечне цијене на прагу електрана и просјечне цијене дистрибуције и снабдијевања за сваког подносиоца захтјева, одређене на основу одобреног потребног прихода у другом тарифном поступку и планираних количина производње односно дистрибуције и снабдијевања електричне енергије на годишњем нивоу.

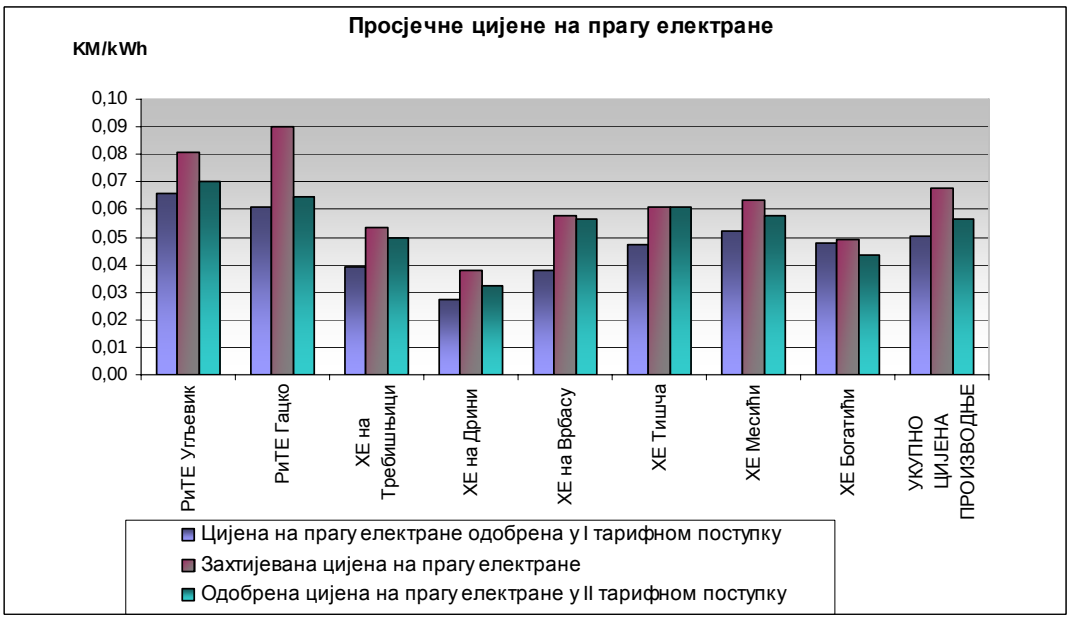

Слика 1. - Просјечне цијене електричне енергије на прагу електрана у Републици Српској

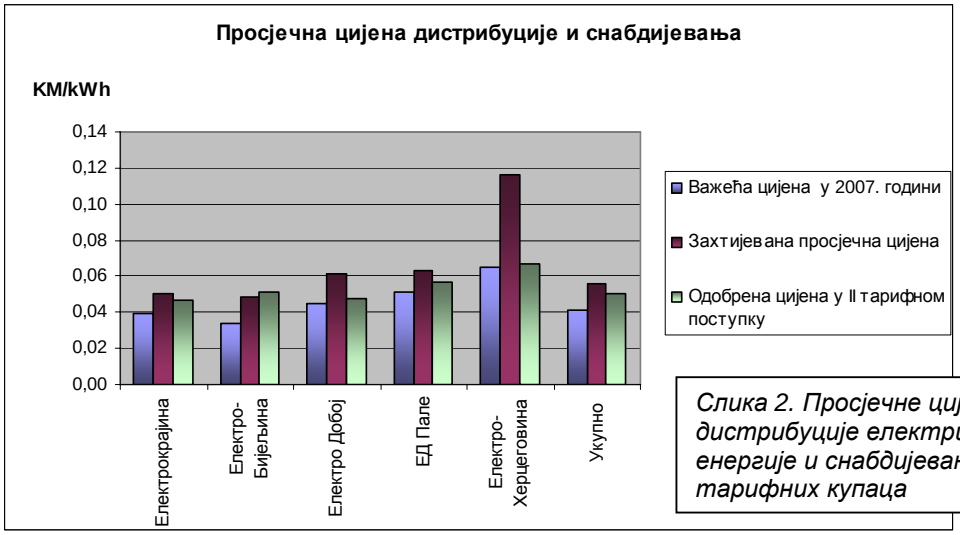

Слика 2. Просјечне цијене услуга дистрибуције електричне енергије и снабдијевања тарифних купаца

Код разматрања тарифног система, Регулатор није имао на располагању потребне податке за анализу евентуалне оправданости увођења додатних категорија потрошње и тарифних група купаца који својим специфичним начином потрошње проузрокују електроенергетском систему трошкове који се разликују од трошкова већ постојећих категорија потрошње и група купаца.

Измјена тарифног система огледа се у промјени односа зимске (више) и љетне (ниже) сезонске тарифе и промјени односа тарифних ставова за крајње купце са једнотарифним и двотарифним бројилом.

Циљ ових промјена је да се тарифним системом утиче на начин потрошње електричне енергије крајњих купаца, ефикасније кориштење расположивих капацитета за производњу, пренос и дистрибуцију електричне енергије, с обзиром на показатеље анализе оптерећења и потрошње у Републици Српској.

Однос виших и нижих сезонских тарифних ставова, умјесто досадашњих 1,5:1 промијењен је и износи 1,3:1. Овај однос је резултат промијењеног начина потрошње и повећања потрошње електричне енергије у периоду примјене нижих сезонских тарифних ставова, који је резултирао већим вршним оптерећењима у истом периоду и смањењем разлике између вршног оптерећења у љетном и зимском периоду.

Осим у другом тарифном поступку одредбе тарифног система су мијењане и Одлуком о измјенама и допунама тарифног система за продају електричне енергије у Републици Српској која је донешена 19.06.2007. године, а у поступку који је вођен на захтјев "Електро-Херцеговине" а.д. Требиње и "Електродистрибуције" а.д. Пале на иницијативу Министарства просвјете и културе Републике Српске. Овом одлуком крајњим купцима основним школама је дата могућност да на њихов захтјев буду пребачени у 6. и 7. тарифну групу остале потрошње. Осим овог, а на иницијативу РЕРС-а извршено је усклађивање одредби тарифног система са одредбама члана 47. и 54. Закона о професионалној рехабилитацији, оспособљавању и запошљавању инвалида (Службени гласник Републике Српске", број 98/04 и 91/06) тако што је "установама, предузећима, заштитним радионицама или радним центрима основаним ради запошљавања инвалида под посебним условима, или организованим самозапошљавањем инвалида (оснивањем властитог предузећа или обављањем самосталне дјелатности или запошљавањем у породичном предузећу), а на основу потврде Фонда за професионалну рехабилитацију и запошљавање инвалида" дата могућност да им се електричне енергија обрачунава по тарифним ставовима за домаћинства.

За дизајнирање правичног тарифног система неопходно је да корисници дозвола за дистрибуцију електричне енергије систематично проводе анализе оптерећења и потрошње електричне енергије. Обезбјеђење потребних података прописано је Правилником о извјештавању, те у наредном периоду РЕРС очекује да ће систематично и досљедно прикупљање и анализа података о потрошњи омогућити правилнију идентификацију трошкова утрошене електричне енергије по тарифним групама купаца.

Код утврђивања тарифних ставова у овом тарифном поступку , слично као и у првом тарифном поступку, дјеломично је елиминисано унакрсно субвенционисање између тарифних група купаца на ниском напону, (остала потрошња на ниском напону субвенционира домаћинства), а све у складу са начелом постепених промјена.

На основу одобрених цијена производње, дистрибуције и снабдијевања електричне енергије и одобрених трошкова преноса, НОС-а и помоћних услуга, РЕРС је у другом тарифном поступку утврдио нове **тарифне ставове за** крајње неквалификоване купце електричне енергије који су дати у табели 4.

ОПИС			Тарифни ставови за неквалификоване купце електричне енергије					
			Обрачунска снага		Активна електрична енергија		Прекомјерно преузета реактивна електрична енергија	
Категорије потрошње и групе купаца		Јед. мјере	КМ/kW/мјесец		КМ/kWh		КМ/kVArh	
		Сезона	ВС (зима)	НС (љето)	ВС (зима)	НС (љето)	ВС (зима)	НС (љето)
Назив категорије	Назив групе	Доба дана						
110 kV		ВТ	1,4544		0,0806		0,0190	
		МТ	-		0,0403		-	
35 kV		ВТ	3,9070		0,0773		0,0209	
		МТ	-		0,0387		-	
10 kV		ВТ	6,1400		0,0812		0,0248	
		МТ	-		0,0406		-	
0,4 kV - остала потрошња	1 ТГ	ВТ	13,1900		0,0837		0,0355	
		МТ	-		0,0418		-	
	2 ТГ	СТ	4,1000	3,1600	0,1767	0,1360	-	-
	3 ТГ	ВТ	4,1000	3,1600	0,2129	0,1638	0,0426	0,0284
		МТ	-	-	0,1065	0,0819	-	-
	6 ТГ	СТ	4,1000	3,1600	0,1130	0,0869	-	-
	7 ТГ	ВТ	4,1000	3,1600	0,1362	0,1047	0,0426	0,0284
		МТ	-	-	0,0681	0,0524	-	-
0,4 kV - јавна расвјета		СТ	-		0,1374		-	
0,4 - домаћинства	1 ТГ	СТ	1,5800	1,2200	0,1126	0,0866	-	-
	2 ТГ	ВТ	1,5800	1,2200	0,1357	0,1044	-	-
		МТ	-	-	0,0679	0,0522	-	-

Табела 4. - Тарифни ставови за неквалификоване купце електричне енергије од 01.01.2008.

Тарифни ставови су у просјеку за све крајње купце повећани за 11,9%, а за крајње купце из категорије домаћинства за 12,6%.

На основу одобрених цијена дистрибуције електричне енергије и одобрених трошкова преноса, НОС-а и помоћних услуга, РЕРС је у другом тарифном поступку утврдио и нове **тарифне ставове за кориснике дистрибутивних система у Републици Српској (тарифне ставове за кориштење мреже),** као неоходан предуслов за отварање малопродајног

тржишта електричне енергије.
Дакле, РЕРС је унапријед утврдио и јавно објавио тарифне ставове за кориснике дистрибутивних система тако да крајњи купац који жели да користи своје право избора снабдјевача као квалификовани купац има јасну и транспарентно исказану цијену услуге коришћења електроенергетске мреже, укључујући и све трошкове који се односе на преносну мрежу и помоћне услуге.

Тарифни ставови за коришћење мреже утврђени су алокацијом горе наведених трошкова на сваку категорију потрошње и групу купаца, у складу са тарифним системом и без унакрсних субвенција и дати су у табели 5.

Тарифни ставови за кориснике дистрибутивних система								
ОПИС			Обрачунска снага		Активна електрична енергија		Прекомјерно преузета реактивна електрична енергија	
Категорије потрошње и групе купаца		Јед. мјере	КМ/kW/мјесец		КМ/kWh		КМ/kVArh	
		Сезона	ВС (зима)	НС (љето)	ВС (зима)	НС (љето)	ВС (зима)	НС (љето)
Назив категорије	Назив групе	Доба дана						
35 kV		ВТ	3,9050		0,0130		0,0209	
		МТ	-		0,0065		-	
10 kV		ВТ	6,1300		0,0156		0,0248	
		МТ	-		0,0078		-	
0,4 kV - остала потрошња	са мјерењем снаге	ВТ	13,1400		0,0191		0,0355	
		МТ	-		0,0096		-	
	једнотарифни	СТ	3,7500	2,8800	0,0526	0,0404	-	-
	двотарифни	ВТ	3,7500	2,8800	0,0633	0,0487	0,0426	0,0284
		МТ	-	-	0,0317	0,0244	-	-
0,4 kV - јавна расвјета		СТ	-		0,0842		-	
0,4 - домаћинства	једнотарифни	СТ	2,1100	1,6200	0,0526	0,0404	-	-
	двотарифни	ВТ	2,1100	1,6200	0,0633	0,0487	-	-
		МТ	-	-	0,0317	0,0244	-	-

Табела 5. - Тарифни ставови за кориснике дистрибутивних система од 01.01.2008. године

3.3.2 Отварање тржишта

Један од основних циљева отварања енергетског тржишта је успостављање права купцима на избор снабдјевача електричне енергије и, обратно, омогућавање једнаких, транспарентних и непристрасних услова снабдјевачима да врше дјелатност снабдијевања купаца електричном енергијом.
Отварање тржишта захтијевало је припрему и усвајање одређених подзаконских аката од стране регулаторних тијела у БиХ.

ДЕРК и ентитетске регулаторне комисије хармонизовано су отпочеле активности на изради прописа који ће омогућити иницијално отварање тржишта електричне енергије у Босни и Херцеговини. Државна регулаторна комисија за електричну енергију је донијела Одлуку о обиму, условима и временском распореду отварања тржишта у БиХ на основу Закона о преносу, регулатору и оператору система електричне енергије у БиХ, а РЕЕРС и ФЕРК су, руководећи се усвојеним терминима из Уговора о успостављања енергетске заједнице за Југоисточну Европу, прописали критеријуме за стицање статуса квалификованог купца доношењем Правилника за стицање статуса квалификованог купца.

Правилником којим се регулишу услови и критеријуми за стицање статуса квалификованог купца, његова права и обавезе, као и права и обавезе снабдјевача прописује се могућност крајњем купцу да слободно изабере ко ће га снабдијевати електричном енергијом. Правилником се такође регулише прелазни период постепеног отварања тржишта имајући у виду потребу за прилагођавањем новим условима и потребу обезбјеђења сигурности снабдијевања купаца електричном енергијом.

РЕРС је на својој 6. редовној сједници у априлу 2007. године донио седам рјешења о стицању статуса квалификованог купца за купце електричне енергије у Републици Српској чија је годишња потрошња у току 2006. године била већа од 10 GWh (Бирач, Јелшинград, Дубичанка, Водовод БЛ, Нови рудници Љубија, Жељезнице РС). На овај начин за набројане субјекте створили су се формални предуслови за слободно уговарање набавке електричне енергије односно за промјену начина снабдијевања са регулисаног на тржишни. Ова погодност још увијек није кориштена од стране квалификованих купаца због изражене разлике између регулисане и тржишне цијене електричне енергије у Републици Српској, БиХ и региону Југоисточне Европе.

Почевши од 01.01.2008. године право избора снабдјевача добијају мањи индустријски и комерцијални купци и на крају 2015. године сви крајњи купци, што значи и крајње купце из категорије домаћинстава. У складу са принципима јавности рада и благовременог обавјештавања купаца РЕРС је у дневом листу "Независне новине" 30.06.2007. године као и на својој интернет страници обавјестио јавност и квалификоване купце о отварању тржишта односно могућношћу промјене начина снабдијевања у 2008. години за све категорије потрошње изузев домаћинстава.

За отварања тржишта, поред прописаног права квалификованог купца на избор снабдјевача, потребно је и обезбјеђење других претпоставки, међу које спадају успостава оператора система, постојање снабдјевача са издатим дозволама за обављање дјелатности трговине и снабдијевања, доношење мрежних правила, тржишних правила, мрежних тарифа и тарифа за помоћне услуге (уколико није успостављено тржиште за ове услуге) и слично.

Регулатор је дао свој допринос отварању тржишта електричне енергије у БиХ доношењем правила о статусу квалификованог купца, давањем сагласности на дистрибутивна мрежна правила, одређивањем тарифа за кориштрње дистрибутивне мреже, стварањем претпоставки за одређивање тарифа за помоћне услуге и издавањем дозвола за обављање дјелатности трговине и снабдијевања електричном енергијом.

3.3.3. Рачуноводствено раздвајање и приступ рачунима

У циљу обезбјеђења услова за надзор и регулисање односа између производње, дистрибуције и купаца електричне енергије, укључујући и трговце електричном енергијом, а у складу са чланом 23. Закона и члановима 18. и 19. Директиве 2003/54/ЕЦ, Регулатор је у 2007. години наставио са издавањем прописа којима се обезбјеђује транспарентност рачуна и приступ рачунима рачуноводствено раздвојених електроенергетских дјелатности.

Регулатор је, након проведеног поступка јавне расправе, донио Одлуку о јединственом регулаторном контном плану на трећој редовној сједници одржаној 27.02.2007. године.

Саставни дио Одлуке је јединствени систем рачуна којим се обезбјеђује објелодањивање стања средства и извора средстава, прихода и расхода и пословних промјена значајних за утврђивање цијена и тарифних ставова које доноси Регулатор.

Регулатор је усвојио и Упутство за примјену јединственог регулаторног контног плана, у којем су наведена основна начела за објелодањивање пословних промјена и критеријуми за признавање средства и извора средстава, прихода и расхода, а све у складу са одредбама Правилника о тарифној методологији и тарифном поступку.

Доношење Одлуке о јединственом регулаторном контном плану са Упутством за примјену омогућило је, поред раније наведеног, једнообразно исказивање података у финансијским извјештајима субјекта који обављају регулисане дјелатности, као и спречавања дискриминације и унакрсног субвенционисања између дјелатности.

Јединствени регулаторни контни план заснован је на прописаном контном оквиру за правна лица у Републици Српској.

3.4 Заштита купаца

3.4.1 Регулаторни оквир заштите купаца

Законом о електричној енергији прописане су сљедеће надлежности Регулатора у вези са заштитом купаца:

- регулисање квалитета услуге и тарифа, имајући у виду интересе купаца и потребе предузећа за испоруку електричне енергије,
- обезбјеђење транспарентног и недискриминаторског понашања на тржишту електричне енергије,
- доношење мјера за спречавање злоупотребе монополског положаја корисника дозвола издатих од стране Регулатора,
- учешће у рјешавању спорова и постизању споразума између купаца и снабдјевача електричном енергијом,
- обезбјеђење и других индиректних циљева заштите потрошача приликом прописивања услова дозвола за обављање одређене електроенергетске дјелатности.

У Анексу А Директиве 2003/54/ЕЦ наведене су мјере за заштиту купаца које обухватају: право на уговор који садржи, између осталог, унапријед дефинисане услове снабдијевања, квалитет понуђене услуге, обавезу правовременог информисања купца, право на надокнаду и обештећење, рјешавање спорова и друга

питања, обавезу благовременог обавјештавања у условима и начину промјене цијене, обавезу информисања о цијенама и тарифама под стандардним условима, право на избор начина плаћања, информацију о праву на универзалну услугу.

Основни елементи обезбјеђења равноправности и недискриминације у коришћењу дистрибутивне мреже и снабдијевању крајњих купаца електричне енергије који су били предмет рада Регулатора су:

- ☑ дефинисање услова испоруке и снабдијевања електричном енергијом, мимималног стандарда услуге и обавезујућих елемената уговорне заштите потрошача електричне енергије у условима монопола,
- ☑ унапријед познате, лако упоредиве цијене услуга, утврђене на јасан и објективан начин на основу унапријед дефинисане методологије и њене примијене без дискриминације,
- ☑ обезбјеђивање права на једноставан, брз и ефикасан поступак заштите купца у случају повреде његових права.

Заштита права крајњих купаца у погледу услова приступа мрежи и коришћења мреже, минималног стандарда услуге и уговорне заштите у односима са корисником дозволе за дистрибуцију електричне енергије и корисником дозволе за снабдијевање дефинисана је Општим условима за испоруку и снабдијевање електричном енергијом. Овим актом прописани су права и обавезе корисника мреже и крајњег купца, корисника дозволе за дистрибуцију електричне енергије и корисника дозволе за снабдијевање, процедуре прикључења и приступа мрежи, елементи уговора и информације које се морају пружити купцу.

РЕРС је утврдио тарифне ставове за кориснике дистрибутивних система и тарифне ставове за неквалификоване купце електричне енергије у складу са одредбама Правилника о тарифној методологији и тарифном поступку, те на тај начин обезбиједио да цијене електричне енергије буду утврђене на основу унапријед дефинисане методологије, засноване на објективним критеријумима, јавно објављене прије примјене и примијењене без дискриминације, како је прописано одредбом члана 3. Директиве.

У погледу мјера заштите крајњих купаца, а посебно угрожених купаца, укључујући мјере помоћи да се избјегне искључење, као и мјере заштите потрошача у удаљеним подручјима, Општим условима су прописани услови под којима се може искључити потрошач са мреже, процедура искључења, а посебно је прописана забрана да датум искључења буде у дане државних празника, дане викенда или дане када не ради услужни центар корисника дозволе. Такође, забрањено је искључење крајњих купаца који користе електро - медицинску опрему за одржавање здравља. У случају екстремно хладног времена, обустава испоруке се може примијенити само као крајња мјера. Рјешавањем спорова и жалби Регулатор обезбјеђује купцу једноставан поступак заштите у случају кад купац сматра да су повређена његова права.

3.4.2. Рјешавање спорова и жалби

Увођењем регулације у електроенергетски сектор подстакнута је политика активне заштите потрошача и успостављена комуникација између различитих учесника на тржишту електричне енергије, а нарочито крајњих купаца са Регулатором, што је нарочито дошло до изражаја у 2007. години. Регулатор рјешава спорове у вези са:

- правом на напајање електричном енергијом,
- правом приступа на дистрибутивну мрежу,
- обавезом испоруке електричне енергије,
- тарифама по којима се енергија испоручује,
- застојима у напајању електричном енергијом,
- одбијањем испоруке електричне енергије и
- квалитетом напајања електричном енергијом.

Произвођач електричне енергије, или квалификовани купац електричне енергије, којем је одбијен приступ мрежи или је незадовољан условима приступа, може поднијети жалбу Регулатору. Важећим прописима дефинисани су основни услови под којима се може одбити приступ мрежи који се углавном своде на ограниченост техничких или погонских могућности.

Поред наведеног, Регулатор одлучује и по жалбама на рјешење захтјева за добијање електроенергетске сагласности за прикључење објеката крајњих купаца на дистрибутивну мрежу.

У току 2007. Регулатору је поднесено 122 захтјева за рјешавање спора из регулаторне надлежности, од чега је 106 ријешено до краја 2007. године, а остали су у складу са процедуром рјешавања рјешавани у 2008. години.

У току 2007. године запримљене су и рјешаване двије жалбе на рјешење о издатој електроенергетској сагласности.

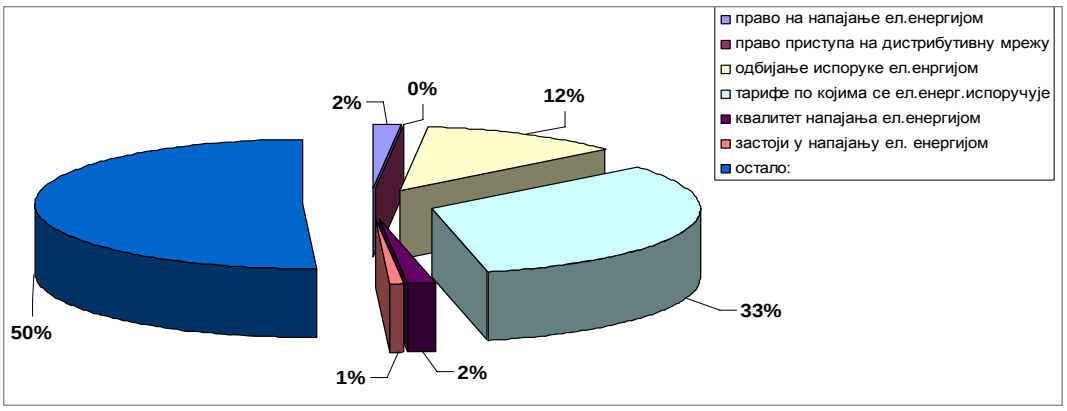

Слика 3. *- Структура рјешаваних приговора у 2007. години*

Један од елемената заштите купаца је и примјена Општих услова које је донио РЕРС у 2006. години, као и рјешавање приговора крајњих купаца у вези са примјеном Општих услова. С тим у вези, РЕРС се и током 2007. године старао о примјени одредби Општих услова, кроз надзорне провјере и одговарајући на упите регулисаних компанија, крајњих купаца и других заинтересованих лица.

3.4.3. Приуштивост електричне енергије купцима из категорије домаћинства

Европске земље користе израз "енергетско сиромаштво" ("*fuel poverty*") за оцјењивање и поређење приуштивости електричне енергије крајњим купцима из категорије домаћинства. Праг енергетског сиромаштва одређује свака земља на основу властитих критеријума који зависе од просјечних цијена различитих видова енергената за домаћинство, расположивости различитих врста енергената за

коришћење у домаћинству, те националног дохотка по становнику, минималних и просјечних примања домаћинстава.

У неком европским земљама се домаћинство категорише као енергетски сиромашно ако је мјесечни рачун за потрошњу електричне енергије и гаса у домаћинству већи од 10% укупних мјесечних примања домаћинства.

РЕРС за своје анализе користи податке из званичних извора, а у Републици Српској то је Завод за статистику Републике Српске. Како у објављеним подацима овог Завода за 2007. годину нису дати подаци о примањима домаћинстава у Републици Српској и броју домаћинстава у одређеном опсегу примања, потребни за оцјену енергетског сиромаштва домаћинстава, умјесто упоредног прегледа нивоа енергетског сиромаштва са земљама Европске Уније, РЕРС је за своје анализе користио упоредни преглед односа рачуна за електричну енергију и "потрошачке корпе".

Издаци за електричну енергију за крајњег купца у категорији домаћинства у 2007. години у односу на 2006. годину нису се повећали, односно у том периоду није било промјене цијена електричне енергије.

Стандардни купац из категорије домаћинства (купац који троши 3500 kWh електричне енергије годишње)[1] за електричну енергију је у 2007. години платио 453,72 КМ са порезом (387,80 КМ без пореза), односно у просјеку 37,81 КМ мјесечно.

За исту потрошњу електричне енергије у 2008. години потребно је издвојити 502,56 КМ или просјечно 41,88 КМ мјесечно.

С обзиром да, како је већ поменуто, у Републици Српској нису обрађени подаци о просјечним примањима једног домаћинства, у извјештају се дају подаци о учешћу издатака за електричну енергију у укупним издацима једног домаћинства.

За одређивање укупних издатака једног домаћинства кориштена је «синдикална потрошачка корпа» која представља вриједност добара и услуга потребних за одржавање нивоа животног стандарда у износу од 1149,52 КМ за 2007. годину.

Слика 4. - Учешће трошкова електричне енергије у потрошачкој корпи за стандардног купца у 2007. години

Учешће трошкова електричне енергије (укључујући порез на додату вриједност) у "синдикалној потрошачкој корпи" у 2007. години је износило 3,0% за једнотарифног купца из категорије домаћинства, а 3,34% за двотарифног купца, а што је графички представљено **на слици 4.**

[1] По методологији коју примјењује ЕУРОСТАТ, крајњи купци из категорије домаћинства се класификују у 5 група стандардних купаца, а стандардни купац из групе "Dc" је крајњи купац који троши годишње 3500 kWh електричне енергије, од чега 1300 kWh ноћу, односно у вријеме примјене мање дневне тарифе.

Други карактеристичан податак је учешће издатка за електричну енергију, за обим потрошње стандардног купца (Dc) из категорије домаћинства, са урачунатим порезом на додату вриједност, у минималној загарантованој плати, које је у Републици Српској у 2007. години износио 18%.

На основу одобрених цијена за 2008. годину и одређене минималне плате, учешће издатка за електричну енергију у минималној заради у 2008. години износи 17%.

Цијена ел. енергије и примања у РС	Годишњи рачун за ел. енергију	Просјечни мјесечни издатак	Минимална плата	Учешће издатка за ел. енергију у мин. плати
2007	453,72	37,81	205,00	18%
2008	502,56	41,88	250,00	17%

Табела 6. - Учешће издатка за електричну енергију са укљученим порезом на додату вриједност у минималној плати

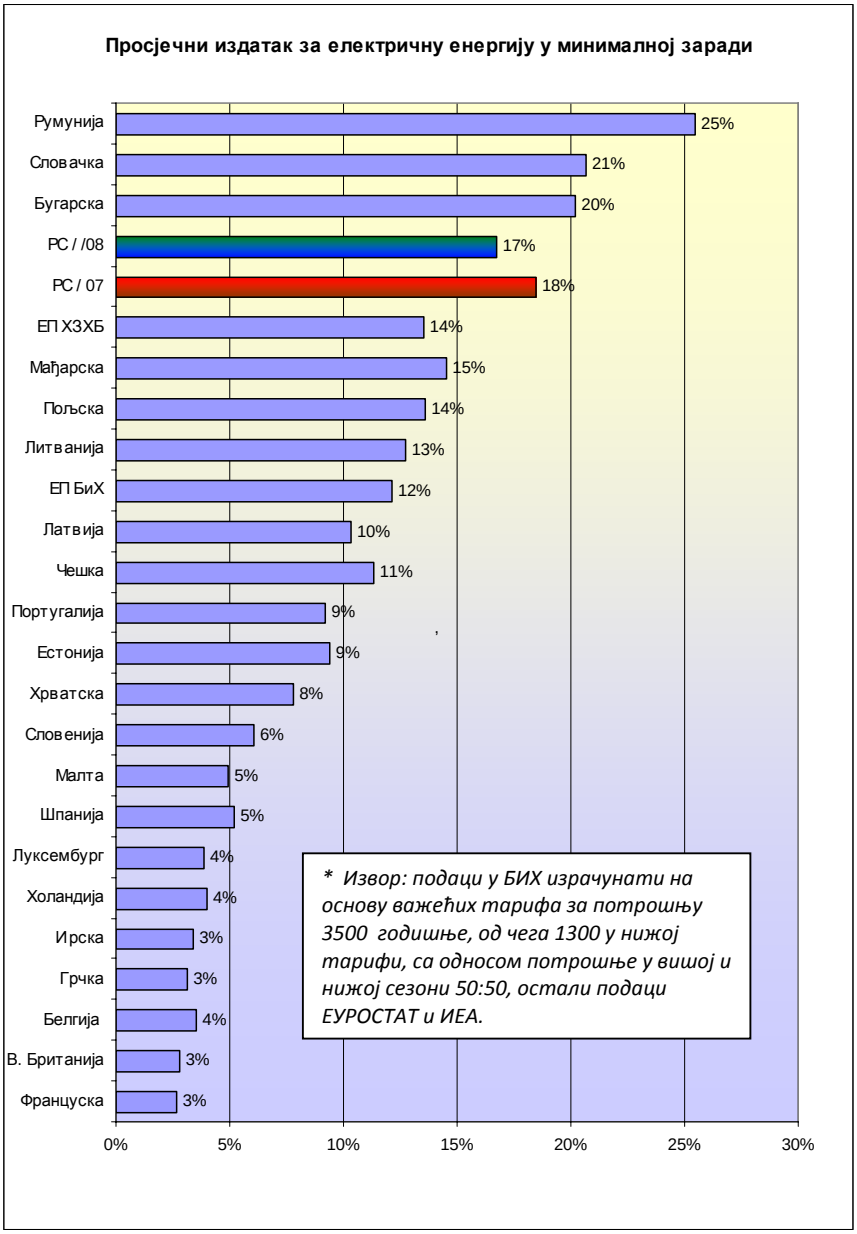

У поређењу са другим земљама у Европи, ово учешће је релативно високо, али притом треба имати у виду да најнижа загарантована зарада запосленог није изворно статистички податак, него се тај износ одређује у складу са економском и социјалном политиком државе.

На слици 5. је дат упоредни преглед учешћа издатака за електричну енергију карактеристичног купца из категотије домаћинства (Dc) у минималној заради.

*Слика. 5. - Упоредни преглед учешћа издатка за електричну енергију у минималној заради**

3.4.4. Заштита социјално угрожених купаца

Када је ријеч о заштити социјално угрожених купаца у погледу висине издатка за електричну енергију и приуштивости електричне енергије за социјално угрожене купце, ова питања не спадају у непосредну регулаторну надлежност.

Међутим, имајући у виду да приуштивост електричне енергије првенствено зависи од тарифа и међузависност разних механизама заштите купаца, РЕРС је дао свој допринос у многим активностима које се се водиле у Републици Српској, БиХ и Енергетској заједници Југоисточне Европе, а које су имале за циљ унапређење механизама заштите социјално угрожених крајњих купаца и повећање приуштивости електричне енергије за крајње купце у стању социјалне потребе.

У Републици Српској се у току 2007. године није примјењивао никакав посебан механизам заштите социјално угрожених потрошача електричне енергије који би био у вези са издацима за електричну енергију.

Реализујући Закључак Народне Скупштине Републике Српске број 01-143/07 од 12.09.2007. године, Влада Републике Српске је у новембру 2007. године именовала радну групу за израду Програма заштите социјално угрожених потрошача електричне енергије. Радну групу су чинили представници из министарстава релевантних за доношење социјалног програма, као и представници Електропривреде Републике Српске и Регулатора. Задатак ове групе био је да изради програм помоћи за социјално угрожене категорије потрошача електричне енергије чија примјена би требала ступити на снагу почетком 2008. године односно у исто вријеме са почетком примјене нових тарифних ставова за продају електричне енергије у Републици Српској.

Радна група је имала задатак да предложи критеријуме за идентификацију социјално угрожених категорија - потрошача електричне енергије, сачини процјену њиховог броја, утврди оквирни износ потребних средстава за ову намјену, дефинише изворе средстава, механизме за њихово прикупљање и начин расподјеле крајњим корисницима.

РЕРС је са своје стране на основу података којима располаже настојала обезбиједити заинтересованим странама информације које могу бити од значаја за процјену угрожености крајњих купаца са становишта приуштивости електричне енергије.

Социјални програм, који је припремљен и достављен Влади Републике Српске на разматрање и даље поступање имао је за циљ спречавање "тарифних шокова" за социјално угрожене категорије становништва које нису у стању да поднесу повећања цијена електричне енергије.

3.5. Извјештавање

Ради ефикасног прибављања и коришћења поузданих информација неопходних за обављање послова из своје надлежности, Регулатор је у првом полугодишту 2007. године донио Правилник о извјештавању.

Правилником о извјештавању стављене су ван снаге раније одлуке Регулатора о садржају и форми информација које се достављају за потребе надзирања поштовања услова издатих дозвола и вођења тарифног поступка, те прописан једнообразан систем извјештавања. Систем извјештавања прописан Правилником о извјештавању

обухвата документацију и извјештајне обрасце, те услове, начин и рокове њиховог достављања Регулатору.

Правилник о извјештавању ступио је на снагу у јулу 2007. године.

3.6. Обновљиви извори енергије

3.6.1 Обновљиви извори енергије и енергетска политика

Већина европских држава опредијелила се да у оквиру енергетске политике уграде планове већег коришћења обновљивих извора енергије и да прилагоде законодавни оквир у коме ће се ти планови примјењивати. На основу тих иницијатива донесена је и Директива о промоцији електричне енергије произведене из обновљивих извора (2001/77/ЕЦ), која захтијева повећање учешћа обновљивих извора у производњи електричне енергије.

Босна и Херцеговина се потписивањем Уговора о успостави енергетске заједнице обавезала на примјену наведене директиве ЕУ о обновљивим изворима енергије (енергија вјетра, хидроенергија, соларна енергија, биомаса и отпад, биогас, геотермална енергија) и треба да настоји да се придржава протокола из Кјота. План за имплементацију Директиве 2001/77/ЕЦ Босна и Херцеговина ће доставити Европској комисији у року од године дана од датума ступања на снагу Уговора о успостави Енергетске заједнице.

Током 2007. године РЕРС је учествовала у изради плана за имплементацију директиве 2001/77/ЕЦ. Координатор израде наведеног плана било је Министарство економских односа и спољне трговине БиХ.

Основна питања која третира Директива 2001/77/ЕЦ и план за њену имплементацију су:

- Индикативни циљеви учешћа производње електричне енергије из обновљивих извора у бруто потрошњи електричне енергије
- Механизми подстицаја производње електричне енергије из обновљивих извора,
- Гаранције поријекла за електричну енергију произведену из обновљивих извора.

Регулаторна комисија зе енергетику Републике Српске је предузела низ активности за обезбјеђење подлога за израду индикативних планова које су се односиле на израду прегледа постојећег стања, потенцијала, као и могућих сценарија за промоцију употребе обновљивих извора енергије у Републици Српској. При изради наведених докумената користила су се искуства земаља из окружења и Европске Уније.

Неки индикативни подаци су дати на сљедећим сликама на којима је приказана структура производње електричне енергије у Републици Српској, учешће електричне енергије произведене из обновљивих извора енергије (ОИЕ) у бруто потрошњи Републике Српске, те процентуално учешће појединих производних објеката који користе ОИЕ у производњи електричне енергије из ОИЕ у Републици Српској.

- У Републици Српској се од обновљивих извора енергије користи искључиво хидроенергија, а удио производње електричне енергије из обновљивих извора у бруто потрошњи електричне енергије у Републици Српској у 2007. години износио је приближно 57%. Ово представља значајно смањење у односу на претходну годину, а посљедица је смањења производње електричне енергије у

хидроелектранама због изузетно неповољних хидролошких прилика у 2007. години.

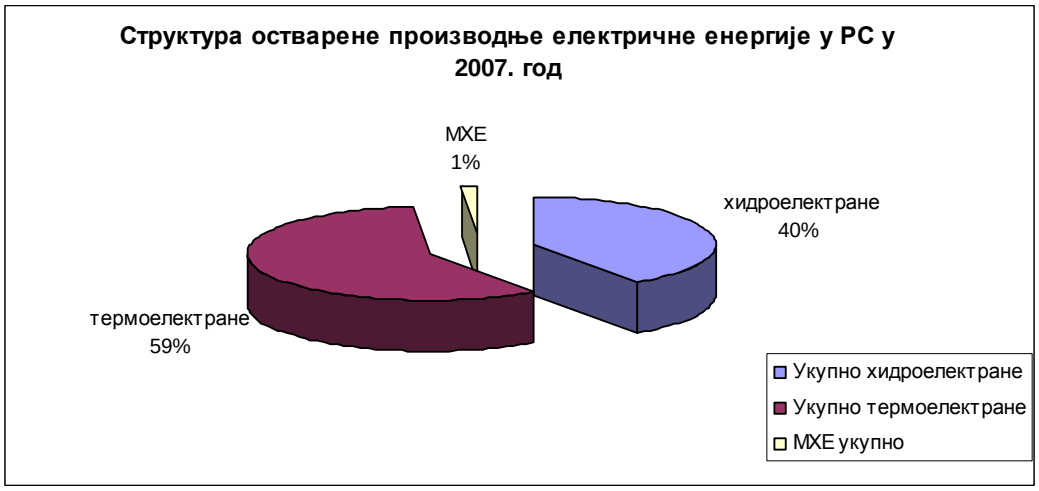

Слика 6. - Структура производње електричне енергије у РС према врсти извора

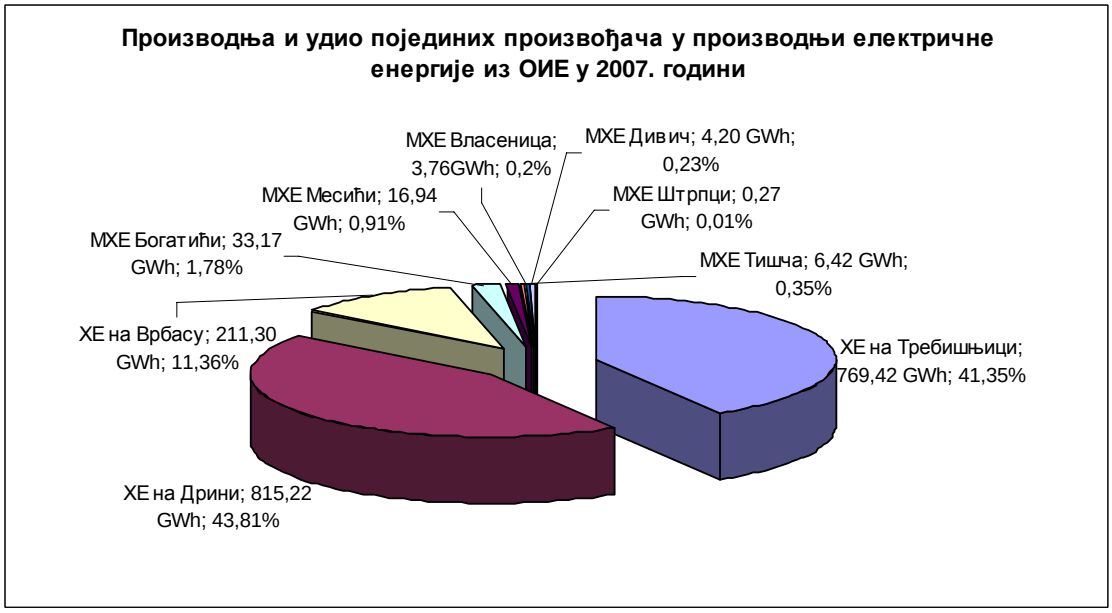

Слика 7. - Учешће појединачних објеката у производњи ел. енергије из ОИЕ

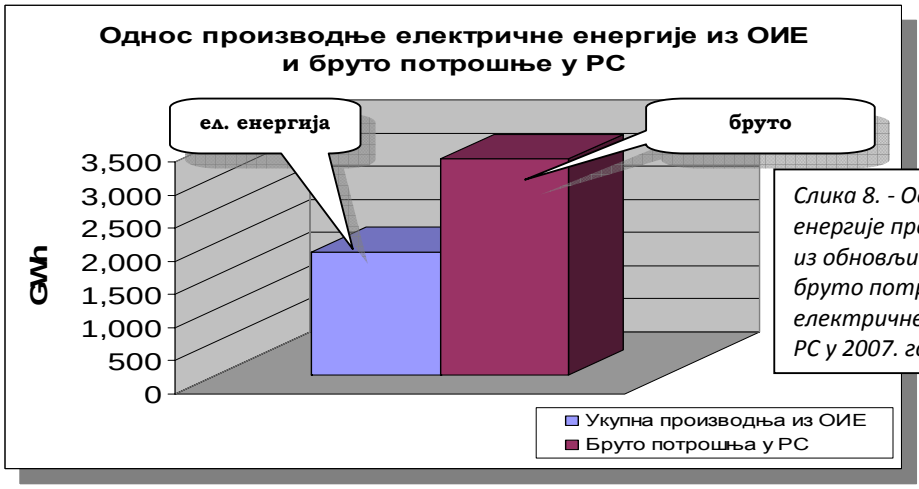

Слика 8. - Однос енергије произведене из обновљивих извора и бруто потрошње електричне енергије у РС у 2007. години

3.6.2 Правилник о стицању статуса квалификованог произвођача

Коришћење обновљивих извора уграђено је у Закон о електричној енергији Републике Српске. Чланом 36. Закона прописано је да предузеће које у појединачном производном објекту производи електричну енергију користећи отпад или обновљиве изворе енергије, на економски примјерен начин и у складу са мјерама заштите околине, може стећи статус квалификованог произвођача, на основу услова које прописује Регулатор, који такође прописује и подстицаје за производњу електричне енергије из ових извора.

У циљу реализације наведених законских одредби Регулатор је започео активности на изради и доношењу подзаконског акта о стицању статуса квалификованог произвођача и подстицајима производње електричне енергије из обновљивих извора и комбиноване производње топлотне и електричне енергије.

Овај акт треба прописати начин и услове под којима произвођачи електричне енергије из обновљивих извора, укључујући и отпад, могу стећи статус квалификованог произвођача, те услове под којима произвођачи топлотне и електричне енергије у комбинованом циклусу остварују право на подстицаје и системе подстицања производње електричне енергије из обновљивих извора и комбиноване производње топлотне и електричне енергије у комбинованом циклусу.

Положај квалификованог произвођача треба да омогући повластице којима се стимулише изградња капацитета за производњу електричне енергије из обновљивих извора енергије у складу са енергетском политиком и директивама Европске Уније.

РЕРС се суочио са чињеницом да на нивоу Републике Српске не постоји Електроенергетска политика којом се могу дефинисати и механизми државних подстицаја за изградњу капацитета и коришћења електричне енергије из обновљивих извора по приоритетима појединих извора и расположиве технологије.

Значајну улогу у овој области има Влада Републике Српске, која по члану 5. Закона води електроенергетску политику, укључујући могућности коришћења различитих примарних извора енергије и употребу обновљивих извора за производњу електричне енергије.

Директиве Европске Уније прописују да државе чланице треба да утврде индикативне циљне вриједности учешћа енергије из обновљивих извора у укупној потрошњи електричне енергије, те се Регулатор у доношењу прописа из ове области мора ослањати на релевантне елементе енергетске политике.

Активности РЕРС-а на доношењу правила о условима за стицање статуса квалификованог произвођача, везано за субвенције и друге механизме подстицаја за обновљиве изворе, наставиће се у 2008. години.

У условима када није дефинисана електроенергетска политика у погледу структуре обновљивих извора и индикативних циљева њиховог учешћа у укупној потрошњи, приступ РЕРС-а је да се у оквиру својих надлежности стара о благовременом провођењу обавеза преузетих Уговором о основању енергетске заједнице Југоисточне Европе, те да се инвеститорима даје релативно поуздан оквир продајне цијене на основу које могу планирати своје пословање.

3.7. Сарадња

3.7.1. ЕРРА - Регионално удружење енергетских регулацијских тијела

Регионална асоцијација енергетских регулатора ("Energy Regulators Regional Association" - ЕРРА) је удружење регулаторних тијела држава централне и источне Европе, земаља бившег Совјетског Савеза и Турске са сједиштем у Будимпешти. ЕРРА има 21 пуноправних и 5 придружених чланова. Циљеви ЕРРА-е су побољшање регулисања енергетских дјелатности у земљама чланицама, подстицање развоја независних и стабилних регулатора, побољшање сарадње између регулатора, размјена информација, истраживачког рада и искустава између чланова, бољи приступ информацијама о свјетском искуству у регулисању енергетских дјелатности.

Пуноправно чланство у ЕРРА-и има Државна регулаторна комисија за електричну енергију БиХ (ДЕРК) од 19.05.2004. године, јер у складу са статутом ЕРРА-е пуноправно чланство могу имати само државне регулаторне комисије. РЕРС ће у наредном периоду поново поднијети захтјев за стицање статуса придруженог чланства овом удружењу и инсистирати на пријему.

Чланови и запослени Регулаторне комисије за енергетику Републике Српске активно учествују у раду ове асоцијације и њених сталних комитета и радних група посредством ДЕРК-а.

3.7.2 ECSEE - Енергетска заједница Југоисточне Европе

Енергетска заједница Југоисточне Европе успостављена је уговором који су закључили Европска заједница с једне стране и сљедеће земље: Босна и Херцеговина, Хрватска, Србија, Црна Гора, Албанија, Македонија, Румунија и Бугарска, те УНМИК с друге стране.

Закључивањем Уговора земље потписнице се обавезују да успоставе заједничко тржиште електричне енергије и гаса које ће функционисати уз примјену стандарда и правила тржишта електричне енергије ЕУ са којим ће се интегрисати. Сам Уговор омогућава успоставу интерног тржишта за електричну енергију и гас уз ефективно учешће 34 стране: 25 земаља ЕУ и горе поменуте земље потписнице.

Циљ овог уговора је, такође, креирање стабилног регулаторног и тржишног оквира који може привући инвестиције у сектор електричне енергије и гаса у региону и обезбједити дугорочну сигурност снабдијевања овим енергентима.

Босна и Херцеговина је, дакле, прихватила правне тековине ("acquis communautaire") Европске Уније у области енергетике и преузела обавезу да своје законодавство усклади са тим правним тековинама у роковима утврђеним Уговором датим у сљедећем прегледу:

предмет		релевантни пропис из "acquis communautaire"	рок за примјену	посебне одредбе
мрежна енергија			12 мјесеци од ступања Уговора на снагу (01.07.2007.)	Анекс I Уговора (за отварање тржишта енергије и гаса)
1.	електрична енергија	Директива 2003/54/ЕЦ, и Уредба 1228/2003/ЕЦ		
2.	Гас	Директива 2003/55/ЕЦ,		
3.	сигурност снабдијевања	Директива 2004/67/ЕЦ Директива 2005/89/ЕЦ		

заштита околине:				
1.	Кјото протокол	признаје се значај, без обавезе приступања -ратификован		
2.	оцјена ефеката пројеката на околину	Директива 85/337/ЕЦ, 97/11/ЕЦ, 2003/55/ЕЦ,	од ступања на снагу Уговора	
3.	спречавање и контрола загађења	Директива 96/91/ЕЦ	обавезна примјена за нове објекте	
4.	смањење садржаја сумпора у течним горивима	Директива 1999/32/ЕЦ, 93/12/ЕЕЦ	до 31.12.2011.	Анекс II Уговора
5.	ограничавање емисије продуката сагоријевања	Директива 2001/80/ЕЦ	до 31.12.2017.	
6.	заштита дивљих птица	Директива 79/409/ЕЦ		
конкуренција				
1.	забрањене праксе	принципи Уговора о оснивању ЕУ (члан 81, 82, 87)	6 мјесеци од ступања на снагу	
2.	услуге од општег економског интереса	принципи из члана 86. Уговора о оснивању ЕУ	6 мјесеци од ступања на снагу	
обновљиви извори				
1.	промоција енергије из обновљивих извора	Директива 2001/77/ЕЦ	Доставити Европској комисији план имплементације у року од 1 године од ступања Уговора на снагу (до 01.07.2007.)	
2.	промоција употребе био-горива и других обновљивих горива за за транспорт	Директива 2003/30/ЕЦ		

Табела 7. - Правне тековине ЕУ са којима треба ускладити легислативу у БиХ

Рад Регулаторне комисије за енергетику Републике Српске, у оквиру процеса успоставе енергетске заједнице Југоисточне Европе, у току 2007. године одвијао се у сарадњи са Министарством спољне трговине и економских односа БиХ, Министарством привреде енергетике и развоја Републике Српске кроз учешће у реализацији различитих пројеката који су у функцији успоставе Енергетске заједнице, као што су:

- Израда "Упоредног извјештаја" о стању имплементације одредби Уговора о успостављању Енергетске заједнице кроз попуњавање намјенски припремљених упитника и давање коментара на завршне извјештаје и
- Израда Мапе пута и Акционих планова за имплементацију одредби Уговора.

Поред наведеног, чланови и запослени у Регулатору учествовали су у раду Атинског форума. На позив представника Дирекције за енергију Европске комисије током 2007. године представници РЕРС-а учествовали су на:

- 10. Атинском форуму одржаном 23 - 24.04.2007. године
- 11. Атинском форуму одржаном 15 - 16.11.2007. године.

Поред ових Форума за електричну енергију, на позив представника Дирекције за енергију Европске комисије и секретаријата Енергетске заједнице земаља Југоисточне Европе, представници Регулаторне комисије за енергетику учествовали су и на Првом форуму за гас који је одржан у Марибору.

Присуство и активно учешће представника Регулатора и других представника из Републике Српске у процесу формулисања мјера и праваца акције може помоћи да се интереси енергетског сектора и крајњих купаца из Републике Српске на прави начин представе и узму у обзир у овим активностима.

3.7.3. Сарадња са другим регулаторним комисијама

Регулаторна комисија за енергетику Републике Српске у свом досадашњем раду остварила је успјешну сарадњу са Државном регулаторном комисијом за електричну енергију (ДЕРК) са сједиштем у Тузли и Регулаторном комисијом за електричну енергију у Федерацији Босне и Херцеговине са сједиштем у Мостару (ФЕРК). Поред заједничког учешћа на обукама и семинарима, све три комисије хармонизовано раде на доношењу правила и прописа из своје надлежности. Пуну сарадњу и контакте остварују и запослени у регулаторним комисијама међусобно размјењујући искуства и сазнања из појединих области регулаторног рада.

3.7.4. Учешће у раду скупова, конференција и семинара

Чланови и запослени РЕРС-а активно су учествовали у раду скупова, семинара и конференција везаних за електренергетски сектор и то, између осталих:

- Семинар "Енергија - заштита околиша у Босни и Херцеговини и земљама у региону", у организацији Дирекције за европске интеграције Босне и Херцеговине и њемачке Фондације за међународну правну сарадњу - ИРЗ у Сарајеву (05-06.09.2007);
- Конференција "Оснивање тржишта електричне енергије у Босни и Херцеговини" у организацији Министарства вањске трговине и економских односа БиХ, Министарства енергетике, рударства и индустрије Федерације БиХ, Министарства привреде, енергетике и развоја Републике Српске, у Неуму (13/14.09.2007);
- Семинар о регулацији у организацији Енергетске заједнице за Југоисточну Европу у Љубљани, (12/13.11.2007).

У Љубљани је такође одржан почетни семинар о енергији у Југоисточној Европи.

- Семинар о регионалном регулаторном извјештавању и системима обрачуна за Југоисточну Европу у организацији УСАИД, ЕРРА-е и консултантске куће ПА у Тирани (17/18.09.2007); у Софији је такође одржан семинар о Системима за регулаторно извјештавање и рачуноводству;
- 16. конгрес правника у привреди Србије, одржан у Врњачкој Бањи, 16 -18. 05. 2007;
- Савјетовање у организацији ОЕЦД-а, Регионалног центра за конкуренцију, у Будимпешти (5 - 8.11.2007);
- Шеста инвестициона конференција у организацији Регионалне асоцијације енергетских регулатора држава Централне и Источне Европе у Будимпешти (21/22.05.2007);
- 38. симпозијум "Изазови пословно-финансијског извјештавања у функцији менаџмента и банака", на Златибору (24 - 26.05.2007),
- "ЈУГОЦИГРЕ", Савјетовање националног комитета међународног савјета за велике електричне мреже у Врњачкој Бањи (30.09 - 04.10.2007);
- Регулаторни округли сто, Регионални аспекти домаћих и регионалних повећања цијене енергије, у Букурешту (10 - 11.12.2007).

И у наредном периоду планирано је учешће на сличним конференцијама и семинарама који се односе на област регулације електроенергетске дјелатности и

активности у сектору гаса, у циљу унапређења правила регулаторне струке и размјене искустава, а у складу са општим тенденцијама у ЕУ и окружењу.

4. Запослени, организација и јавност рада

4.1. Запослени и организација рада Регулаторне комисије

Предсједника и чланове Регулаторне комисије за енергетику Републике Српске, у складу са чланом 15. Закона о електричној енергији, именује Народна скупштина Републике Српске на приједлог Владе Републике Српке. Регулаторна комисија има три члана од којих је један члан предсједник.

Регулаторна комисија има укупно 28 запослених укључујући и њене чланове.

Током 2007. године, након доношења Закона о гасу ("Службени гласник Републике Српске" број 86/07), извршено је прилагођавање организацоне структуре Регулатора новим надлежностима које су дефинисане овим Законом. Сходно томе, у Сектору за тарифе и тржиште је предвиђено радно мјесто за тарифног аналитичара за производњу, транспорт, дистрибуцију, складиштење, снабдијевање и трговину природним гасом, као и за инжењера за тарифе - специјалисту за природни гас. У Сектору за дозволе и техничке послове предвиђена су радна мјеста за два инжењера за дозволе: специјалисту за транспорт и дистрибуцију природног гаса и специјалисту за производњу, складиштење, снабдијевање и трговину природним гасом.

Независно од овога, на основу постојеће организационе шеме, у Сектору за тарифе и тржиште је попуњено радно мјесто стручног сарадника за квалитет услуга и заштиту купаца, за које је новом систематизацијом предвиђен још један извршилац.

Сви запослени су примљени у поступку отвореном за јавност, након извршеног оглашавања потреба и у складу са прописаним условима Регулатора за пријем запослених за предвиђена радна мјеста. Рад РЕРС-а организован је у 4 сектора и сви запослени испуњавају прописане услове и стручно су оспособљени за посао који обављају.

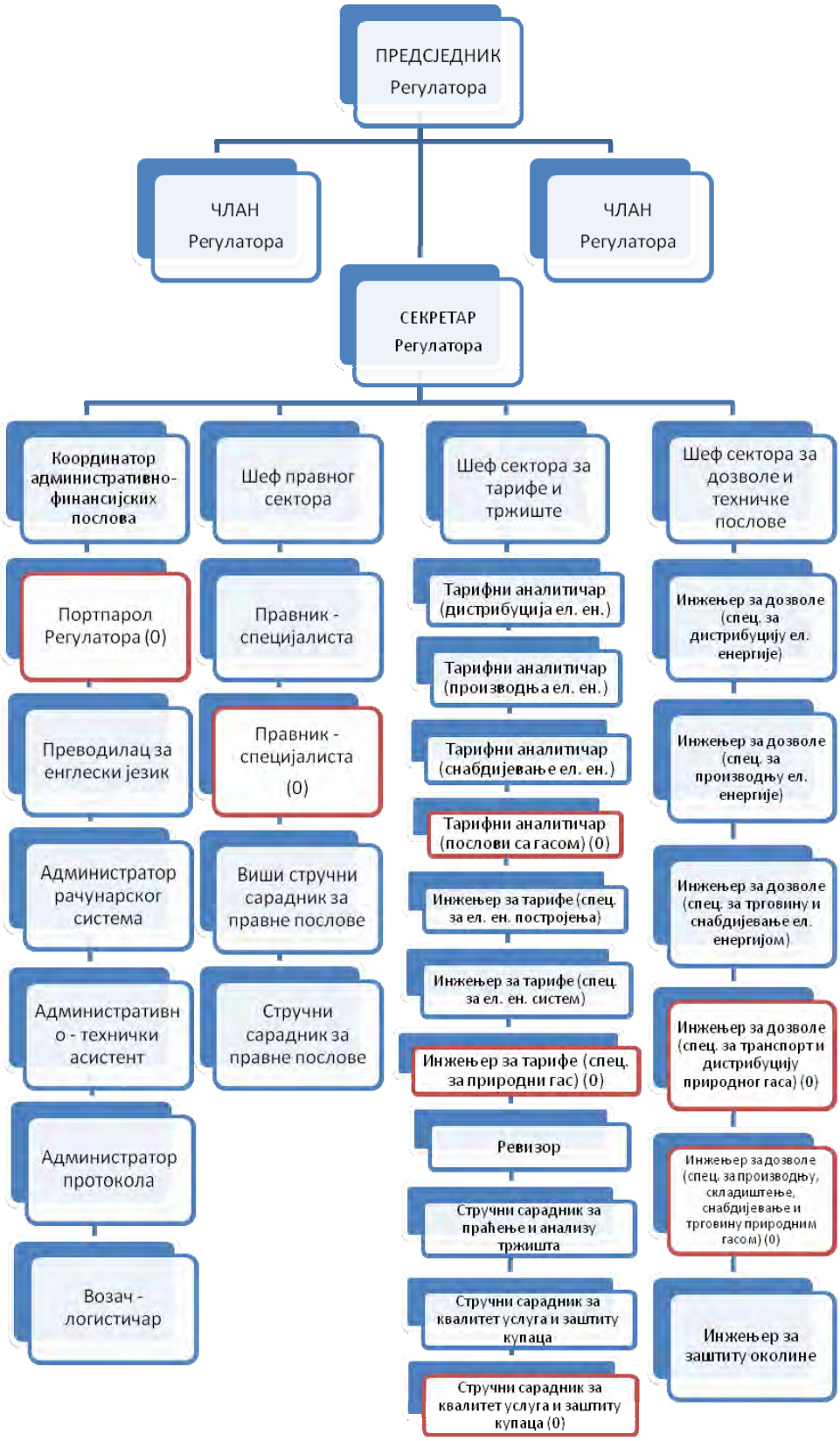

Слика 9. - Организациона шема Регулаторне комисије за енергетику Републике Српске

4.2. Јавност рада Регулаторне комисије

Рад Регулаторне комисије је у потпуности отворен и као такав је доступан јавности.

Све одлуке, закључке, мишљења и друга документа из домена регулаторне надлежности се доносе на редовним сједницама на којима је дозвољено присуство јавности и о чијем се одјављивању благовремено објављују обавјештења за јавност.

Објављене одлуке се могу наћи на интернет страници Регулатора, огласној табли те Службеном гласнику Републике Српске.

У свом свакодневном раду Регулатор организује јавне раправе (опште, техничке, формалне) водећи рачуна да јавност, посебно стручна, буде о њима информисана на одговарајући начин. Обавјештења и саопштења која се тичу одређених поступака се такође објављују у средствима јавног информисања. Посебан осврт се даје на активности и акта која су од посебног значаја за ширу јавност.

Циљ свих ових активности је да се подстакне јавност да, путем коментара и присуства на сесијама Регулатора, допринесе унапређењу рада и бољем разумијевању активности у сектору који регулише Регулаторна комисија за енергетику Републике Српске.

5. Финансирање Регулаторне комисије

5.1. Финансирање

Регулаторна комисија за енергетику Републике Српске, како је то предвиђено Законом о електричној енергији и Статутом Регулаторне комисије за енергетику Републике Српске се финансира из накнада и такси од предузећа која се баве производњом, дистрибуцијом и трговином електричном енергијом, накнада за дозволе које се издају у складу са Законом, као и из донација од страних владиних и невладиних организација.

Регулатор је на 64 интерној сједници одржаној 22.11.2006. године утврдио Буџет за 2007. годину, а усвојен је на петој сједници Народне скупштине Републике Српске одржаној 14.12.2006. године ("Службени гласник Републике Српске" број 128/06).

Ова анализа извршења Буџета за 2007. годину је прилагођена обрасцу по коме је Буџет и усвојен.

		Буџет за 2007.	Остварење до **31.12.** 2007.	Учешће оств. трошкова	Проценат оствар.
I	**РАСХОДИ**				
А	ТЕКУЋИ ТРОШКОВИ	1,462,500	1,322,984	100.00	90.46
1.	Трошкови материјала, горива, енергије и гријања	73,500	50,651	3.83	68.91
1.1.	Трошкови материјала	29,000	17,109	1.29	59.00
1.1.1.	Канцеларијски и остали материјал	29,000	17,109	1.29	59.00
2.	Трошкови бруто зарада и накнада	940,000	936,490	70.79	99.63
3.	Трошкови производних услуга	185,000	179,158	13.54	96.84
3.1.	Трошкови комуналних услуга	36,500	35,109	2.65	96.19

3.2.	Трошкови одржавања	9,500	9,422	0.71	99.18
3.3.	Објављивање аката у шт. медијима	50,000	42,356	3.20	84.71
3.4.	Закупнина имовине и опреме	89,000	92,271	6.97	103.68
4.	Нематеријални трошкови	264,000	98,470	7.44	37.30
4.1.	Путни трошкови у земљи	60,500	29,642	2.24	49.00
4.2.	Путни трошкови у иностранству	37,000	21,258	1.61	57.45
4.3.	Трошкови осигурања	10,000	4,909	0.37	49.09
4.4.	Трошкови банкарских услуга	3,500	2,768	0.21	79.09
4.5.	Уговорене и остале услуге	153,000	39,893	3.02	26.07
5.	Амортизација	60,000	58,215	4.40	97.03
А	УКУПНИ РАСХОДИ	1,462,500	1,322,984	100.00	90.46
	II ПРИХОДИ				
1.	Уплаћена регулаторна накнада од предузећа за производњу, дистрибуцију и трговину електричне енергије	1,457,500	1,463,330	89.07	100.40
2.	Уплаћена једнократна рег. накнада по захтјевима у 2007. години		166,845	10.16	
3.	Остали приходи	5,000	12,701	0.77	254.02
	Укупне уплате	1,462,500	1,642,876	100	112.33
	Поврат регулаторне накнаде		319,892	19.47	
	Укупан приход РЕРС-а(по поврату регулаторне накнаде)		1,322,984		90.46

Б	КАПИТАЛНИ РАСХОДИ	25,000	20,928	1.58	83.71
1.	Набавка опреме (рачунарска опрема)	25,000	20,928	1.58	83.71

У 2007. години укупни расходи у односу на усвојени буџет су остварени са 90,46%, рачунајући и набавку основних средстава.

Уплаћена средства у 2007. години по свим основама износе 1.642.876 КМ што је више за 12,33 % у односу на планирани износ од 1.462.500 КМ. Разлика се односи на уплате једнократних регулаторних накнада за издавање нових дозвола и подношење захтјева за покретање тарифног поступка.

Од укупних уплата оприходовано је 1.342.714 КМ и то:

- по основу редовне регулаторне накнаде 1.143.714 КМ,
- по основу једнократних регулаторних накнада 166.846 КМ,
- по основу финансијских прихода 1.434 КМ и
- из осталих извора 11.267 КМ.

Корисницима дозвола, Регулатор је одобрио и пренио у наредну годину износ од 319.892 КМ, а који представља разлику уплаћених и утрошених средстава у 2007. години.

Приликом остварења одређених одређених трошкова Регулатор је водио рачуна да се поштује усвојени буџет и да не дође до прекорачења истог, што је видљиво из табеларног прегледа.

5.2. Ревизорски извјештај

Статутом Регулаторне комисије за електричну енергију Републике Српске предвиђена је обавезна годишња ревизија финансијских извјештаја.

Приликом припрема за израду завршног рачуна за 2007. годину, 22.10.2007. године расписан је јавни оглас за избор независног ревизора, сходно Закону о поступку набавке роба, услуга и уступању радова.

По проведеној процедури 17.12.2007. године изабран је независни ревизор "ЕФ Ревизор" Бања Лука који је утврђеном динамиком извршио ревизију финансијских извјештаја, изразио ревизорско мишљење и поднио извјештај 05.03.2008. године, из кога презентујемо Биланс стања, Биланс успјеха и ревизорско мишљење.

revizor

МИШЉЕЊЕ НЕЗАВИСНОГ РЕВИЗОРА

1. Извршили смо ревизију финансијских извјештаја РЕГУЛАТОРНЕ КОМИСИЈЕ ЗА ЕНЕРГЕТИКУ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ, Требиње за 2007. годину. Ревизијом су обухваћени Биланс стања на дан 31.12.2007. године и Биланс успјеха за пословну годину која се завршава на дан 31. децембра 2007. године.
За финансијске извјештаје и податке у финансијским извјештајима одговорни су чланови Регулаторне комисије за енергетику Републике Српске. Наша одговорност је да, на основу обављене ревизије, изразимо мишљење о тим финансијским извјештајима.

2. Ревизију смо обавили у складу с одредбама Закона о рачуноводству и ревизији Републике Српске („Службени гласник Републике Српске", број 67/05), Правилника о ревизији финансијских извјештаја у Републици Српској („Службени гласник Републике Српске", број 120/06) и Међународним стандардима ревизије. Поменути стандарди налажу да ревизију планирамо и извршимо на начин који омогућава да се, у разумној мјери, увјеримо да финансијски извјештаји не садрже материјално значајне погрешне исказе. Ревизија укључује контролисање доказа, на бази провјере узорака, који поткрепљују износе и њихова објелодањивања у финансијским извјештајима. Ревизија укључује и оцјену примјењених рачуноводствених начела и значајних процјена извршених од стране руководства, као и оцјену опште презентације финансијских извјештаја. Сматрамо да ревизија коју смо извршили обезбјеђује разумну основу за изражавање нашег мишљења.

3. По нашем мишљењу финансијски извјештаји објективно и истинито, по свим питањима, приказују финансијско стање имовине и обавеза Регулаторне комисије за енергетику Републике Српске Требиње, на дан 31.12.2007. године, као и резултате њеног пословања и за годину која се завршава на тај дан, у складу са Законом о рачуноводству и ревизији Републике Српске и рачуноводственим прописима РС, на начин описан у напоменама уз финансијске извјештаје.

4. У складу с напријед констатованим, овлашћени ревизор изражава позитивно мишљење.

Бања Лука, 05.03.2008. године

Овлашћени ревизор

Мр Ранко Батинић,

БИЛАНС УСПЈЕХА

скраћена шема у периоду од 01.01. до 31.12.2007. године

-у конвертибилним маркама-

П О З И Ц И Ј А	Напомена	И З Н О С	
		Текућа година	Претходна година
1	2	3	4
ПРИХОДИ РЕДОВНЕ ДЈЕЛАТНОСТИ	4.2.1	**1.310.283**	**1.217.299**
Приходи од регулаторне накнаде	4.2.1	1.143.437	1.217.299
Приходи од једнократнихрегулаторних накнада	4.2.1	166.846	-
ОСТАЛИ ПРИХОДИ		**11.267**	**13.083**
Остали приходи		11.267	13.063
ФИНАНСИЈСКИ ПРИХОДИ		**1.434**	**7.908**
Приходи од камата		1.434	783
Остали финансијски приходи		-	7.125
РАСХОДИ РЕДОВНЕ ДЈЕЛАТНОСТИ	4.2.2	**1.322.714**	**1.238.290**
Трошкови материјала		17.109	25.411
Трошкови горива и енергије		33.542	31.431
Трошкови бруто зарада и накнада		936.161	891.517
Трошкови производних услуга		179.158	152.373
Трошкови амортизације		58.215	56.470
Нематеријални трошкови		98.529	81.088
ОСТАЛИ РАСХОДИ	**4.2.2**	**270**	-
Отпис основних средстава		270	-
УКУПНИ ПРИХОДИ		1.322.984	1.238.290
УКУПНИ РАСХОДИ		1.322.984	1.238.290
ДОБИТАК		**-**	**-**
Порез на добитак		-	-
НЕТО ДОБИТАК		**-**	**-**

БИЛАНС СТАЊА

скраћена шема на дан 31.12.2007. године

-у конвертибилним маркама-

П О З И Ц И Ј А	Напомене	Износ текуће године			Износ претходне године
		Бруто	Испр. вриј ед.	Нето(3-4)	
1	2	3	4	5	6
А. АКТИВА					
I СТАЛНА ИМОВИНА	**4.1.1**	**373.943**	**166.079**	**207.864**	**245.422**
Лиценце		6.107	4.487	1.620	1.104
Опрема	4.1.1	367.836	161.592	206.244	244.318
II ТЕКУЋА ИМОВИНА	**4.1.2.**	**389.647**		**389.647**	**253.172**
Краткорочна потраживања		43.799		43.799	
Готовина	4.1.2	345.848		345.848	253.172
III ПОСЛОВНА АКТИВА		**763.590**	**166.079**	**597.511**	**498.594**
Б. ПАСИВА					
I КАПИТАЛ	**4.1.3**	**276.046**		**276.046**	**276.046**
Нераспоређени вишак прихода из ранијих година		276.046		276.046	276.046
II КРАТКОРОЧНЕ ОБАВЕЗЕ		**321.465**		**321.465**	**222.548**
Обавезе за авансе	4.1.4	247.101		247.101	164.511
Обавезе према добављачима	4.1.4	21.153		21.153	11.715
Обавезе за зараде и накнаде		35.000		35.000	30.000
Обавезе за порезе и доприносе		18.211		18.211	16.322
ПОСЛОВНА ПАСИВА		**597.511**	**-**	**597.511**	**498.594**

6. Информациони систем РЕРС-а

Информациони систем Регулаторне комисије за енергетику Републике Српске је изведен у виду локалне рачунарске мреже са структуром у облику звијезде која обухвата 27 радних станица, сервер домена, сервер за електронску пошту, дијељење интернет конекције и централизовану администрацију антивирусног софтвера, као и мрежне штампаче и осталу пратећу опрему. У употреби се налази и одређен број преносних рачунара и штампача који запосленима омогућавају мобилност која је неопходна због природе посла.

Дио информационог система чини и систем за евиденцију радног времена и контролу приступа у просторије Регулатора, који је набављен 2005. године и од тада се редовно сервисира и ажурира новим верзијама софтвера на основу уговора са добављачем.

Сви запослени и чланови Регулатора су корисници пословне мобилне мреже VPN 0, на основу уговора са Телекомом Републике Српске од јула 2006. године.

Програмски пакети који су у употреби намијењени су обављању стандардних канцеларијских послова, али и испуњавању специфичних захтјева обраде докумената и подршке сервисима унутар рачунарског система (програмски пакети за комбиновање докумената, размјену електронске поште, антивирусни серверски и клијентски базирани пакети итд). Током 2007. године није било набавки нових програмских пакета осим занављања корисничких лиценци за антивирусни софтвер и софтвер за сервер електронске поште.

Интернет страница Регулатора се редовно администрира и ажурира чиме испуњава предвиђену улогу савременог и доступног средства за уредно и исцрпно информисање јавности о активностима Регулатора. О овоме свједочи и податак да је број посјетилаца на годишњем нивоу за 10000 већи у односу на претходну годину, што указује на пораст посјећености интернет странице Регулатора од 54%.

Сви запослени су путем интерних упутстава упознати са основним правилима понашања у интернет окружењу, као и са начином чувања и архивирања електронске документације, што обухвата и архивирање аудио записа са редовних сједница Регулатора, као и техничких, формалних и општих расправа. Ово подразумијева и обавезан повјерљив однос према свим улазним и излазним информацијама које се сматрају дијелом информационе базе Регулатора. Интерна размјена података одвија се путем локалног сервера електронске поште и дијељених фолдера посебне намјене и нивоа овлаштења, који омогућавају тимски рад у мрежи РЕРС-а, при чему се знатно редукује потрошња папира, тонера и времена.

Б. ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТСКИ СЕКТОР И ТРЖИШТЕ ЕЛЕКТРИЧНЕ ЕНЕРГИЈЕ У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ

1. Производња електричне енергије

1.1. Производња електричне енергије - биланс и остварење

Када је тржиште електричне енергије отворено, производња електричне енергије, односно продаја произведене електричне енергије је дјелатност која се обавља у тржишној конкуренцији и производне цијене су потпуно "слободне", осим неких изузетака који се, на примјер, односе на обновљиве изворе и когенерацију (комбинована производња топлотне и електричне енергије), и у ванредним ситуацијама. У процесу увођења тржишта, на самом почетку су и производне цијене регулисане, обично од стране регулаторног тијела. У Републици Српској, у складу са Законом о електричној енергији, Регулаторна комисија одређује цијене електричне енергије на прагу сваке електране. Производња електричне енергије за тарифне купце представља обавезу јавне услуге, док производња електричне енергије за квалификоване купце у Републици Српскоји, у БиХ и за извоз представља призводњу за тржиште.

Слика 10.- Производни капацитети у Републици Српској

Производња електричне енергије у Републици Српској обавља се у пет електрана којима је основна дјелатност производња електричне енергије, као и у четири мале хидроелектране у саставу два дистрибутивна предузећа, а све у оквиру Мјешовитог Холдинга Електропривреда Републике Српске. Производња електричне енергије обавља се и у малим хидроелектранама "МХЕ Дивич" и "МХЕ Штрпци" које су у приватном власништву.

Остварена производња у 2007. години износила је 4.453,81 GWh. На слици број 10. су представљени производни капацитети у Републици Српској, а на слици број 11. структура произведене електричне енергије у 2007. години.

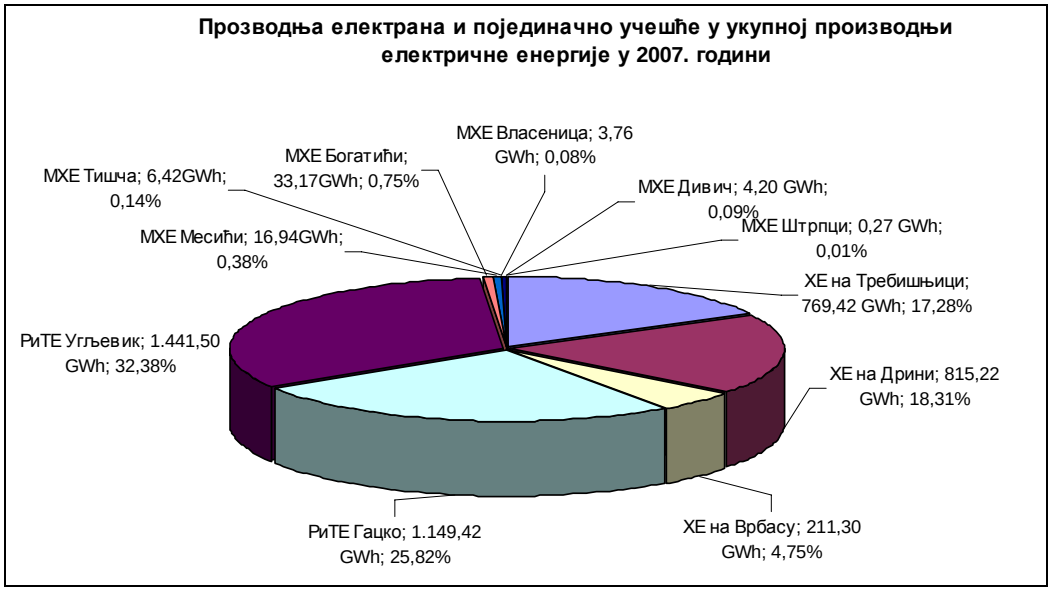

Слика 11. - Остварена производња електричне енергије у РС у 2007. години

Остварена производња до септембра 2007. године била је значајно мања од планиране производње утврђене Електроенергетским билансом за овај период, због чега је урађен ребаланс плана производње за 2007. годину. Остварена производња је била 80,12% првобитно планиране, јер су хидролошке прилике биле лошије од планираних, а и продужено је вријеме трајања ремонта у РиТЕ Гацко као и нестабилан рад електране након ремонта. Ребаланс је урађен на основу остварене производње за првих девет мјесеци 2007. године, а за преостала три мјесеца усвојене су планиране величине из првобитно утврђеног Електроенергетског биланса за 2007. годину. Производња електричне енергије утврђена ребалансом за 2007. годину износила је 4.464,16 GWh и за 14,17% мања је од производње планиране првобитно утврђеним Електроенергетским билансом за 2007. годину.

Назив електране	Биланс 2007. год GWh	Ребаланс 2007. год GWh	Остварена производња 2007. год GWh	Ребаланс/ биланс	Остверена производња/ ребаланс
	(1)	(2)	(3)	(4)=(2)/(1)	(5)=(3)/(2)
ХЕ на Требишњици	1.119,70	841,48	769,42	75,2%	91,4%
ХЕ на Дрини	980,60	795,85	815,22	81,2%	102,4%
ХЕ на Врбасу	274,00	212,63	211,31	77,6%	99,4%
Укупно хидроелектране	**2.374,30**	**1.849,96**	**1.795,94**	**77,9%**	**97,1%**
РиТЕ Гацко	1.357,05	1.128,32	1.149,42	83,1%	101,9%
РиТЕ Угљевик	1.395,00	1.408,86	1.441,50	101,0%	102,3%
Укупно термоелектране	**2.752,05**	**2.537,18**	**2.590,92**	**92,2%**	**102,1%**
Мале ХЕ	**74,99**	**63,79**	**66,95**	**85,1%**	**105,0%**
УКУПНО производња	***5.201,34***	***4.450,93***	***4.453,81***	***85,6%***	***100,1%***

Табела 8. Електроенергетски биланс, ребаланс и остварење производње у 2007. години

На основу података достављених од производних предузећа направљен је преглед остварене производње у 2007. години, као и учешће тарифних (неквалификованих) купаца и извоза и осталих купаца у укупно продатој електричној енергији и оствареном приходу и представљен у табели 9.

Електрана	Пласман електричне енергије у 2007. Г. kWh			Приход од продаје електричне енергије у 2007. г КМ		
	Тарифни купци	Извоз и остали купци	Укупно	Приход од тарифних	Приход од извоза	Укупан приход
ХЕТ	663.644.650	105.772.619	769.417.269	22.598.408	7.538.165	30.136.573
ХЕ на Дрини	581.392.699	233.829.925	815.222.624	7.732.523	14.415.730	22.148.253
ХЕ на Врбасу	162.769.463	48.534.641	211.304.104	4.655.207	3.186.966	7.842.173
РиТЕ Гацко	675.222.414	439.328.658	1.114.551.072	41.998.834	25.257.911	67.256.745
РиТЕ Угљевик	930.298.194	511.202.900	1.441.501.094	63.234.244	35.784.203	99.018.447
Укупно велике електране	3.013.327.420	1.338.668.743	4.351.996.163	140.219.216	86.182.975	226.402.191
МХЕ Тишча	6.417.117		6.417.117	302.246		302.246
МХЕ Месићи	16.942.204		16.942.204	882.689		882.689
МХЕ Богатићи	23.883.706		23.883.706	1.134.476		1.134.476
УКУПНО	3.060.570.447	1.338.668.743	4.399.239.190	142.538.627	86.182.975	228.721.602

Табела 9. Структура продаје електричне енергије

Остварена просјечна цијена на прагу електрана, као и остварена цијена производње електричне енергије за тарифне купце у 2007. години дати су у табели 10.

Произвођач	Одобрена просјечна цијена на прагу електране	Остварена просјечна цијена на прагу електране	Одступање остваране цијене од пројекције I Т.П.	Одобрена цијена за тарифне купце	Остварена цијена за тарифне купце	Одступање остваране цијене од пројекције I Т.П.
	I ТАРИФНИ	2007.		I ТАРИФНИ	2007.	
	(КМ/kWh)	(КМ/kWh)		(КМ/kWh)	(КМ/kWh)	
ХЕ на Требишњици	0,0392	0,0392	0,00%	0,0304	0,0341	12,09%
ХЕ на Дрини	0,0276	0,0272	-1,56%	0,0133	0,0133	0,06%
ХЕ на Врбасу	0,0380	0,0371	-2,33%	0,0286	0,0286	0,00%
РиТЕ Гацко	0,0611	0,0603	-1,24%	0,0622	0,0622	0,00%
РиТЕ Угљевик	0,0660	0,0687	4,08%	0,0698	0,0680	-2,64%
ХЕ Тишча	0,0471	0,0471	0,00%	0,0471	0,0471	0,00%
ХЕ Месићи	0,0521	0,0521	0,00%	0,0521	0,0521	0,00%
ХЕ Богатићи	0,0475	0,0475	0,00%	0,0475	0,0475	0,00%
УКУПНО ЦИЈЕНА ПРОИЗВОДЊЕ	0,0503	0,0520	3,36%	0,0467	0,0466	-0,27%

Табела 10. Остварене просјечне цијене продате електричне енергије

1.2. Производња електричне енергије - сигурност снабдијевања

Један од показатеља сигурности снабдијевања је ниво и расположивост производних капацитета посматран у односу на ниво потрошње електричне енергије.

Упоредни преглед стања у Републици Српској и окружењу показују графикони на сликама 12, 13. и 14.

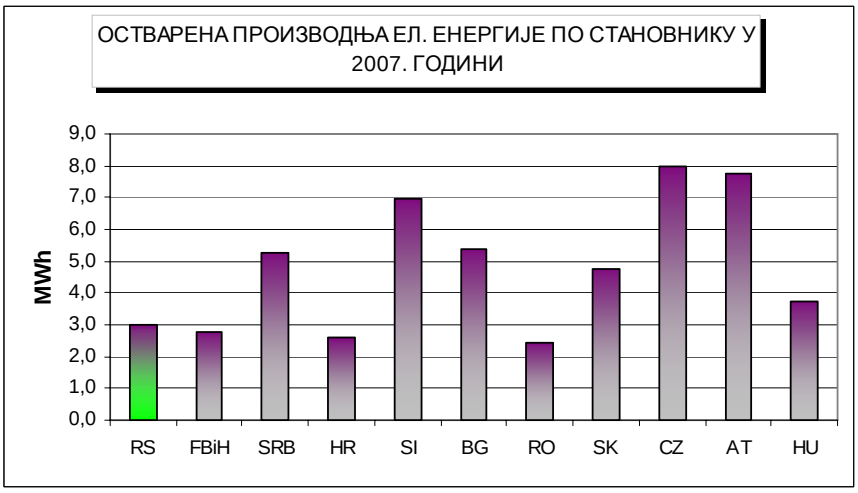

Слика 12. - Упоредни преглед производње електричне енергије по становнику.
Извор: подаци прерачунати из базе Еуростата и извјештаја ЕРС-а, ДЕРК-а и ЕПС-а.[2]

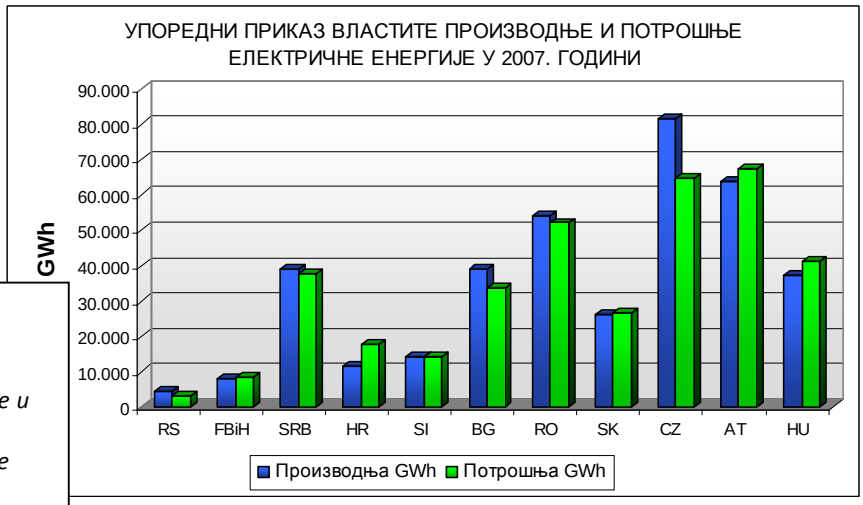

Слика 13. - Упоредни преглед производње и потрошње електричне енергије у 2007. години

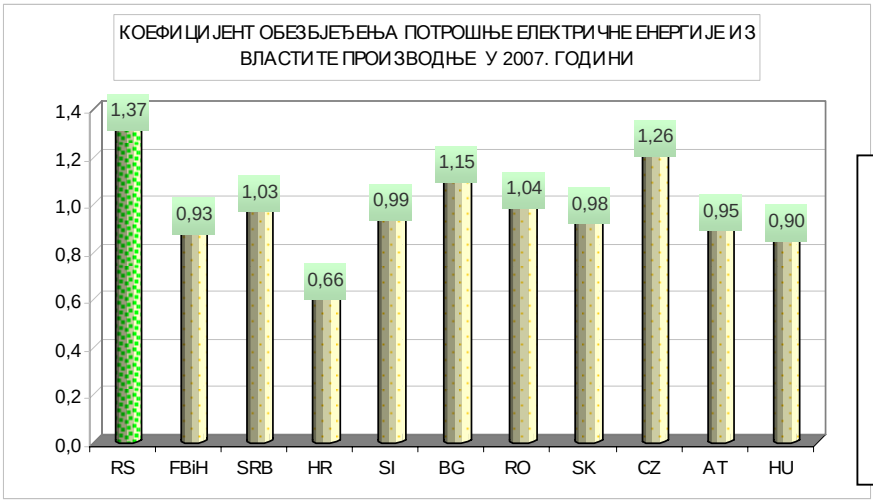

Слика 14. - Коефицијент обезбјеђења потрошње електричне енергије из властите производње - упоредни преглед

[2] RS-Република Српска; FBIH-Федерација БиХ; SRB-Србија; HR-Хрватска; SI-Словенија; BG-Бугарска; RO-Румунија; SK-Словачка; CZ-Чешка; AT-Аустрија; HU-Мађарска

Слике и графика показују да је Република Српска и у 2007. години (коју карактерише лоша хидрологија), у односу на окружење, остварила висок коефицијент обезбјеђења потрошње електричне енергије из властите производње, што јој омогућава да се сврста у групу већих нето извозника електричне енергије у регији.

1.3. Прозводња електричне енергије - заштита животне средине

У склопу надзорних провјера корисника дозвола за обављање дјелатности производње електричне енергије, један од предмета провјере била је и провјера испуњености услова који се односе на заштиту животне средине.
Корисницима дозвола наметнуте су обавезе у погледу заштите животне средине, а које произилазе из законских прописа које регулишу област заштите животне средине и надлежности Регулатора. Када је ријеч о законима и подзаконским прописима, најважнији су свакако:

- Закон о заштити животне средине (''Службени гласник Републике Српске'' број 53/02),
- Закон о заштити ваздуха (''Службени гласник Републике Српске'' број 53/02),
- Закон о водама (''Службени гласник Републике Српске'' број 50/06),
- Закон о водама (''Службени гласник Републике Српске'' број 10/98),
- Закон о управљању отпадом (''Службени гласник Републике Српске'' број 53/02) и други.

Најважнија обавеза коју су корисници дозвола требали да испуне, свакако је обавеза добијања еколошке дозволе до краја 2007. године. Добијање еколошке дозволе је, законским рјешењима, условљено прибављањем низа других докумената и дозвола којима ће бити заокружене обавезе сваког корисника те дозволе. Еколошка дозвола, за свако предузеће, треба да садржи:

- граничне вриједности емисија за загађујуће материје које морају бити засноване на најбољим расположивим технологијама;
- услове за заштиту земљишта, ваздуха, воде, биљног и животињског свијета;
- мјере за управљање отпадом које производи постројење;
- захтјеве за праћење емисија уз одређивање методологије и учесталости мјерења;
- услове за довођење на минимум прекограничног загађења;
- мјере за услове живота у ванредним ситуацијама.

У току 2007. године тимови за надзорне провјере РЕРС-а, извршили су надзорне провјере над радом седам корисника почетних дозвола за производњу електричне енергије.

Када су у питању хидроелектране у Републици Срспкој, на основу извршених надзорних провјера и извјештавања корисника дозвола, утврђено је, да само корисник дозволе за производњу електричне енергију ЗП ''Хидроелектране на Дрини'' а.д. Вишеград посједује еколошку дозволу за своје објекте. Остали корисници дозвола, тј. ''Хидроелектране на Требишњици'' а.д. Требиње и ''Хидроелектране на Врбасу'' а.д. Мркоњић Град су у процесу прибављања еколошких дозвола, односно приступили су изради Плана активности са мјерама и роковима за постепено смањење емисија односно загађења и за усаглашавање са најбољом расположивом техником, те подношењу захтјева за издавање еколошке дозволе (ХЕТ добио ЕД 20. марта 2008. године), и највјероватније ће еколошке дозволе добити у току 2008. године што је у роковима предвиђеним Законом о заштити животне средине. Сви корисници дозвола су у поступку подношења захтјева за издавање

еколошке дозволе, као предуслов за добијање еколошке дозволе морали да прибаве и водоправне акте.

Корисник дозволе ЗП ''Хидроелектране на Врбасу'' а.д. Мркоњић Град посједује уведен и сертификован систем управљања заштитом животне средине према стандарду ИСО 14001, односно посједује израђене интерне планове и програме управљања заштитом животне средине. Приликом надзорне провјере утврђено је да се корисник дозволе углавном придржава свих дефинисаних мјера заштите и унапређења животне средине.

Корисник дозволе ЗП ''Хидроелектране на Дрини'' а.д. Вишеград тренутно није у могућности да на адекватан начин испуњава своје обавезе у погледу заштите животне средине и уређења приобаља у Вишеграду. Наиме, заштита животне средине и уређења приобаља у Вишеграду, захтијева да се у процес активно укључе и локална заједница и Дринско-лимске хидроелектране из Републике Србије, што тренутно није случај.

Укратко, може се рећи да је стање заштите животне средине код ових произвођача електричне енергије задовољавајуће, уз напомену да су наведена предузећа дужна да, у законским роковима, прибаве све неопходне дозволе, а након тога и да поступају у складу са условима дозвола.

До краја 2007. године Регулатор је издао дозволе за производњу електричне енергије у три мале хидроелектране. Ниједна од поменутих малих хидроелектрана не посједује еколошку дозволу. Недостаци који су наведени за хидроелектране се у потпуности могу примијенити и на мале хидроелектране. Ипак, и поред недостатка потребних дозвола, може се констатовати да је утицај ових објеката на животну средину задовољавајући.

Регулаторна комисија за енерегтику Републике Српске је издала двије дозвола за производњу електричне енергије у термоелектранама и то: ЗП ''Рудник и термоелектрана Гацко'' а.д. Гацко и ЗП ''Рудник и термоелектрана Угљевик'' а.д. Угљевик.

Производња електричне енергије из угља узрокује бројне утицаје на животну средину, али је при надзорним провјерама пажња посвећена најкрупнијим проблемима који се јављају и постоје при раду ових корисника дозвола, а то су емисије димних гасова, отпадне воде које се јављају у технолошком процесу, депоновање пепела, те заузимање великих површина земљишта од стране површинских копова угља.

Надзорним провјерама у току 2007. године утврђено је да су корисници дозвола покренули активности ради добијања еколошких дозвола, односно приступили су изради Плана активности са мјерама и роковима за постепено смањење емисија односно загађења и за усаглашавање са најбољом расположивом техником и прибављању документације неопходне за подношење захтјева за издавање еколошке дозволе, те подношењу самог захтјева за добијање еколошке дозволе.

Емисије димних гасова, а ту се прије свега мисли на чврсте честице, те оксиде азота и сумпора, су у Републици Српској дефинисане законским (Закон о заштити животне средине и Закон о заштити ваздуха) и подзаконским актима, али и обавезама које проистичу из Уговора о оснивању енергетске заједнице Југоисточне Европе. Према законским актима Републике Српске, сви субјекти морају до септембра 2010. године своје емисије ускладити са граничним вриједностима прописаним Правилником о граничним вриједностима емисије у ваздух из постројења за сагоријевање (''Службени гласник Републике Српске'' број 39/05), а према Уговору о оснивању енергетске заједнице Југоисточне Европе, БиХ је обавезна да до 2017. године примијени одредбе Директиве 2001/80/ЕЦ о граничним вриједностима емисија у ваздух

У циљу праћења емисија димих гасова корисници дозволе морају да обезбиједе континуално мјерење загађујућих материја у ваздух. Утврђено је да на ТЕ Гацко није уграђена опрема за континуално мјерење, односно набавка опреме је предвиђена за крај 2007. године, а опрема која постоји у ТЕ Угљевик није била у функцији, али су предузете активности да се она оспособи. За ТЕ Угљевик постоје подаци мјерења у појединим периодима када је опрема за мјерење функционисала. На ТЕ Гацко је извршено тзв. Прво мјерење загађујућих материја. Резултати Првог мјерења за ТЕ Гацко, као и подаци добијени континуалним мјерењем у ТЕ Угљевик у наведеном периоду, омогућавају да се само дјелимично стекне слика о емисијама у ваздух из ових постројења и да се те вриједности пореде са граничним вриједностима емисија. Вриједности емисија добијене поменутим мјерењима приказане су на сликама 13. и 14. и због непоузданих података, могу послужити само као оријентациони подаци, а никако као тачне вриједности. Напомињено да је и у 2006. години ситуација била идентична, односно да у 2007. години корисници дозвола нису испунили обавезе предвиђене условима дозвола.

На основу овога може се закључити сљедеће:

1. РиТЕ Гацко:
   - емисије чврстих честица више десетина пута прелазе граничне вриједности емисија,
   - емисије оксида азота су тренутно нешто веће од граничних вриједности емисија,
   - емисије оксида сумпора су два до три пута веће од граничних вриједности емисија,
2. РиТЕ Угљевик:
   - емисије оксида сумпора више десетина пута прелазе вриједности граничних емисија,
   - емисије оксида азота су у дозвољеним границама, емисије чврстих честица су више пута веће од граничних вриједности емисија.

Слика 15. - Емисије NOx и чвстих честица у 2007. години

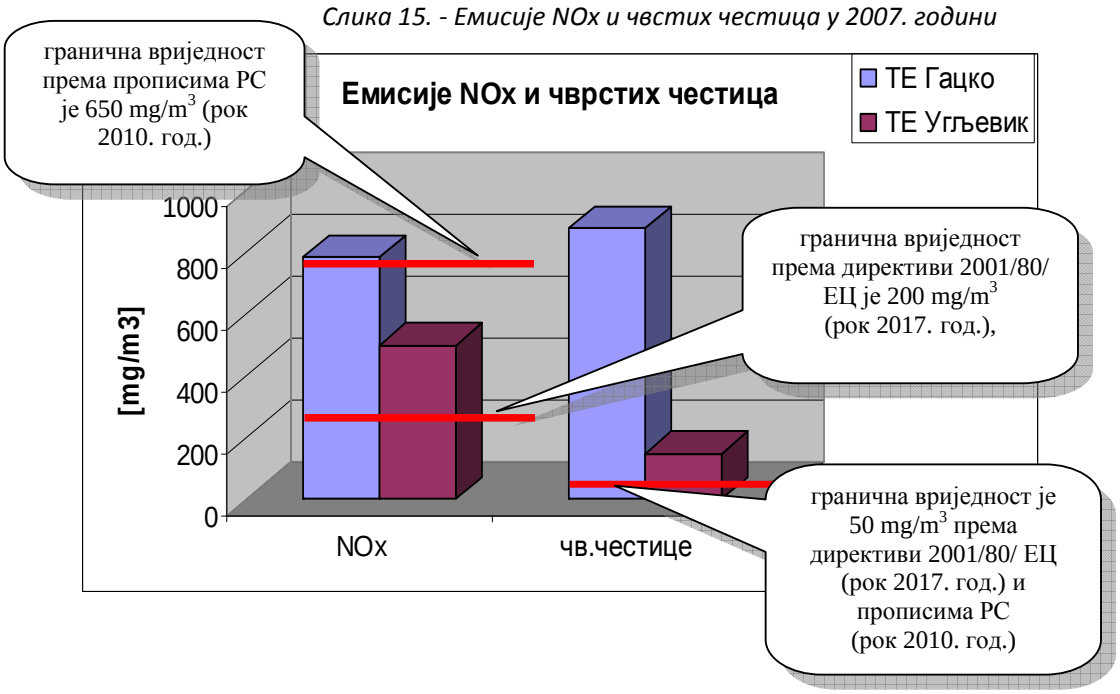

Слика 16. - Емисија сумпорних оксида у РиТЕ Гацко и РиТЕ Угљевик у 2007. години

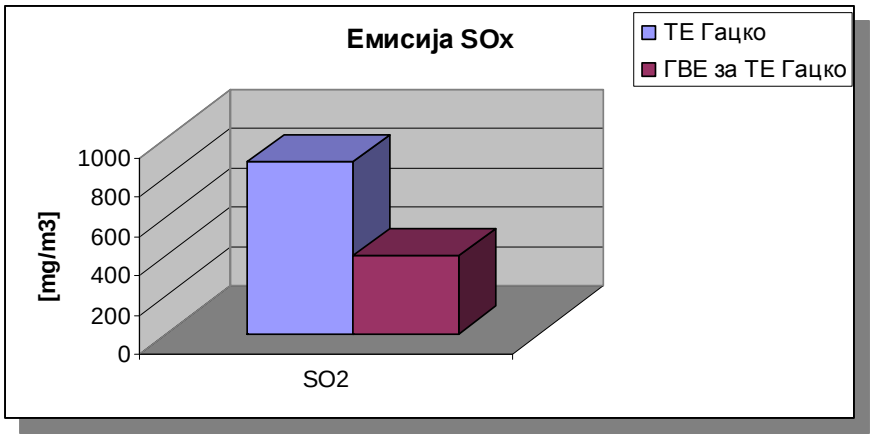

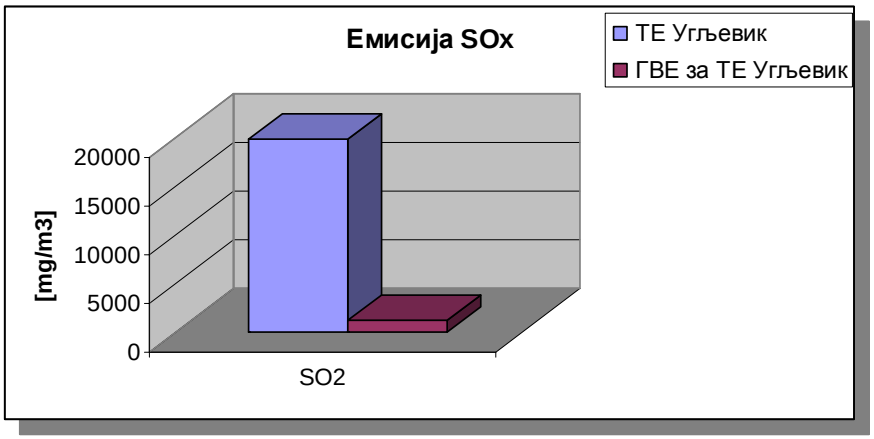

У табели дат је преглед специфичне потрошње угља, воде, дизела и мазута у двије термоелектране.

	производња [MWh]	потрошња			
		угаљ [t]	вода [m^3]	дизел [l]	мазут [l]
Р и ТЕ Гацко	1.142.494	1.603.273	5.320.000	5.323.608	3.257.930
	спец. потрошња [./кWh]	1,3948	0,0047	0,0047	0,0029
Р и ТЕ Угљевик	1.452.874	1.650.852	6.503.760	7.582.320	2.473.000
	спец. потрошња [./кWh]	1,1362	0,0057	0,0066	0,0022

Табела 11. - Специфична потрошња енергената у 2007. години у РиТЕ Гацко и РиТЕ Угљевик

У циљу добијања оријентационе слике о стању у погледу емисија у ваздух, у наставку су презентоване вриједности специфичних емисија угљен диоксида из термоелектрана, као и специфичне потрошње угља.

Приликом израчунавања специфичне емисије угљен диоксида коришћени су подаци корисника дозвола и методологија прописана ''2006 IPCC Guidelines for National Greenhouse Gas Inventories - Volume 2: Energy''. Такође, у обзир је узета само потрошња основног енергента тј. угља, а не и других енергената, мада је њихов утицај занемарљив (мањи од 1%).

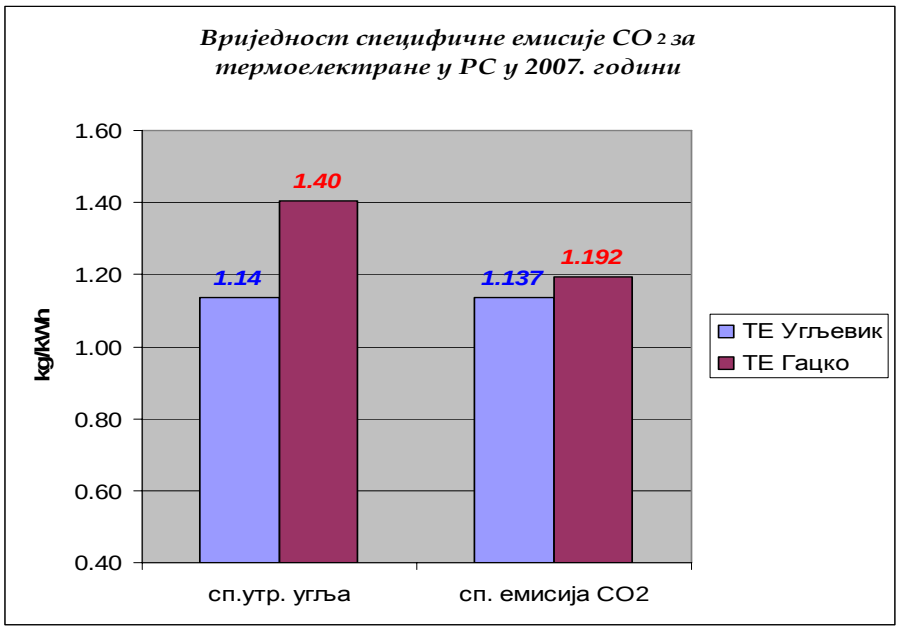

Слика 17. - Емисије угљен-диоксида у 2007. години у РиТЕ Гацко и РиТЕ Угљевик

2. Пренос електричне енергије

Пренос електричне енергије је монополска дјелатност, те због тога мора бити регулисана како би се обезбиједило коришћење мреже за све кориснике на једнакоправан и транспарентан начин по регулисаним цијенама. Од посебног је значаја да преносна дјелатност буде раздвојена од осталих електроенергетских дјелатности у посебне компаније (управљачко-функционално и правно раздвајање) како би се обезбиједила непристрасност у пружању услуга. Раздвајање преносне дјелатности од "тржишних" дјелатности у Републици Српској обезбијеђено је је организовањем двије посебне компаније на нивоу БиХ, и то: "Електропренос Босне и Херцеговине" Бања Лука и "Независни оператор система Босне и Херцеговине" Сарајево. Регулисање дјелатности преноса је у надлежност ДЕРК-а.

На слици број 18. је приказана карта преносне мреже Босне и Херцеговине.

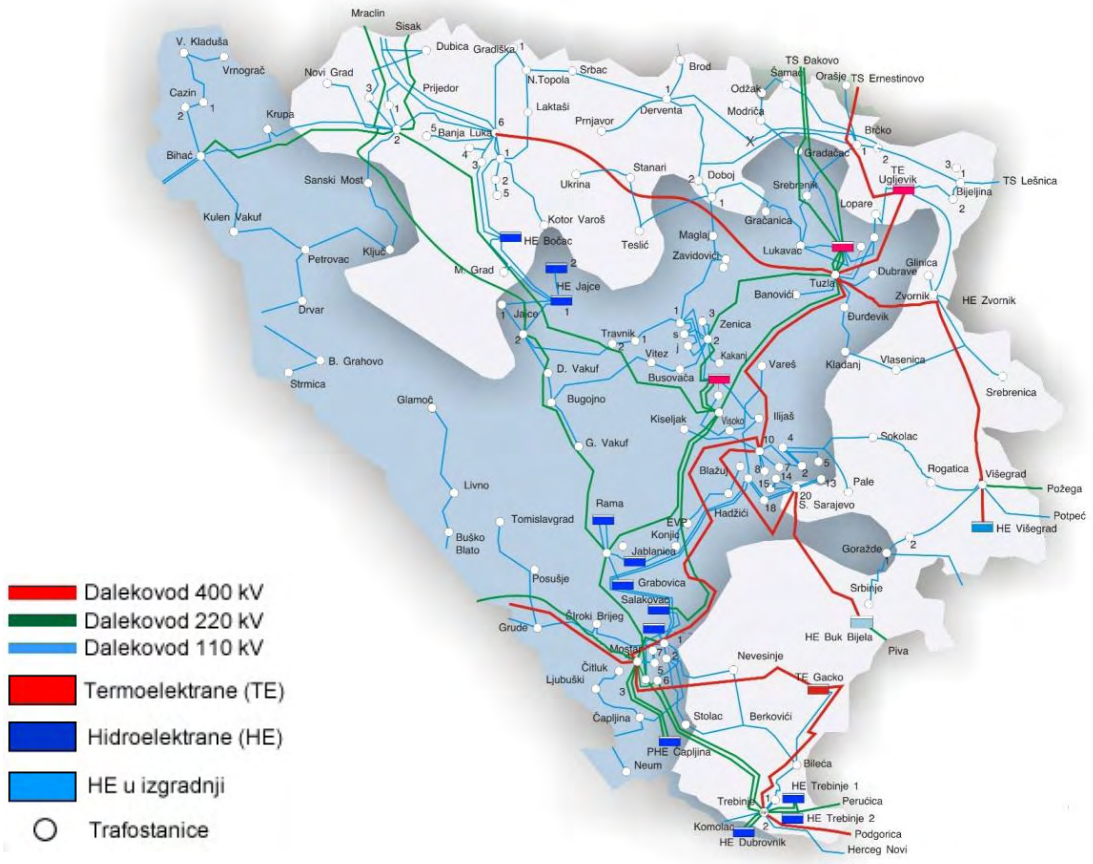

Слика 18. – Карта преносне мреже Босне и Херцеговине

3. Дистрибуција и снабдијевање електричном енергијом

3.1. Дистрибуција електричне енергије

Дистрибуција електричне енергије представља пренос електричне енергије на средњенапонској и нисконапонској мрежи ради испоруке крајњим купцима, те је, као и пренос на високонапонској мрежи, монополска дјелатност и као таква треба бити регулисана како се не би злоупотријебио монополски положај дистрибутивних компанија које једине посједују капацитете за обављање ове дјелатности на одређеном подручју. Када је у питању раздвајање дистрибутивне дјелатности, боље рећи дјелатности коју обавља дистрибутивни систем оператор - дистрибутер од осталих, комерцијалних дјелатности (производња и снабдијевање), раздвајање се намеће као услов непристрасности у пружању услуга дистрибутера корисницима дистрибутивне мреже.

Дистрибутивна дјелатност у Републици Српској се обавља у оквиру пет дистрибутивних компанија - дистрибутивних систем оператора (дистрибутера) (слика број 19.) у саставу МХ Електропривреда Републике Српске, и то тако да је сваки дистрибутер надлежан за обављање дјелатности на одређеном географском подручју. Обављање дјелатности, укључујући и одређивање тарифа за коришћење дистрибутивне мреже регулише и надгледа Регулаторна комисија за енергетику Републике Српске.

Слика 19. - Дистрибутивне регије у Републици Српској

Основни технички подаци о дистрибутивној мрежи[3] (слика 20, слика 21. и слика 22):

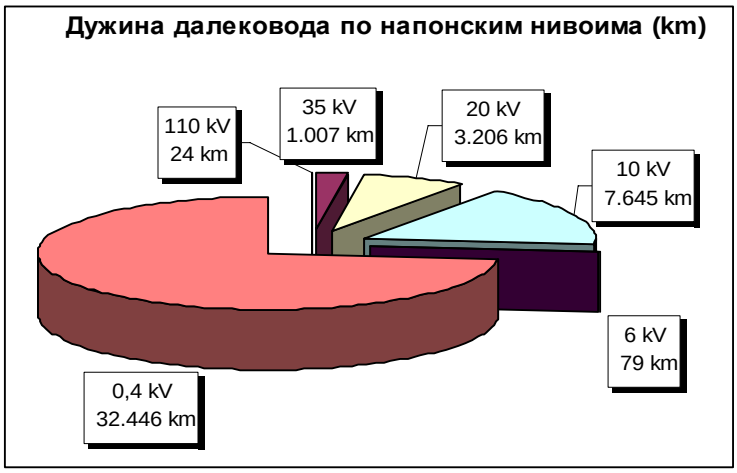

Слика 20. - Дужина водова по напонским нивоима

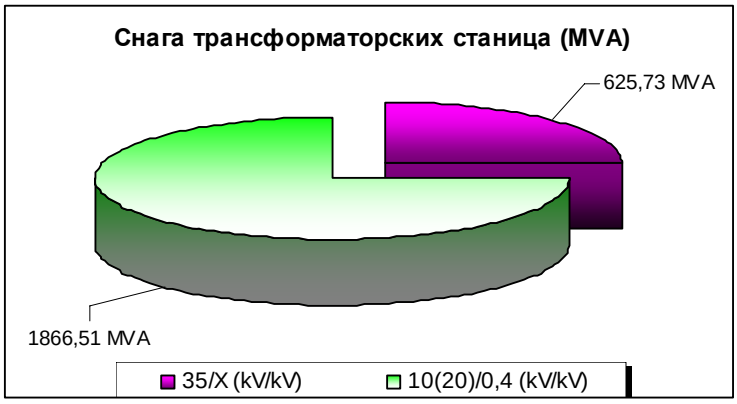

Слика 21. - Инсталисана привидна снага трансформатора у трансформацама

[3] Подаци из дозвола за дистрибуцију електричне енергије

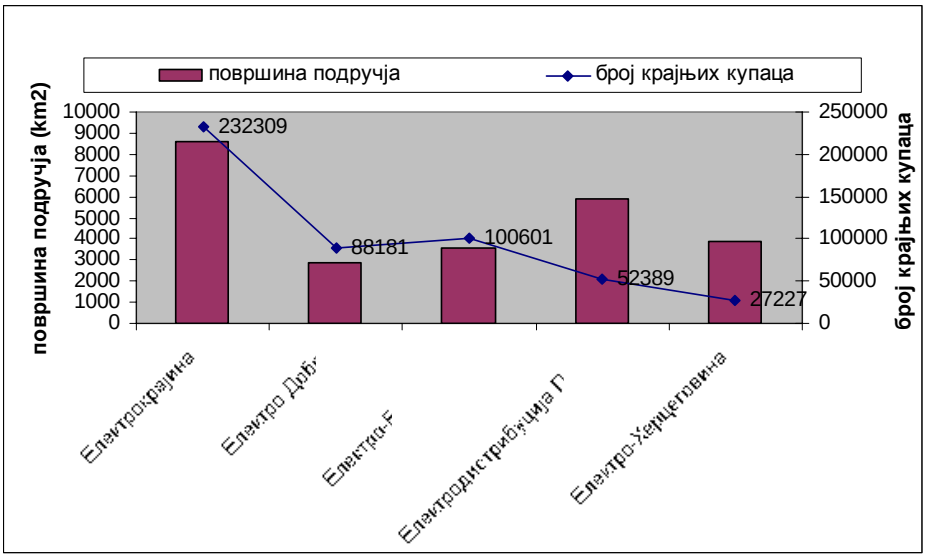

Слика 22. - Површина дистрибутивних подручја и број крајњих купаца по дистрибуцијама

Електродистрибутивна предузећа у Републици Српској су у саставу Мјешовитог холдинга "Електропривреда Републике Српске", тј. у саставу вертикално интегрисаног предузећа које је корисник дозволе за трговину и снабдијевање електричном енергијом. С обзиром да су дистрибутивне компаније посебни правни субјекти, услов правног раздвајања је испуњен. Функционално - управљачко раздвајање се треба обезбједити на начин да матично предузеће може да утиче на управљање у погледу дугорочног планирања, усмјеравања капитала и слично, док се ограничава утицај на свакодневне пословне активности дистрибутивног систем оператора - дистрибутера.

Електрична енергија у дистрибутивној мрежи у 2007. години у Републици Српској преузета је из преносне мреже Електропреноса БиХ, из хидроелектрана прикључених на дистрибутивну мрежу и из других дистрибутивних система. Структура преузете електричне енергије дата је на слици 23.

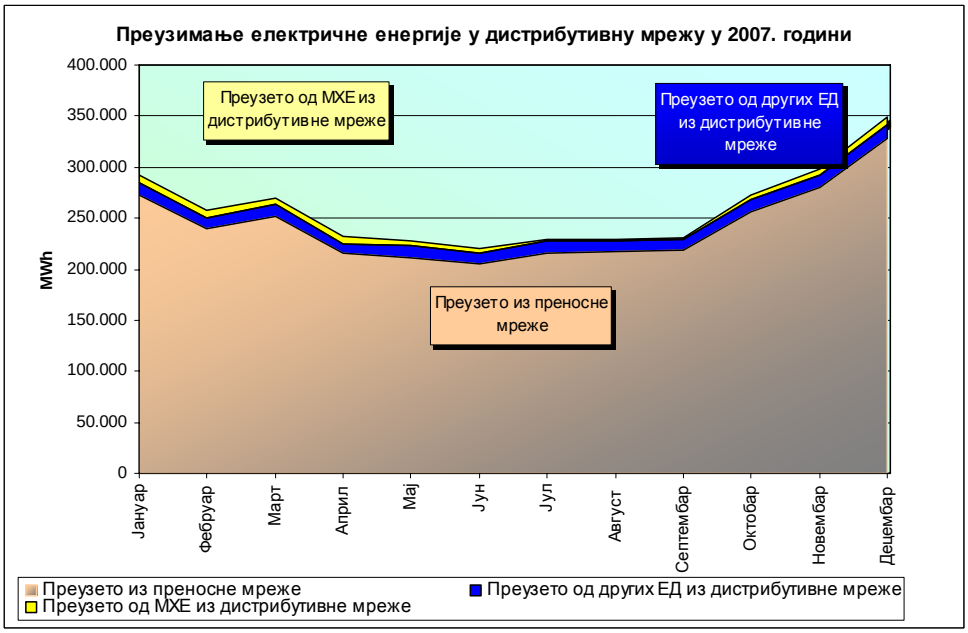

Слика 23. - Преузета електрична енергија у дистрибутивну мрежу

Од укупно преузете електричне енергије у дистрибутивну мрежу у износу 3.107 GWh, крајњим купцима је у 2007. години испоручено 2.567 GWh, а структура нето потрошње по дистрибутивним предузећима дата је на слици 24.

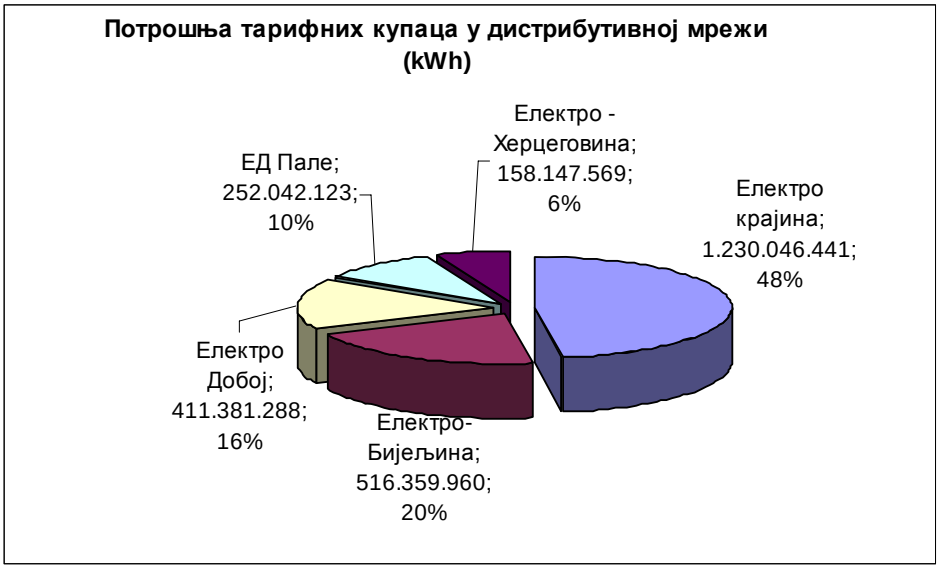

Слика 24. - Нето дистрибутивна потрошња у 2007. години

Велики проблем корисника дозвола за дистрибуцију је ниво губитака електричне енергије у дистрибутивној мрежи. Политика РЕРС-а је да мотивише кориснике дозвола да смање ове губитке одређујући одобрени износ трошкова на име губитака електричне енергије у тарифном поступку, уз обавезу корисника дозволе за дистрибуцију електричне енергије да донесу планове мјера и активности на смањењу дистрибутивних губитака и да подносе извјештаје о њиховом спровођењу.

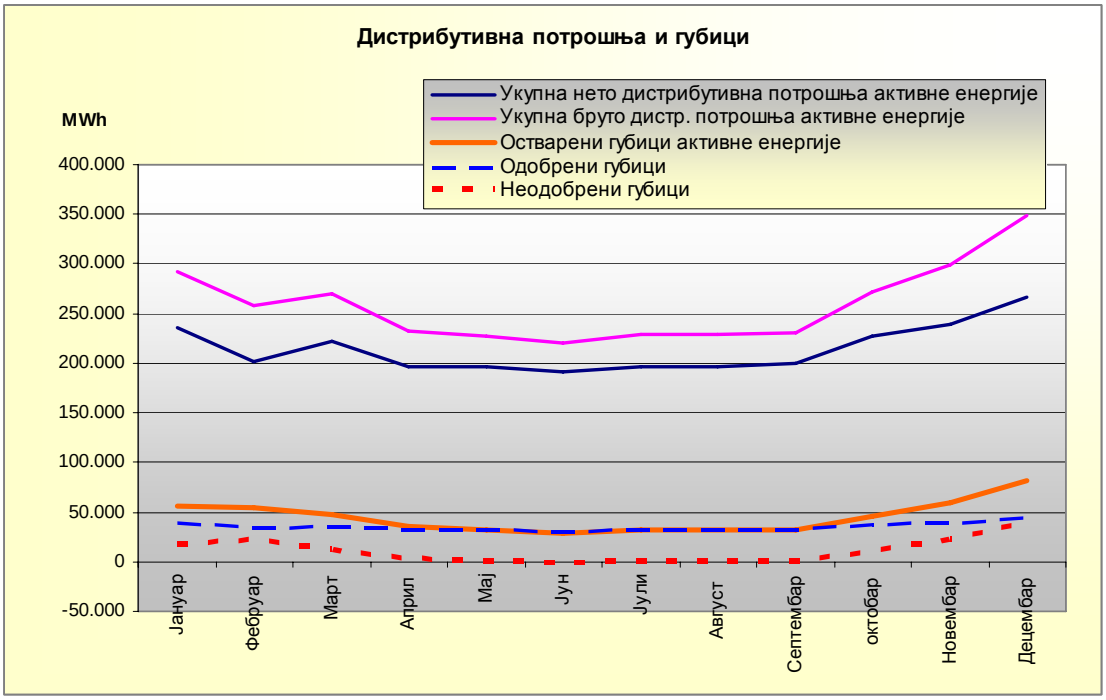

Слика 25. - Остварена потрошња и губици електричне енергије дистрибутивној мрежи у Републици Српској у 2007. години

РЕРС у тарифном поступку одобрава процентуални износ губитака за сваки напонски ниво и само тај одобрени износ (цца 14% просјечно) се урачунава у тарифе за електричну енергију, док мање или више остварење губитака иде у корист или на штету дистрибутера.

Према подацима које су доставиле дистрибутивне компаније, остварени губици електричне енергије у 2007. години износили су 17,35%, односно 120.135 MWh више него што је одобрено.

Остварени губици електричне енергије у дистрибутивној мрежи по мјесецима приказани су на слици 26.

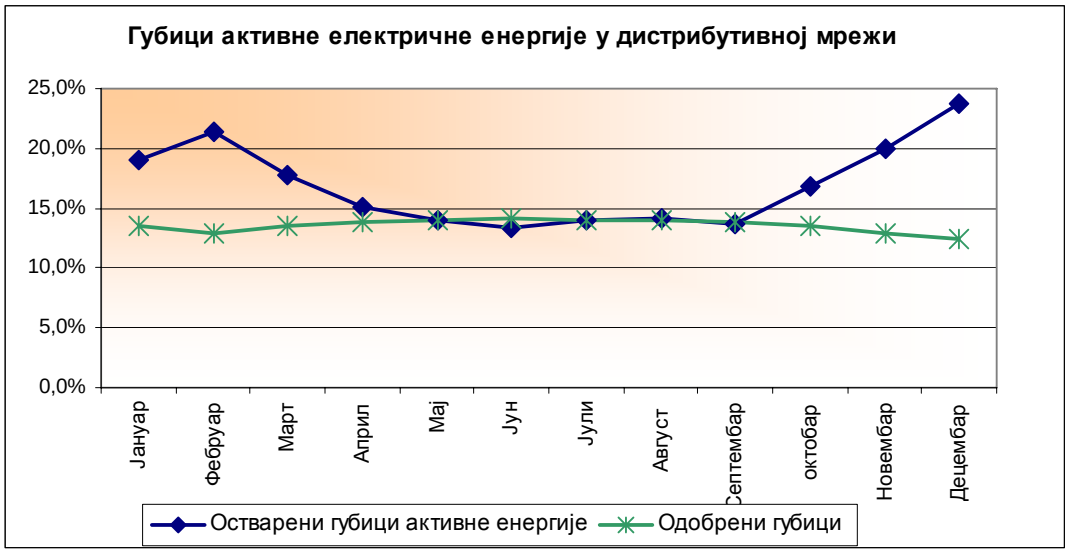

Слика 26. Остварени губици активне електричне енергије у дистрибутивној мрежи по мјесецима 2007. године

Ниво губитака електричне енергије у дистрибутивној мрежи по дистрибутивним подручјима, изражен као процентуални однос остварених губитака електричне енергије и укупно преузете електричне енергије у дистрибутивну мрежу, креће се од преко 20% у Електрокрајини до испод 14% у Електро-Бијељини и Електро Добоју, што је приказано на слици 27.

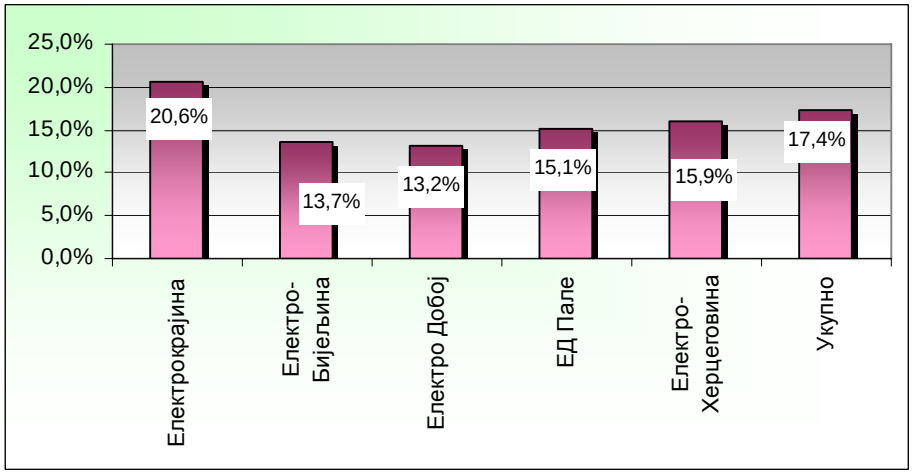

Слика 27. Остварени губици електричне енергије у 2007. години

Енергетске вриједности дистрибутивних губитака и укупно преузете електричне енергије показује слика 28.

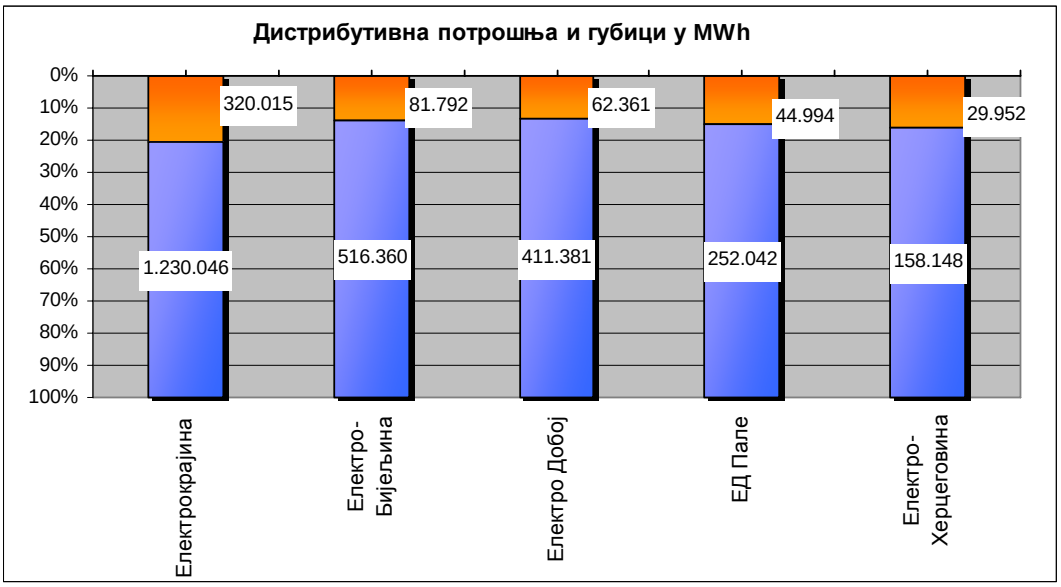

Слика 28. - Однос губитака и испоручене електричне енергије у 2007. години

Одобрене и остварене количине електричне енергије за дистрибутивне губитке по предузећима приказане су на слици 29.

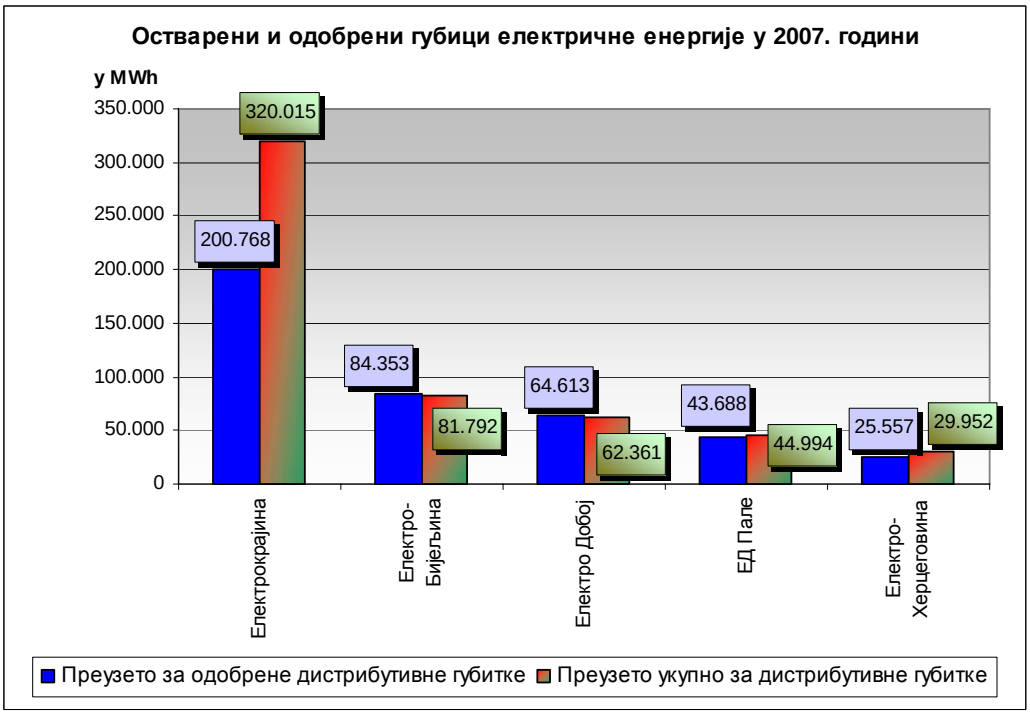

Слика 29.- Преглед остварених и одобрених губитака електричне енергије по дистрибутивним подручјима - енергетски приказ у MWh

На слици број 30 приказани су:

- трошак набавке електричне енергије за неодобрене губитке који укључује и трошак преноса те енергије
- неостварени - изгубљени приход, односно приход који се могао добити да се електрична енергија неодобрених дистрибутивних губитака фактурисала и наплатила по просјечној оствареној цијени за крајње купце и

- пропуштена зарада односно приход који нису остварила електродистрибутивна предузећа која су остварили веће губитке од одобрених, као и остварени приход, односно зарада за она електродистрибутивна предузећа која су остварила мање дистрибутивне губитке од одобрених.

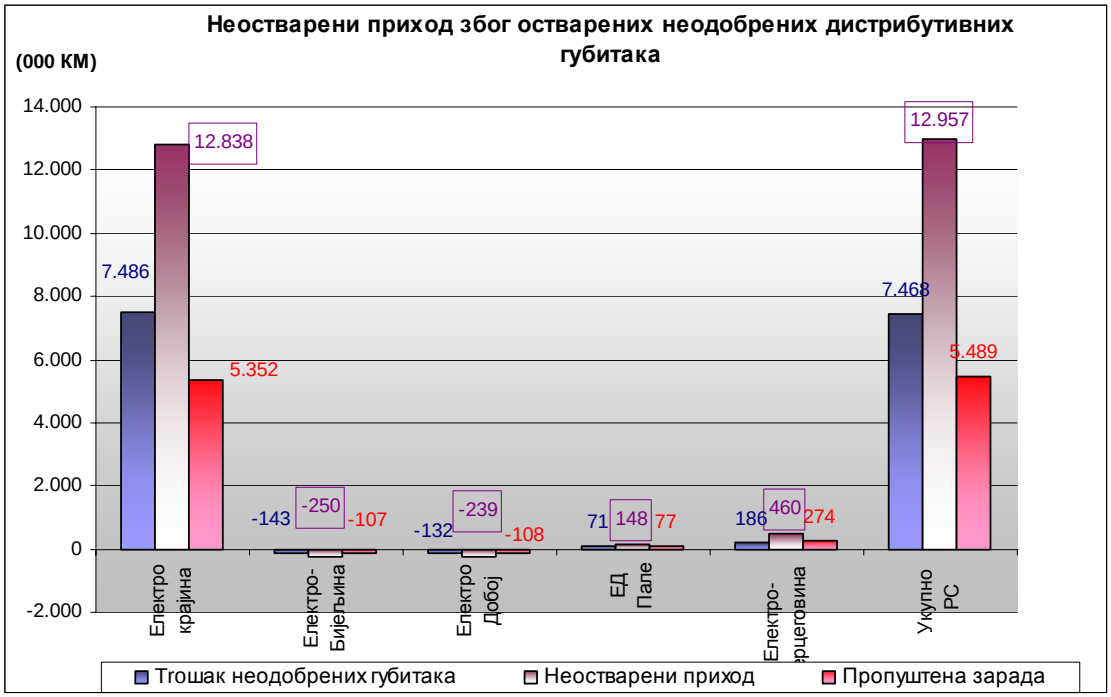

Слика 30. - Преглед остварених трошкова због неодобрених дистрибутивних губитака и неоствареног прихода због остварених неодобрених дистрибутивних губитака

У поређењу са претходним годинама, очигледно је да се предузимају активности на смањењу дистрибутивних губитака, што је резултирало да у Електро-Добоју и Електро-Бијељини остварени ниво губитака електричне енергије буде мањи од нивоа одобреног у структури потребног прихода за утврђивање мрежне тарифе.

Политика РЕРС-а је да се трошкови дистрибутивних губитака одобравају свим предузећима у РС под истим условима, тако да смањење губитака представља стимулацију која остаје предузећу које је остварило такав резултат.

Густина насељености и попуњености подручја стамбеним и привредним објектима се значајно разликују по дистрибутивним подручјима у Републици Српској, што проузрокује и различите просјечне трошкове обављања дјелатности дистрибуције, по јединици испоручене електричне енергије и снаге. "Густина потрошње" је приказана у табели 12.

Дистрибутивно подручје	Површина подручја (km^2)	Број крајњих купаца	Број крајњих купаца по $км^2$
Електрокрајина	8.629	232.309	27
Електро Добој	2.836	88.181	31
Електро-Бијељина	3.600	100.601	28
Електродистрибуција Пале	5.883	52.389	9
Електро-Херцеговина	3.909	27.227	7
Укупно	**24.857**	**500.707**	**20**

Табела 12. - Разуђеност купаца прикључених на дистрибутивну мрежу

Регулатор је у складу са начелом равноправности купаца и заштите купаца у удаљеним и слабо насељеним подручјима утврдио исте тарифне ставове за све купце на цијелој територији Републике Српске. Имајући у виду различите "густоће потрошње" Регулатор је утврдио и коефицијенте за поравнање прихода између дистрибутивних предузећа, којим се дистрибутивна предузећа доводе у равноправан положај у погледу остваривања прихода и оправданих трошкова обављања дјелатности.

У сљедећој табели дат је преглед прихода оствареног од тарифних ставова за снабдијевање неквалификованих купаца електричном енергијом, као и пренесених трошкова на дјелатност дистрибуције и снабдијевања послије извршеног поравнања (трошкови набавке електричне енргије и трошкови кориштења преносне мреже). С обзиром да РЕРС-у нису достављени ревидовани финансијски извјештаји за сва електродистрибутивна предузећа подаци у табели 13. су дати на основу података из редовног мјесечног извјештавања.

(000 КМ)	Електро крајина	Електро-Бијељина	Електро Добој	ЕД Пале	Електро-Херцеговина	Укупно РС
Укупан остварени приход	135.780	61.740	44.596	28.535	16.553	287.204
Пренесени трошкови	99.163	38.872	27.973	18.096	7.962	192.065
Приход дистрибуције и снабдјевања од тарифа	36.617	22.868	16.623	10.439	8.591	95.139

Табела 13. Приход дистрибуције и снабдјевања од тарифних ставова за снабдјевање неквалификованих купаца

3.2. Снабдијевање електричном енергијом

Снабдијевање електричном енергијом је у принципу комерцијална дјелатност која се код развијених тржишта обавља у условима слободне конкуренције. Управо је мјера отворености неког тржишта изражена слободом купца да изабере свог снабдјевача електричном енергијом.

По том основу се купци дијеле на квалификоване (слободан избор снабдјевача) и неквалификоване (тарифне) купце.

Дистрибутивне компаније у Републици Српској обављају и дјелатност снабдијевања електричном енергијом тарифних купаца, али је условима издатих им дозвола одређена обавеза да компаније обезбједе рачуноводствено раздвајање ових дјелатности, како би се омогућила јасна идентификација трошкова кориштења мреже, односно одређивање тарифа за кориштење дистрибутивне мреже. У циљу извршења ових обавеза, дистрибутивне компаније прилагођавају своје пословно-информационе системе новој организацији коју намеће процес дерегулације.

Дјелатност дистрибуције и дјелатност снабдијевања тарифних купаца у Републици Српској се обављају у систему обавезе јавне услуге.

3.2.1 Потрошња електричне енергије

Број крајњих купаца у Републици Српској у 2007. години по категоријама потрошње и по дистрибутивним подручјима приказује табела 14:

Категорија потрошње	Електрокрајина	Електро-Бијељина	Електро Добој	ЕД Пале	Електро-Херцеговина	Укупно
110 kV	2	1	1	0	0	4
35 kV	3	4	5	7	2	21
10 (20) kV	219	119	76	50	33	497
0.4 KV ОП	15.607	5.759	5.084	4.328	2.226	33.004
Домаћинства	216.381	94.676	82.989	47.988	24.952	466.986
Јавна расвјета	97	42	26	16	14	195
Укупно	**232.309**	**100.601**	**88.181**	**52.389**	**27.227**	**500.707**

Табела 14 - *Број крајњих купаца у Републици Српској на дан 31.12.2007. године*

На слици 31. приказана је бруто потрошња по дистрибутивним компанијама (регијама) у Републици Српској, а на слици број 32. структура укупне потрошње електричне енергије у Републици Српској по категоријама потрошње.

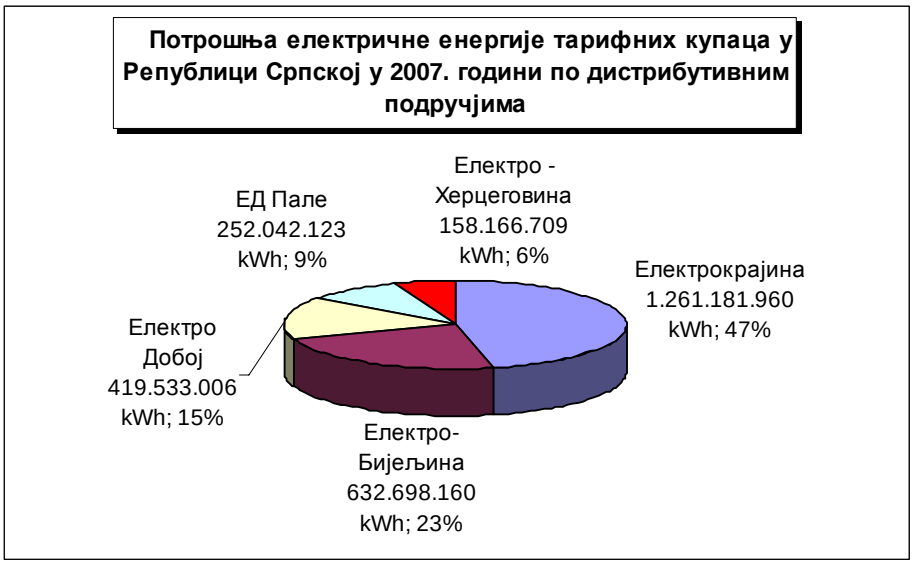

Слика 31. - Потрошња крајњих купаца у Републици Српској у 2007. години који су се снабдијевали као тарифни купци

Од укупне потрошње крајњих купаца у Републици Српској, 6% отпада на крајње купце чији су објекти прикључени на високом напону (110 kV), односно на преносну мрежу.

Сви крајњи купци у Републици Српској у 2007. години су се снабдијевали као тарифни купци, по тарифним ставовима које је утврдио РЕРС.

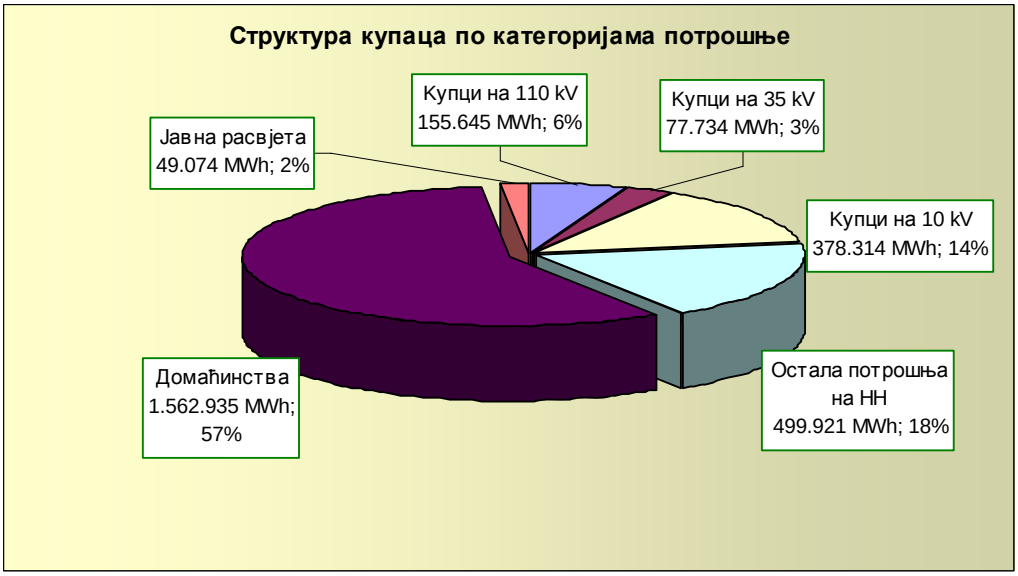

Слика 32. - Структура потрошње крајњих купаца електричне енергије у Републици Српској у 2007. години

3.2.2 Потрошња електричне енергије - енергетски интезитет

Енергетски интезитет представља однос између укупне потрошње електричне енергије и друштвеног бруто производа у једном економском простору.

Трендови свеукупне потрошње електричне енергије по БДП су индикатори односа потрошње електричне енергије и економског развоја и дају грубу основу за пројекцију раста потрошње електричне енергије и с тим у вези утицај економског раста на загађење животне средине. Иако енергетски интезитет није идеалан индикатор за енергетску ефикасност, јер зависи од структуре индустрије, релативно висок ниво енергетског интезита, како је то приказано на слици 33. указује на неефикасно кориштење електричне енергије у Републици Српској.

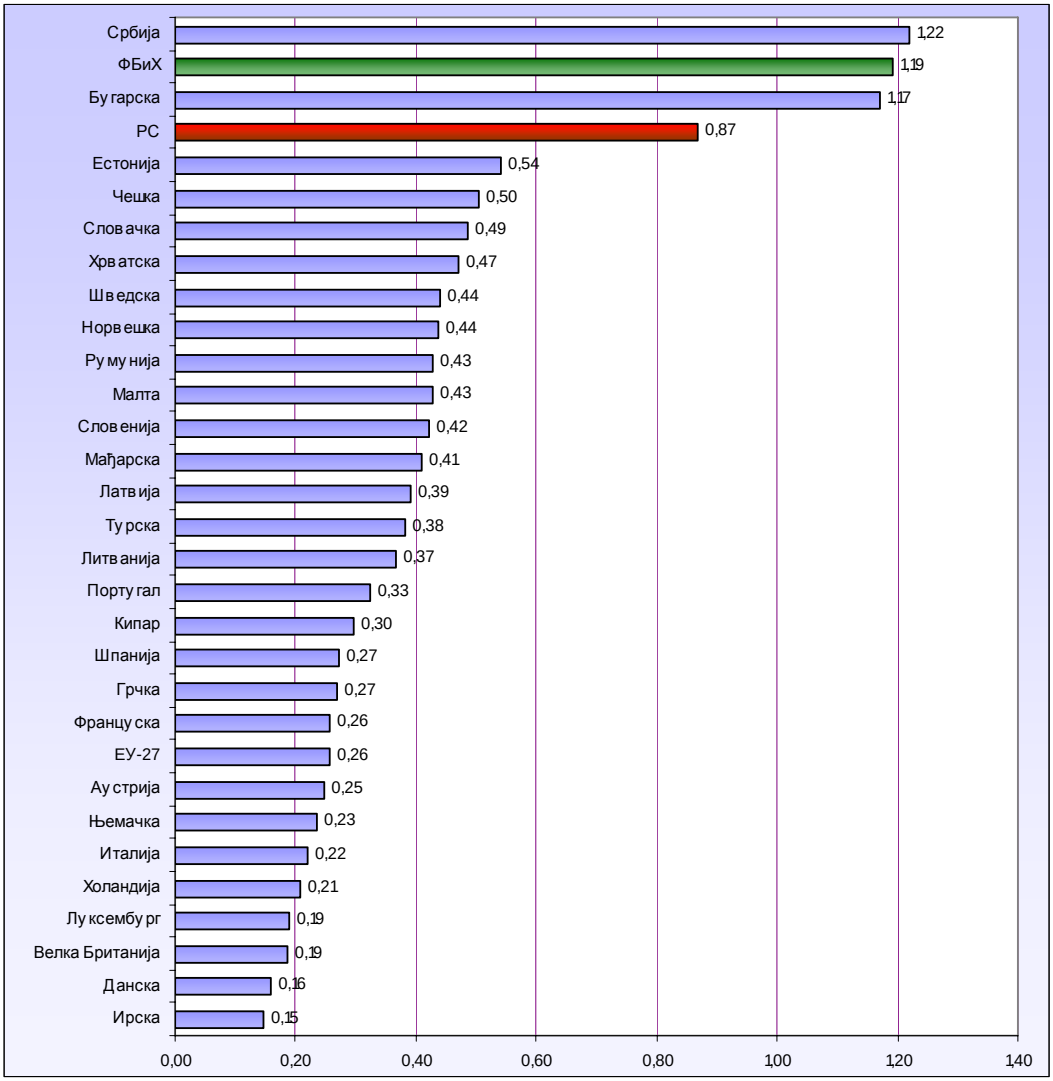

Слика 33. - *Упоредни преглед енергетског интензитета*

3.3. Квалитет услуге

Регулисање квалитета услуге и унапређење поузданости система за дистрибуцију електричне енергије произилази из законске надлежности РЕРС-а. Општи услови за испоруку и снабдијевање електричном енергијом квалитет снабдијевања дефинишу као:

- континуитет испоруке електричне енергије (способност, адекватност електроенергетске мреже да осигура контиуитет напајања електричном енергијом у одређеном временском периоду, исказан показатељима континуитета у испоруци),
- квалитет комерцијалне услуге (ниво пружања услуга дистрибутер/ снабдјевача прописаних Општим условима) и
- квалитет напона напајања (стандард за квалитет напона напајања представљају номинални напонски нивои у тачки напајања и одступања од номиналних вриједности, номиналне вриједности фреквенције и дозвољено одступање, те друге карактеристике напона (таласни облик, симетричност фазних вриједности и слично), са прописаним дозвољеним одступањима.

РЕРС је Општим условима и Правилником о извјештавању који је ступио на снагу у јуну 2007. године прописала обавезу и форму извјештавања о квалитету снабдијевања електричном енергијом, а условима издатих дозвола за обављање дјелатности дистрибуције електричне енергије обавезао кориснике дозвола да осигурају поуздано и квалитетно напајање крајњих купаца електричном енергијом, предузимају све потребне мјере којим би се побољшали показатељи поузданости и квалитета, воде евиденцију и формирају базу података о показатељима континуитета испоручене електричне енергије и квалитета пружених услуга, израђују редовне годишње извјештаје о овим показатељима који треба да су доступни јавности путем властите интернет странице.

Наведене прописане обавезе имају "општи" карактер, а ефикасно регулисање квалитета услуге је веома комплексан задатак који подразумијева претходно успостављање стандарда квалитета на бази података о показатељима који дефинишу квалитет испоруке електричне енергије. Од посебног је значаја континуирано прикупљати поуздане податке о континуитету испоруке и о индикаторима комерцијалне услуге у репрезентативном времену које претходи утврђивању стандарда квалитета и након тога увођењу стимулација, односно пенала код одређивања тарифа и увођењу плаћања накнаде непосредно купцима на основу утврђених стандарда.

Подаци који се овдје презентују су први цјелокупни прикупљени подаци на нивоу године који су евидентирани од пружаоца услуга и као такви носе атрибут некомплетности и непоузданости, али је веома значајно да су успостављена правила (и обавеза) њиховог евединтирања, јавног објављивања и достављања Регулатору, која се, у доброј мјери, од самог почетка поштују.

Корисници дозволе за дистрибуцију са малим изузетком достављали су извјештаје у прописаној форми у 2007. години.

Три корисника дозволе достављали су извјештај у прописаној форми, а два у поједностављеној.

Евиденција показатеља квалитета снабдијевања електричном енергијом се врши преко параметара:

- Индикатора континуитета напајања испоруке,
- Индикатора комерцијалног квалитета.

И квалитет напона напајања је свакако један од битнијих параметара квалитета снабдијевања и његова провјера се врши одговарајућим мјерењима на примопредајном мјесту и у појединим тачкама дистрибутивне мреже.

Уобичајено континуитет испоруке се исказује преко два показатеља континуитета испоруке електричне енергије:

САИДИ - Просјечна дужина трајања прекида испоруке по крајњем купцу најчешће се узима на нивоу године (Sistem average interruption duration index, изражава се у минутама по крајњем купцу).

САИФИ - Просјечан број прекида испоруке по крајњем купцу најчешће се узима на нивоу године (Sistem average interruption frequency index).

Прекиди у испоруци се дијеле на планиране (најављене) и непланиране (ненајављене).

У овом извјештају су обрађени дуготрајни прекиди (**дуготрајни прекид** у напајању који представља прекид чије је трајање дуже од три минута).

Уобичајене вриједности за планирани САИФИ су до 0,8 прекида по крајњем купцу годишње. За непланирани САИФИ вриједности се крећу до седам прекида по крајњем купцу годишње, а уобичајена вриједност је од 1 до 4 прекида по крајњем купцу годишње.[4]

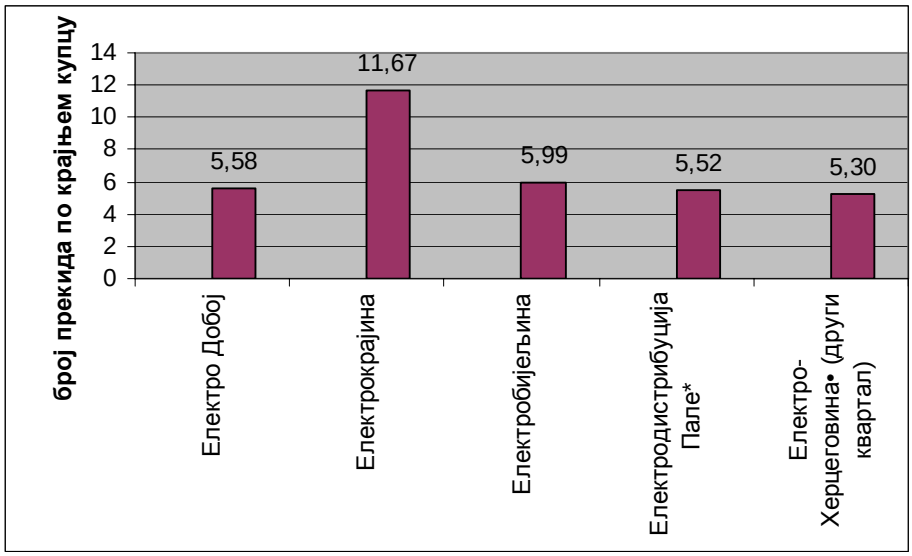

Слика 34. Планирани САИФИ у Републици Српској у 2007. години:

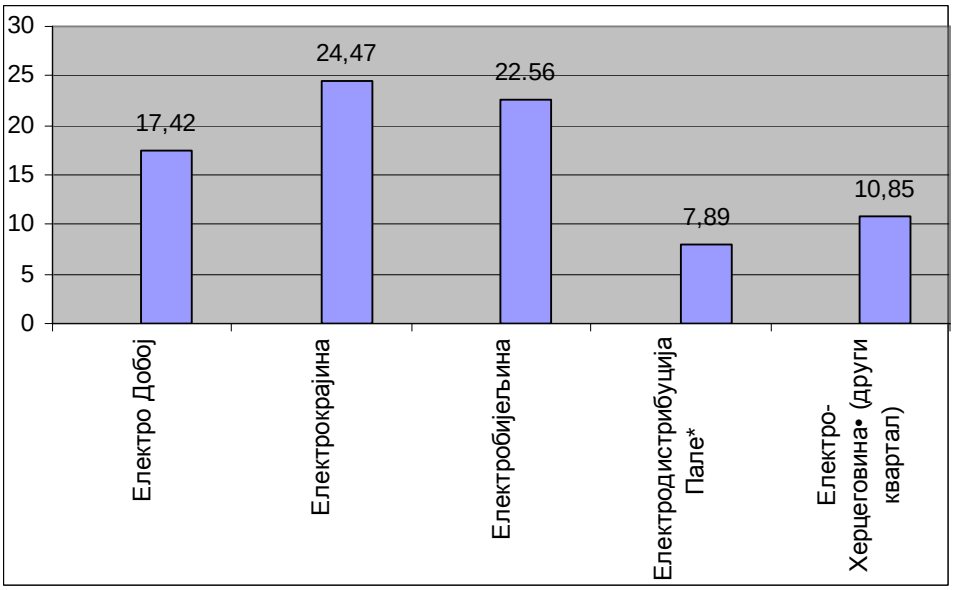

Слика 35. Непланирани САИФИ у Републици Српској у 2007. години

У дистрибуцијама Републике Српске највиша вриједност показатеља САИФИ за планиране прекиде (слика 34.) је 11,67 (градско 1,26-5,38, сеоско 4-22) и то 10,19 на средњенапонском нивоу 10(20) и 35 кV, а за ниски напон је далеко ниже.

---

1. [4] Извор: Third Benchmarking Report on Quality of Electricity Supply, Удружење европских енергетских Регулатора, децембар 2005. године.

За непланиране прекиде вриједности САИФИ (слика 35.) су око 25 (градско подручје 5-9, сеоско 11-48).

Потребно је напоменути да Правилником о извјештавању и Општим условима није једнозначно одређен критеријум за класификацију дистрибутивног подручја на градско, приградско и сеоско подручје.

Уобичајене вриједности за планирани САИДИ од 50 до 200 минута по крајњем купцу годишње, уз изузетак Ирске чије вриједности достижу и 400 минута. За непланирани САИДИ вриједности се крећу од 100 до 300 минута по крајњем купцу годишње. [5]

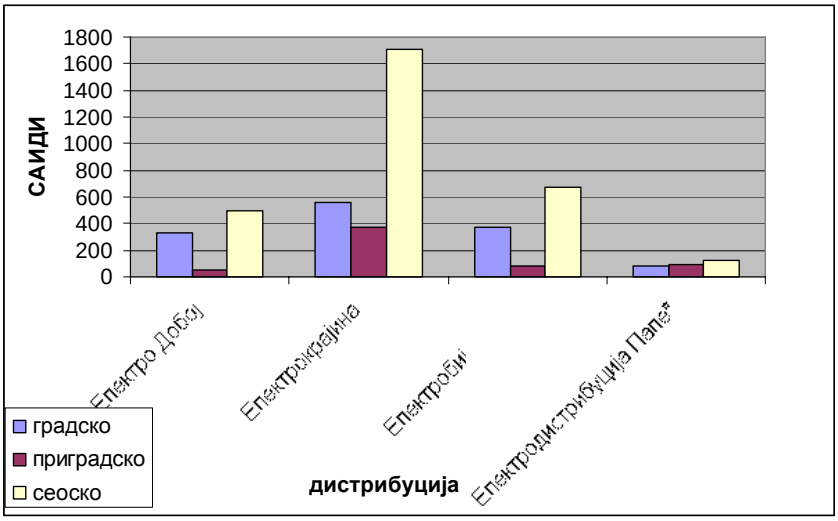

Слика 36.- Показатељ планирани САИДИ за градска, приградска и сеоска подручја, по дистрибуцијама

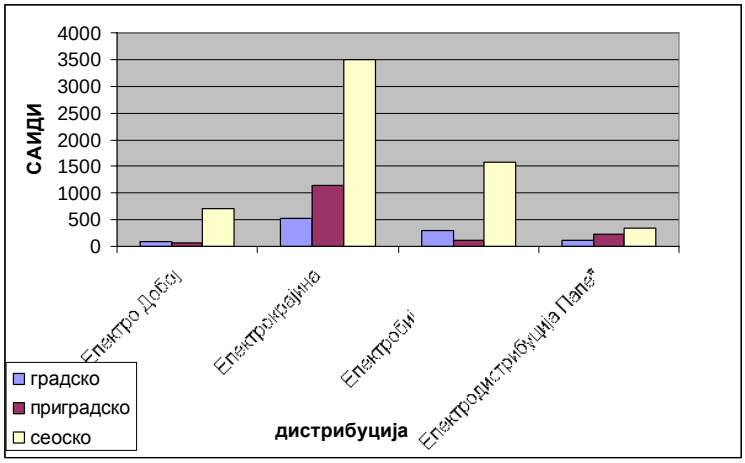

Слика 37. Показатељ непланирани САИДИ за градска, приградска и сеоска подручја, по дистрибуцијама

Напомена: Подаци за ЕД Пале (трећи и четврти квартал) и Електро-Херцеговина (други квартал).

[5] Извор: Third Benchmarking Report on Quality of Electricity Supply, Удружење европских енергетских Регулатора, децембар 2005. године.

У дистрибуцијама Републике Српске највиша вриједност показатеља САИДИ за планиране прекиде је 950 минута по крајњем купцу годишње (градско 200-600, сеоско 500-1600, односно 800 минута на средњем напону и 70 минута на ниском напону), изузетак Електро-Херцеговина (5777 минута на средњем напону и 153 минута на ниском напону).

За непланиране прекиде вриједности САИДИ се крећу 1714 минута по крајњем купцу годишње (градско подручје 90-520, сеоско 500-3500, односно око 400 минута, па чак до 1700 минута на средњем напону и 130 до 200 минута на ниском напону).

У сљедећој табели су обједињени сви показатељи континуитета испоруке. Подаци из прве колоне табеле показатеља континуитета представљају показатељ САИДИ који обухавата дуготрајне непланиране прекиде на нисконапонској и средњенапонској мрежи искључујући вишу силу и одговорност треће стране.

Показатељ континуитета испоруке							
	Непланирани прекиди					Планирани прекиди	
Дистрибуција	САИДИ (минут)	Укључена виша сила (минут)	САИФИ	Укључена виша сила	Саифи (краћи од 3 мин)	Саиди (минут)	Саифи
Електро Добој	-	868,61	-	17,42	4,31	879,64	5,58
Електрокрајина	352,72	1714	6,55	24,47	20,58	950,70	11,67
Електро-Бијељина	1738,04	1989,59	19,36	22,56	7,05	1119	5,99
Електродистрибуција Пале*		689,41		7,89	0,94	296,06	5,52
Електро-Херцеговина• (други квартал)		1864,63		10,85		5961	5,30

Табела 15. Континуитет испоруке електричне енергије

Сагледавањем свих података и графичких и табеларних долази се до закључка да прекиди испоруке на средњенапонској мрежи погађају највећи број крајњих купаца, као и да дужина трајања и број прекида испоруке имају неколико пута веће вриједности у сеоским подручјима, него у градским.

Дистрибутивна мрежа у сеоским подручјима је радијалног карактера, са удаљеним подручјима, дугим водовима, најчешће се састоји од старијих мрежних објеката незадовољавајућих техничких карактеристика. Кварови у таквој мрежи су узрок прекида напајања електричном енергијом великог броја крајњих купаца у сеоском подручју, са значајним трајањем.

Дио квалитета снабдијевања је и квалитет комерцијалне услуге, а односи се на вредновање услуга које дистрибутер/снабдјевач пружа крајњим купцима електричне енергије, (нпр. рок прикључења објекта на дистрибутивну мрежу, инфромације о прикључењу и износу накнаде за прикључење), обнову напајања у случају квара који погађа само једног крајњег купца (нпр. замјена осигурача на прикључку крајњег купца), рјешавање притужби на квалитет напона и мјерење електричне енергије, контакт са крајњим купцима (непосредно, писмено или преко телефона-вријеме чекања), очитања бројила и испостава рачуна (учесталост-годишње).

У сљедећој табели дат је преглед уобичајених рокова, висине накнада крајњем купцу ако се прекорачи рок и просјечно остварено вријеме:

Индикатор квалитета			Рок (дан)	Накнада (Пенал) (€)	Остварено вријеме
Процјена трошкова материјала и услуга (НН)		Средње вријеме за процјену	6-20.	8-60.	0-30
Процјена трошкова за сложене послове (СН)		Средње вријеме за процјену	21-90.	30-130.	
Извођење прикључка	Број израђених НН прикључака	Средње вријеме	3-20.	25-65	1-120
	Средње вријеме израде прикључка				
	Број израђених СН прикључака	Средње вријеме	45-80.	30-65.	1-120
	Средње вријеме израде прикључка				
Поновно укључење, након искључења због неплаћања		Средње вријеме укључења	1	15-120.	
Интервенција на квар напојног осигурача крајњег купца		Средње вријеме трајања интервенције	3-6 сати	8-35.	0,72-2
Рјешавање жалби на квалитет напона		Средње вријеме рјешавања жалбе	10-16	8-75	
Одговор на проблеме са мјерењем		Средње вријеме рјешавања проблема	10-15	15-75	
Обавјештење о прекиду напајања		Средње вријеме обавјештења	24-48 сати	3,8-300	
Просјечно вријеме одговора на упит крајњег купца			5-20.	1,9-30	
Просјечно вријеме чекања одговора на позив у телефонском центру			20-60 секунди (80%)		15-70 секунда
Број приговора		На 100 крајњих купаца	мање од један		
Просјечно вријеме одговора на приговоре крајњих купаца			15	15-30	3-15
Просјечан број очитања бројила крајњих купаца			2-12		1,3-3,72

Табела 16. - Преглед најчешће коришћених показатеља комерцијалног квалитета (квалитет пружених услуга) у већем броју земаља Европе

Индикатори комерцијалног квалитета за 2007. годину			Електро Добој	Електро-Бијељина	Електрокрајина	ЕД Пале	Електро-Херцеговина	јединица мјере
Процјена трошкова материјала и услуга (НН)		Укупан број	2.522	542	-	-	174	
		Средње вријеме за процјену	2,13	6,8	-	-	0,41	дан
Процјена трошкова за сложене послове (СН)		Укупан број	35	103	-	-		
		Средње вријеме за процјену	1,71	25,4	-	-		дан
Извођење прикључка	Број израђених НН прикључака	Укупан број	1.444	1.616	-	1.160	174	
	Средње вријеме израде прикључка	Средње вријеме	4,92	5,8	-	1,83	0,71	дан
	Број израђених СН прикључака	Укупан број	8	58	-	8	-	
	Средње вријеме израде прикључка	Средње вријеме	7,87	10	-	1	-	дан
Поновно укључење, након искључења због неплаћања		Број укључења	1.512	964	-	286	101	
		Средње вријеме укључења	1,25	1,3	-	0,91	1	дан
Интервенција на квар напојног осигурача крајњег купца		Број интервенција	1.036	1.547	-	1.049	158	
		Средње вријеме трајања интервенције	1,68	4,38	-	3,28	3,73	сат
Рјешавање жалби на квалитет напона		Број жалби	138	160	-	62	-	
		Средње вријеме рјешавања жалбе	8	5,2	-	5,68	-	дан
Одговор на проблеме са мјерењем		Број пријава	1.037	504	-	212	19	
		Средње вријеме рјешавања проблема	1,87	7,5	-	1,32	1,42	дан
Обавјештење о прекиду напајања		Укупан број обавјештења	1.479	3.419	-	5.224	17	
		Средње вријеме обавјештења	2,67	5,3	-	1,79	3	дан
Просјечно вријеме одговора на упит крајњег купца			1	2,3	-	10	1	дан
Просјечно вријеме чекања одговора на позив у телефонском центру			1,43	0,9	-	-	-	минут
Број приговора		На 100 крајњих купаца	0,55	1,78	-	8,65	0,02	
Просјечно вријеме одговора на приговоре крајњих купаца			1,5	12,9	-	10	3	дан
Просјечан број очитања бројила крајњих купаца (годишње)			12	11,48	-	5,94	8,45	

Табела 17. - Преглед основних показатеља комерцијалног квалитета (квалитет пружених услуга) у Републици Српској[6]

[6] *Електрокрајина није достављала обрасце у прописаној форми током 2007. године, Електродистрибуција Пале је почела достављати обрасце у прописаној форми од трећег тромјесечја 2007. године (Правилник о извјештавању РЕРС-а усвојен у јуну 2007. године), Електро-Херцеговина доставља податке само за радну јединицу Требиње од другог квартала 2007. године табеле комерцијалног квалитета*

Упоређујући остварене вриједности показатеља квалитета пружених услуга у дистрибуцијама са вриједностима у табели, долази се до закључка да су оне приближне и даље се треба наставити са праћењем ових услуга које по свом карактеру већином имају природу јавних услуга и као што је већ речено понекад и значајнију улогу од индикатора континуитета испоруке, нарочито код домаћинстава. Приједлог је да се уведу критеријуми вредновања ових услуга кроз оцјењивање квалитета нпр. изврстан, прихватљив и неодговарајући у зависности од поштовања појединих утврђених рокова у актима који регулишу ту област и упоредних вриједности у окружењу.

4. Информација о цијенама у 2007. години

4.1. Просјечна цијена електричне енергије у РС

4.1.1. Кретање просјечних цијена електричне енергије за крајње купце у Републици Српској

На ниже наведеним табелама и сликама приказано је кретање просјечних цијена на основу прорачунате просјечне остварене потрошње купаца и просјечних обрачунских снага посматраних категорија крајњих купаца у Републици Српској за период од 2003 - 2007. године.

Категорија потрошње, тарифна група		**2003.**	**2004.**	**2005.**	**2006.**	**2007.**
		Просјечна остварена цијена (пф)				
Купци на 110 kV		5,26	4,39	5,99	6,30	6,44
Купци на 35 kV		7,04	6,46	6,83	6,55	6,42
Купци на 10 kV		9,22	8,27	8,57	8,30	8,05
0,4 kV -Остала потрошња на ниском напону	1. ТГ	13,56	12,48	12,85	12,17	11,59
	2. ТГ	23,99	22,32	20,53	18,14	16,16
	3. ТГ	23,44	21,67	20,54	18,18	16,93
	6. ТГ			11,01	10,61	10,97
	7. ТГ			12,64	9,78	9,84
0,4kV - Домаћинства	1. ТГ	10,94	9,98	10,49	10,41	10,41
	2. ТГ	8,95	8,82	9,85	10,05	9,95
	3. ТГ	33,79				
Просјечна домаћинство		**10,43**	**9,59**	**10,28**	**10,31**	**10,29**
Просјечна - зима		11,90	11,04	12,01	12,09	11,99
Просјечна - љето		8,65	7,82	8,19	8,26	8,28
Јавна расвјета		11,99	11,27	12,00	12,39	12,53
Просјечна цијена купаца на 0,4 kV напону		**11,89**	**10,63**	**10,91**	**10,66**	**11,36**
Просјечна цијена - зима		13,55	12,41	12,39	12,17	13,13
Просјечна цијена -љето		9,76	8,45	9,14	8,93	9,23

Табела 18. - Тренд промјене просјечних цијена електричне енергије 2003 - 2007. у РС

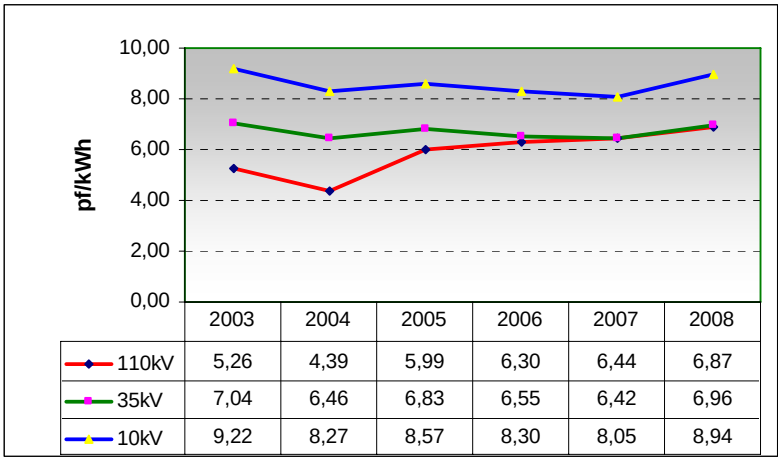

	2003	2004	2005	2006	2007	2008
110kV	5,26	4,39	5,99	6,30	6,44	6,87
35kV	7,04	6,46	6,83	6,55	6,42	6,96
10kV	9,22	8,27	8,57	8,30	8,05	8,94

Слика 38. - Кретање просјечних цијена у pf/kWh за 110 kV, 35 kV и 10 kV

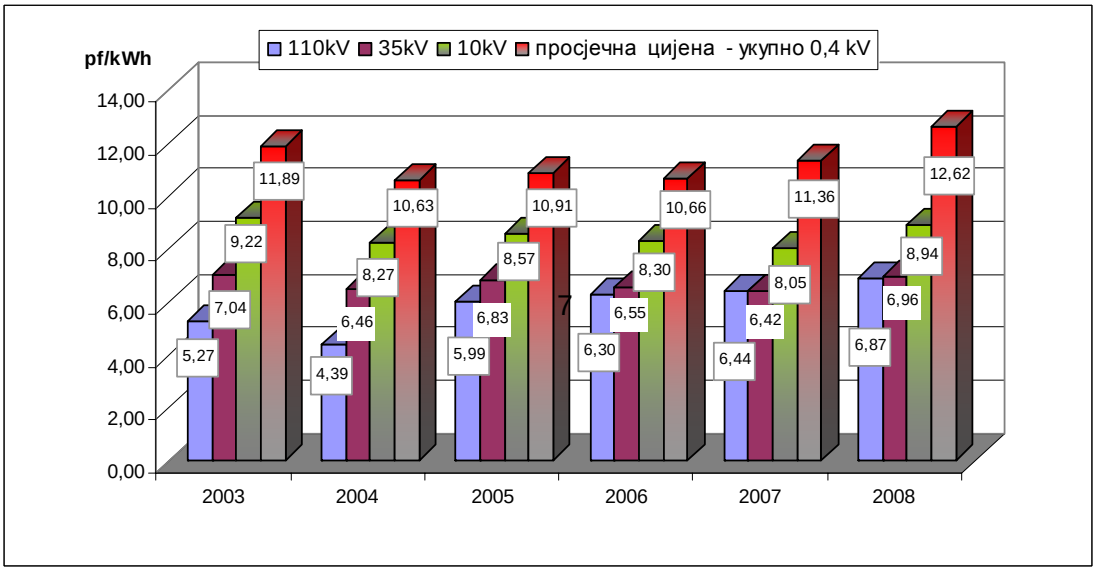

Слика 39. - Просјечне остварене цијене у pf/kWh у периоду 2003.-2007. године и просјечне цијене на биланс 2008. године (110 kV, 35 kV, 10kV и на 0,4 kV напону)

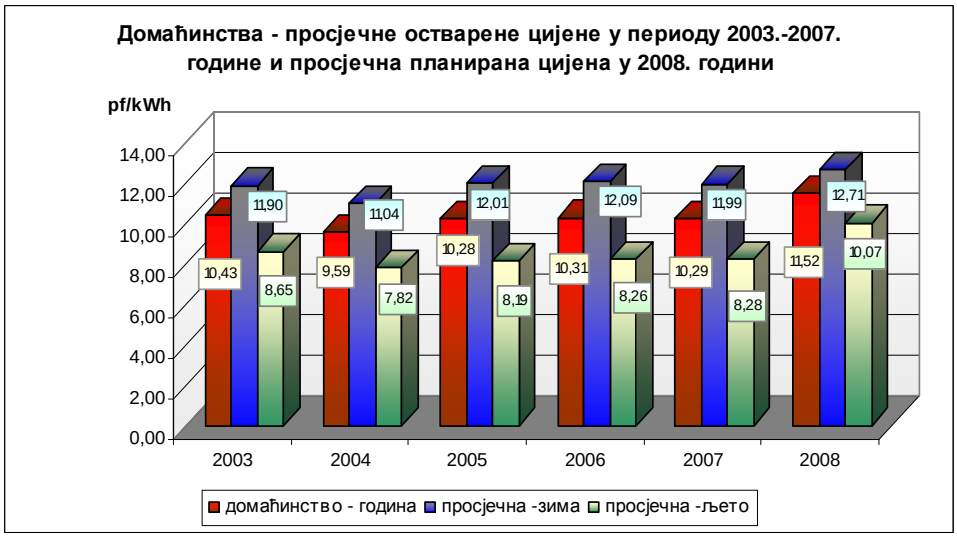

Слика 40. - Кретање просјечних цијена у pf/kWh за "домаћинства" у години и по сезонама

4.1.2. Просјечне цијене електричне енергије за крајње купце у Босни и Херцеговини

У наредној табели дате су упоредне просјечне цијене електричне енргије у Републици Српској и Федерацији БиХ, на основу прорачунате просјечне потрошње купаца и просјечних обрачунских снага посматраних категорија крајњих купаца.

	ЕРС			ЕПХЗХБ[7]			ЕПБиХ		
Категорије потрошње	**2005**	**2006**	**2007**	**2005**	**2006**	**2007**	**2005**	**2006**	**2007**
110 kV	5,99	6,30	**6,44**	6,16	7,36	**8,22**	7,13	7,86	**7,86**
35 kV	6,83	6,55	**6,42**	10,00	11,11	**12,69**	8,43	9,30	**9,38**
10 kV	8,57	8,30	**8,05**	11,36	12,59	**15,02**	11,63	11,73	**12,76**
0,4 kV- остала потрошња	17,85	15,91	**14,69**	20,02	21,07	**20,92**	19,56	18,66	**18,57**
0,4 kV - домаћинства	10,28	10,31	**10,29**	11,00	11,72	**12,42**	11,18	11,82	**11,77**
јавна расвјета	12,00	12,39	**12,53**	15,65	16,68	**17,31**	15,40	15,50	**15,56**

Табела 19. - Упоредни преглед остварених просјечних цијена у БиХ (pf/kWh)

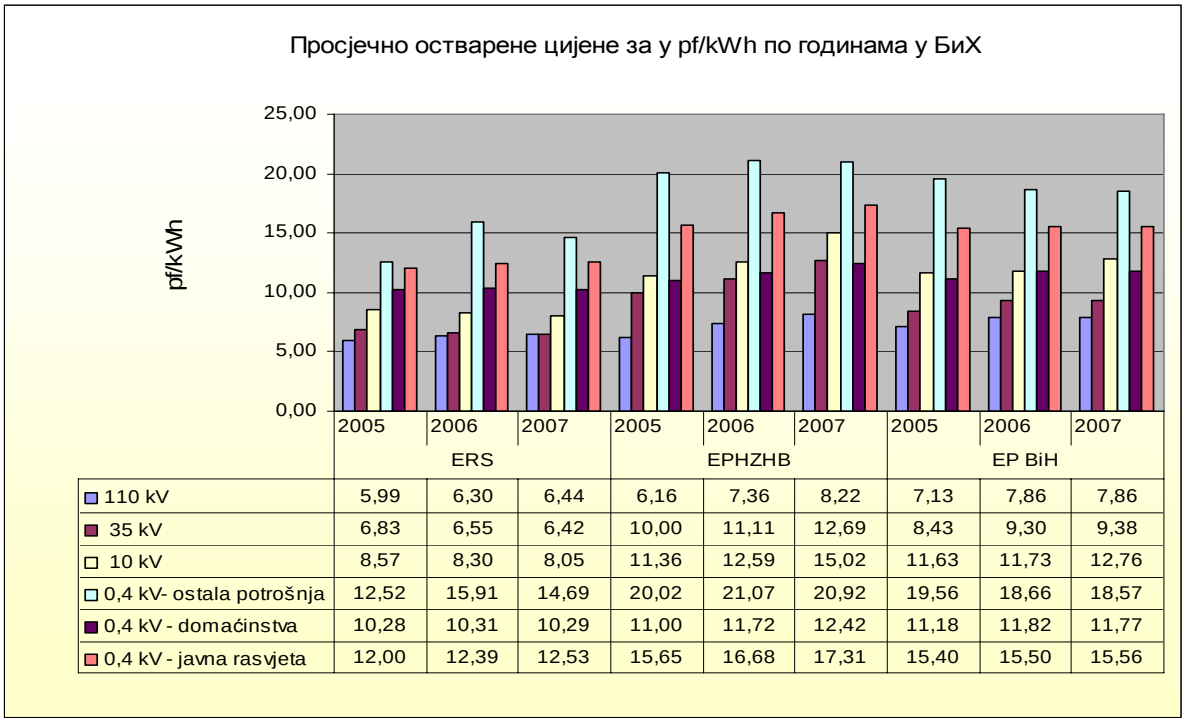

Слика 41. - Упоредне просјечне цијене електричне енергије у БиХ за период 2005. -2007.

[7] Извор података: Еуростат за земље чланице, Хрватску и Турску, Заводи за статистику у Федерацији, РС и Србији, "ДЕРК- Изввештај о пословању за 2007. г., ЕПС - Извјештај о пословању

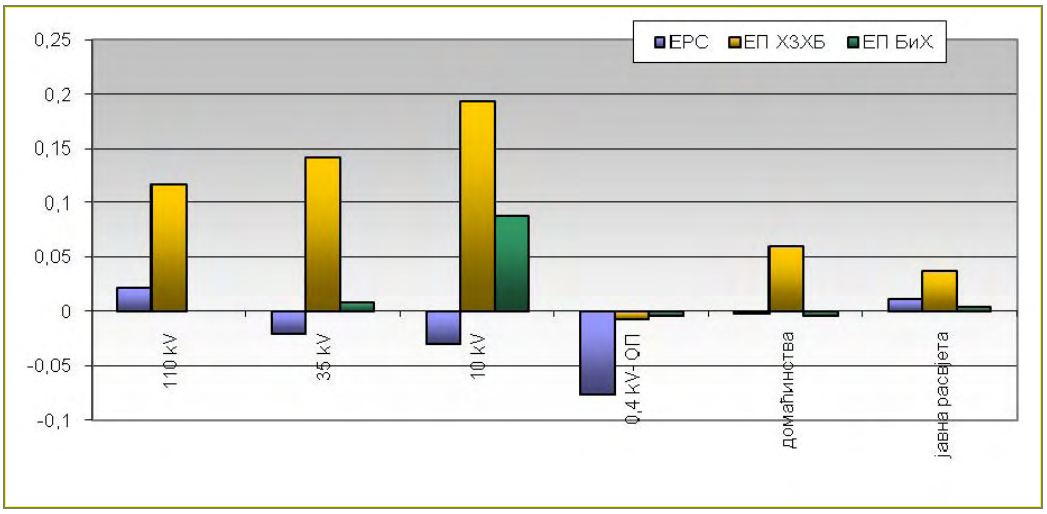

Слика 42. - Промјене просјечно остварених цијена у БиХ у 2007. години у односу на 2006. годину

4.2. Упоредни подаци о цијенама електричне енергије у Републици Српској и окружењу за стандардног купца

4.2.1. Нови приступ обради података и презентацији цијена електричне енергије

Правни основ за прикупљање и обраду статистичких података на бази цијена електричне енергије дефинисан је Директивом 90/377/ЕЕС од 29. јуна 1990. године. Европска комисија је усвојила једну јединствену методологију статистичке обраде података из области производње, потрошње, цијена и размјене (увоз-извоз) електричне енергије. Статистичка обрада просјечних цијена електричне енергије у складу са овом методологијом ради се за двије основне категорије потрошача и то за домаћинства и индустрију. Унутар ове двије групе потрошачи су груписани у неколико карактеристичних група у зависности од годишње потрошње и максималне снаге.

Како се наводи у документима које објављује Еуростат, због све веће либерализације тржишта електричне енергије, застарјела је методологија која дефинише начин прикупљања и обраде цијена електричне енергије, те је у јуну 2007. године Комисија усвојила измјену методологије за прикупљање ових података. Суштина нове методологије је у сљедећем:

- Цијене треба да представљају просјек за посљедње полугодиште;
- Типични стандардни потрошач замијењен је потрошњом у банду;
- У цијени електричне енергије треба посебно исказати трошкове енергије и снабдијевања те трошкове мреже.

У складу са овим промјенама урађена је анализа просјечне цијене за **домаћинства** у Републици Српској која троше између 2500 и 5000 kWh. Структура ове цијене и упоредна анализа са цијенама других земаља за категорију домаћинства која троше између 2500 и 5000 kWh, а које је Еуростат објавио у документу број 23/2008 под називом "Цијене електричне енергије за друго полугодиште 2007" презентовани су у табели 20. и на сликама 43. и 44.

Држава	Структура цијене за домаћинства у €c/kWh				Удио (%) у цијени без пореза	
	Укупна цијена	Енергија и снабд.	Мрежа	Порези	Енергија и снабд.	Мрежа
Пољска (PL)	13,80	3,59	7,10	3,10	33,6	66,4
Норвешка (NO)	14,98	3,86	6,82	4,29	36,1	63,8
Румунија (RO)	11,41	3,46	6,08	1,87	36,3	63,7
Данска (DK)	24,01	4,16	6,16	13,69	40,3	59,7
Литванија (LT)	8,70	3,13	4,16	1,41	42,9	57,1
Луксембург (LU)	15,91	6,15	8,06	1,70	43,3	56,7
Естонија (EE)	7,86	2,88	3,64	1,34	44,2	55,8
Словачка (SK)	13,70	5,55	5,97	2,18	48,2	51,8
Хрватска (HR)	9,84	3,96	3,96	1,91	49,9	49,9
Шведска (SE)	16,13	5,11	5,03	5,99	50,4	49,6
Њемачка (DE)	21,05	6,61	6,18	8,26	51,7	48,3
Латвија (LV)	7,29	3,59	3,34	0,35	51,7	48,1
Белгија (BE)	16,83	7,01	5,85	3,97	54,5	45,5
Финска (FI)	11,49	4,75	3,92	2,82	54,8	45,2
Чешка (CZ)	10,63	5,00	3,95	1,68	55,9	44,1
Бугарска (BG)	7,21	3,37	2,66	1,18	55,9	44,1
Мађарска (HU)	12,96	5,69	3,87	3,40	59,5	40,5
Малта (MT)	9,93	7,23	2,20	0,50	76,7	23,3
РС (БиХ)	**7,18**	**2,60**	**3,54**	**1,04**	**42,3**	**57,7**

Табела 20. - Структура просјечне цијене за потрошаче у домаћинству по земљама у **€c/kWh**

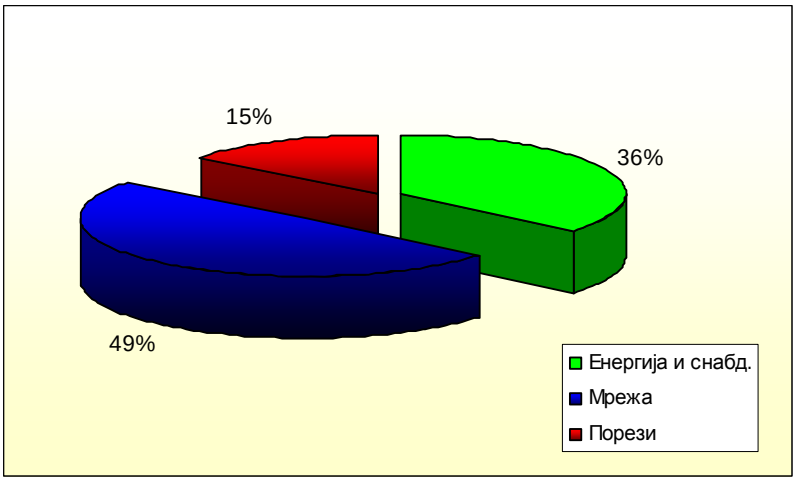

Слика 43. - Структура просјечне цијене за домаћинства у РС која троше између 2500 и 5000 kWh изражена у процентима

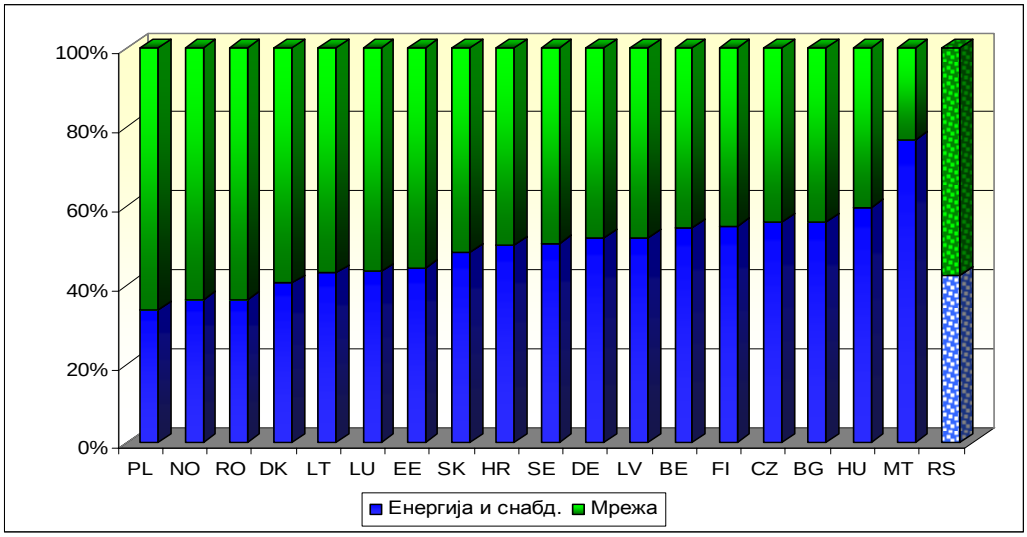

Слика 44. - Удио трошкова енергије и снабдијевања и мреже у просјечној цијени домаћинства која троше између 2500 и 5000 kWh без пореза[8].

Нова методологија Еуростата за прикупљање података о цијенама за крајње купце у индустрији, а која је ступила на снагу у јуну 2007. године, базира се на подацима за неколико категорија индустријских купаца сврстаних у групе (банд) у зависности од потрошње. У документу Еуростата број 23/2008 дати су упоредни подаци за индустријског купца категорије Ic за коју је карактеристична годишња потрошња од 500 до 2000 MWh.

У табели 21. и на сликама 45. и 46. упоредно су приказане укупне цијене у индустрији и структура тих цијена, за карактеристичну потрошњу електричне енергије од 500 до 2000 MWh у неким европским земљама. Цијене су дате за друго полугодиште 2007. године. За РС је дата просјечно остварена цијена у 2007. години за индустријске купце који су прикључени на 10 кV мрежу.

	Структура цијене у индустрији **€c/kWh**				Удио (%) у цијенеи без пореза	
	Укупна цијена	Енергија и снабд.	Мрежа	Порези	Енергија и снабд.	Мрежа
Пољска	9,05	3,08	5,35	0,62	36,5	63,5
Литванија	7,20	3,13	4,07	0,00	43,5	56,5
Естонија	5,30	2,68	2,49	0,13	51,8	48,2
Данска	8,95	4,15	3,48	1,33	54,5	45,7
Норвешка	7,56	3,43	2,85	1,28	54,6	45,4
Латвија	5,94	3,28	2,66	0,00	55,2	44,8
Хрватска	7,38	4,10	3,14	0,14	56,6	43,4
Словачка	10,48	6,15	4,33	0,00	58,7	41,3
Румунија	9,08	5,75	3,33	0,00	63,3	36,7
Мађарска	11,28	6,49	3,48	1,31	65,1	34,9
Бугарска	5,68	3,78	1,84	0,05	67,1	32,7
Чешка	9,46	6,61	2,85	0,00	69,9	30,1
Шведска	6,65	4,56	1,95	0,05	69,1	29,5
Белгија	9,49	6,13	2,39	0,97	71,9	28,1
Њемачка	10,13	6,48	2,46	1,19	72,5	27,5
Финска	5,86	4,12	1,51	0,23	73,2	26,8
Луксембург	10,31	7,33	2,66	0,32	73,4	26,6
Малта	12,21	10,01	2,20	0,00	82,0	18,0
РС (БиХ)	**4,82**	**2,40**	**1,72**	**0,70**	**58,3**	**41,7**

Табела 21.- Структура просјечне цијене за индустријске потрошаче у €c/kWh

[8] Скраћеница за назив државе преузета из Еуростата (пуни назив у табели 20)

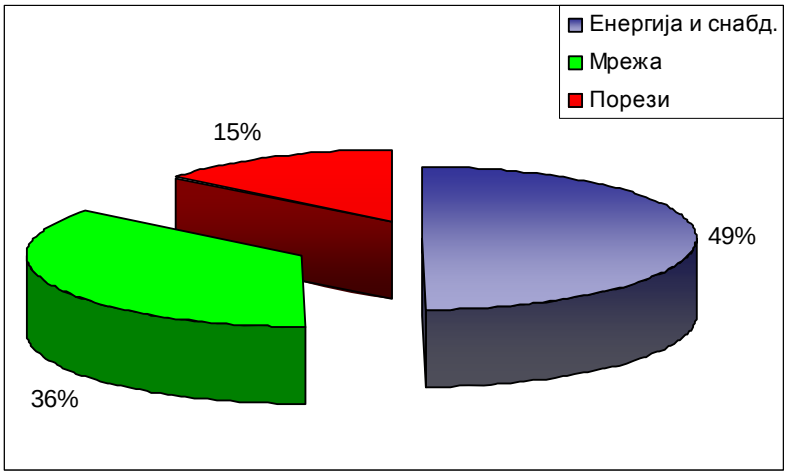

Слика 45. - Структура цијене за индустријског потрошача у РС[9]

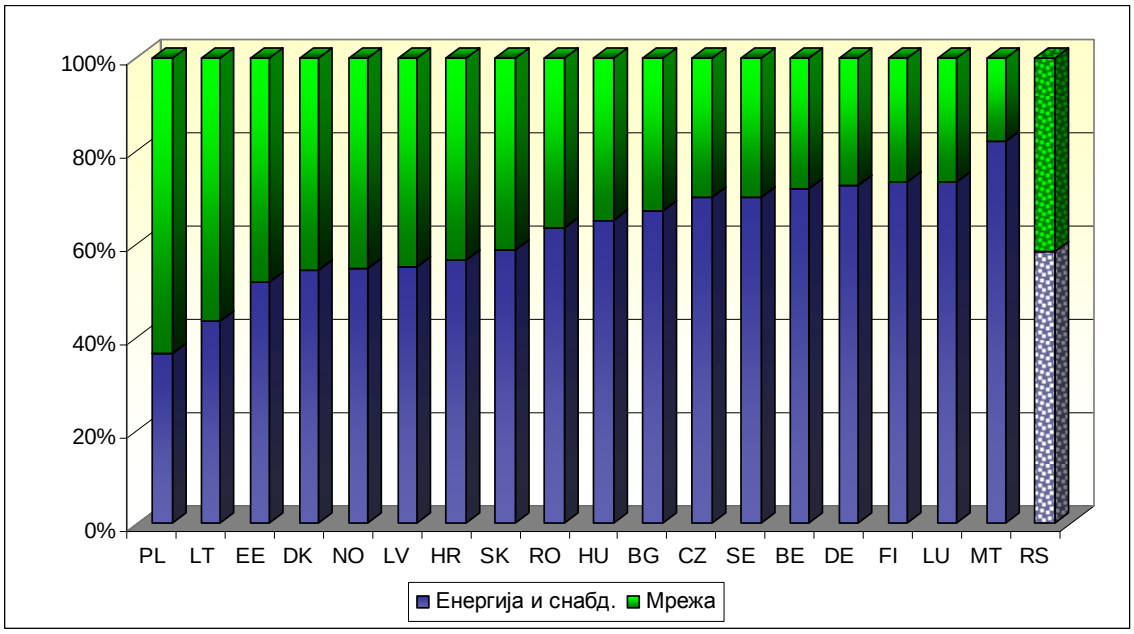

Слика 46. Удио трошкова енергије и снабдијевања и мреже у просјечној цијени индустрије која троши између 500 и 2000 MWh без пореза.

4.2.2. Стара методологија Еуростата – Домаћинства

Због ограничених извора података за нову методологију (посебно за земље у окружењу) и ради приказа раста цијена електричне енергије у односу на претходне године у овом дијелу извјештаја се дају подаци обрађени по старој методологији Еуростата.

Методологија Еуростата дефинише неколико карактеристичних купаца за категорију домаћинства и за индустријске купце. Упоредни подаци се уобичајно дају за домаћинство

[9] Просјечно остварена цијена у РС на 10 kV напону у 2007. години

категорије Dc за коју је карактеристична годишња потрошња од 3500 kWh, од чега 1300 kWh ноћу, уз претпоставку подједнаке потрошње у вишој и нижој сезони.

У сљедећој табели приказане су просјечне цијене електричне енергије за категорију домаћинства у РС засноване на приступу ЕУРОСТАТ-а, са упоредним вриједностима других земаља у Европи, чији подаци су били расположиви у Извјештају ЕУРОСТАТ-а.[10]

земља/година	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
ЕУ 15	0,1050	0,1031	0,1027	0,1032	0,1036	0,1027	0,1042	0,1094	0,1205
Бугарска	:	:	:	:	:	0,0486	0,0537	0,0552	0,0547
Чешка Република	:	0,0475	0,0538	0,0642	0,0654	0,0660	0,0729	0,0829	0,0898
Данска	0,0681	0,0718	0,0781	0,0865	0,0947	0,0915	0,0927	0,0997	0,1170
Њемачка	0,1277	0,1191	0,1220	0,1261	0,1267	0,1259	0,1334	0,1374	0,1433
Естонија	:	:	:	0,0457	0,0550	0,0550	0,0576	0,0620	0,0635
Ирска	0,0795	0,0795	0,0795	0,0883	0,1006	0,1055	0,1197	0,1285	0,1465
Грчка	0,0622	0,0564	0,0564	0,0580	0,0606	0,0621	0,0637	0,0643	0,0661
Шпанија	0,0929	0,0895	0,0859	0,0859	0,0872	0,0885	0,0900	0,0940	0,1004
Француска	0,0949	0,0928	0,0914	0,0923	0,0890	0,0905	0,0905	0,0905	0,0921
Италија	0,1570	0,1500	0,1567	0,1390	0,1449	0,1434	0,1440	0,1548	0,1658
Кипар	0,0549	0,0845	0,0990	0,0845	0,0915	0,0928	0,0915	0,1225	0,1177
Латвија	:	:	:	:	:	0,0487	0,0702	0,0702	0,0583
Литванија	:	:	:	:	:	0,0535	0,0609	0,0609	0,0658
Луксембург	0,1076	0,1056	0,1120	0,1148	0,1191	0,1215	0,1288	0,1390	0,1509
Мађарска	0,0589	0,0622	0,0634	0,0723	0,0733	0,0794	0,0851	0,0896	0,1019
Малта	0,0573	0,0609	0,0617	0,0631	0,0652	0,0636	0,0727	0,0904	0,0940
Холандија	0,0884	0,0938	0,0978	0,0923	0,0970	0,1031	0,1102	0,1207	0,1400
Аустрија	0,0979	0,0949	0,0945	0,0932	0,0926	0,0981	0,0964	0,0894	0,1050
Пољска	:	:	0,0710	0,0818	0,0775	0,0699	0,0823	0,0923	0,0945
Румунија	:	:	:	:	:	:	0,0655	0,0792	0,0855
Словенија	0,0895	0,0830	0,0837	0,0858	0,0833	0,0841	0,0861	0,0874	0,0887
Словачка	:	:	:	:	:	0,1024	0,1123	0,1216	0,1292
Финска	0,0656	0,0645	0,0637	0,0697	0,0738	0,0810	0,0792	0,0809	0,0877
Шведска	0,0653	0,0637	0,0629	0,0701	0,0838	0,0898	0,0846	0,0876	0,1088
Велика Британија	0,0966	0,1056	0,0996	0,1031	0,0959	0,0837	0,0836	0,0971	0,1254
Хрватска	:	:	:	:	:	:	0,0702	0,0759	0,0760
Норвешка	0,0765	0,0720	0,0788	0,0927	0,1568	0,0985	0,1137	0,1101	0,1361
БиХ РС	**0,0518**	**0,0539**	**0,0539**	**0,0570**	**0,0518**	**0,0518**	**0,0666**	**0,0488**	**0,0628**

Табела 22. - Цијене електричне енергије у €/kWh - ДОМАЋИНСТВА која карактерише годишња потрошња 3500 kWh од чега 1300 kWh ноћу (порез није урачунат). Кориштен извор: Еуростат

На *Слици 47.* је упоредни приказ просјечне цијене електричне енергије за карактеристичног купца из категорије домаћинства (Dc) у РС прије и након окончања тарифног поступка и доношења одлуке о тарифним ставовима који су ступили на снагу 1. јануара 2008. године, са цијенама за исту категорију купаца у посматраним земаља.

[10] Просјечне цијене ел. енергије у РС на бази важећих тарифних ставова на дан 15. децембар 2007. године

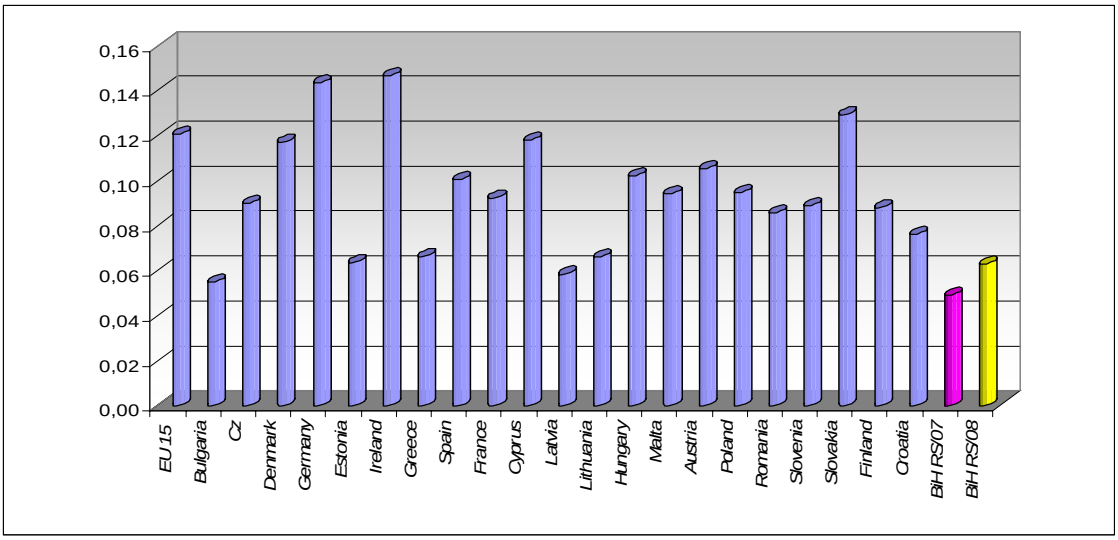

Слика 47. - Цијене електричне енергије у *€/kWh* - за домаћинства (Dc 3500 *извор: ЕУРОСТАТ-а)*[11]

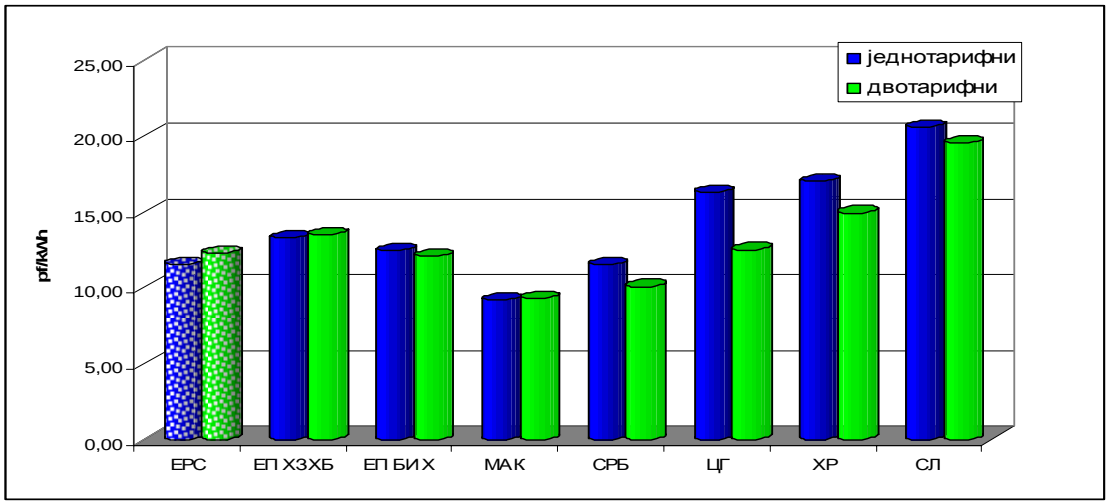

Слика 48. - Упоредни преглед просјечне цијене у pf/kWh за једнотарифно и двотарифно мјерење за стандардног потрошача Dc 3500 (1300 ноћу). Зима - љето у односу 50:50[12]

У наредној табели дате су просјечне цијене електричне енергије у Републици Српској од 1999.-2008. године за стандардног потрошача у домаћинству *(Dc-* годишње троши 3500 kWh од чега 1300 kWh ноћу) са укалкулисаним порезом који је био на снази за посматрану годину, 10% порез на промет, а од 2006. године 17% порез на додатну вриједност. У табели је дата и очекивана цијена за 2008. годину јер је тарифни поступак

[11] БиХ РС/07 - просјечна цијена на бази тарифних ставова који су били важећи на дан 1. јануар 2007. године; БиХ РС/08 - просјечна цијена на бази тарифних ставова који су ступили на снагу 1. јануара 2008. године, а након спровођења другог тарифног поступка у 2007. години.

[12] За обрачун просјечне цијене у земљама окружења за стандардног потрошача ел. енергије коришћени тарифни ставови за неквалификоване купце електричне енергије из категорије "домаћинства" који су били важећи на дан 15. децембар 2007. године, а објављени на интернет страни регулатора или електродистрибутивних предузећа у посматраним земљама. За ЕРС - цијена утврђена на бази тарифних ставаова који су ступили на снагу 1. јануара 2008. године, након спровођења тарифног поступка у 2007. години.

проведен у 2007. години и цијене су ступиле на снагу од 1. јануара 2008. године. Према подацима које је објавио ЕУРОСТАТ 1. јануара 2007. године за групу 3.500 кWh из категорије домаћинства, удио свих пореза у просјечној цијени креће од 4,7% (Велика Британија) до 54,6 % (Данска). Средишњу позицију у овој табели ЕУРОСТАТА заузима Словенија са учешћем од 16,6%, Бугарска 17,1% и Хрватска са 17,7%.

година	*цијена (Dc) са порезом*	*цијена (Dc) без пореза*	*порез*
	pf/kWh	pf/kWh	pf/kWh
1999	11,136	10,124	1,012
2000	11,586	10,533	1,053
2001	11,586	10,533	1,053
2002	12,251	11,138	1,113
2003	11,136	10,124	1,012
2004	11,136	10,124	1,012
2005	11,513	10,468	1,045
2006	12,963	11,080	1,883
2007	12,963	11,080	1,883
2008	14,359	12,272	2,087

Табела 23. - Просјечне цијене са и без пореза у РС за стандардног потрошача (Dc-3500) за период 1999 - 2008.године

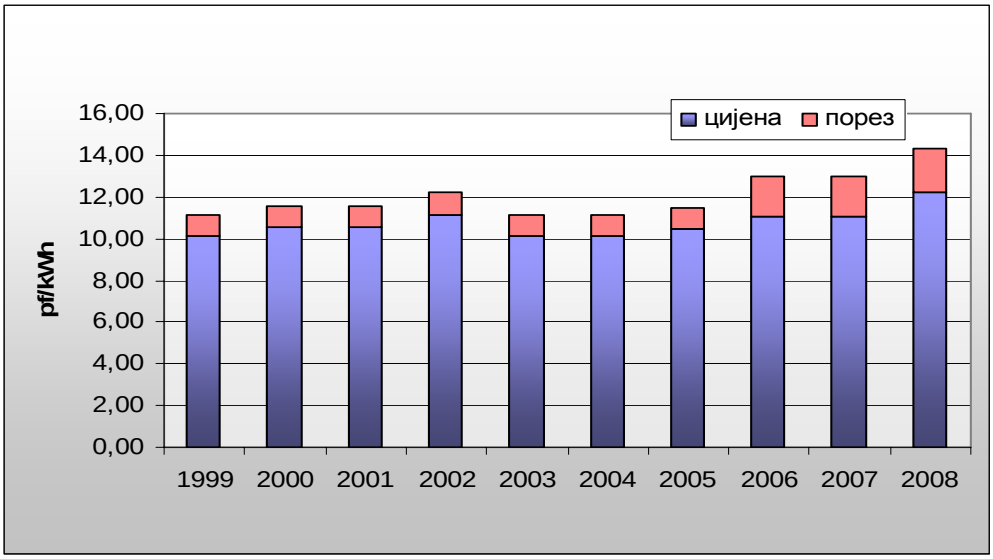

Слика 49. - Просјечна цијена ел. енергије pf/kWh са порезом за стандардног потрошача у домаћинству (Dc) у РС који троши годишње 3500 кWh од чега 1300 кWh ноћу

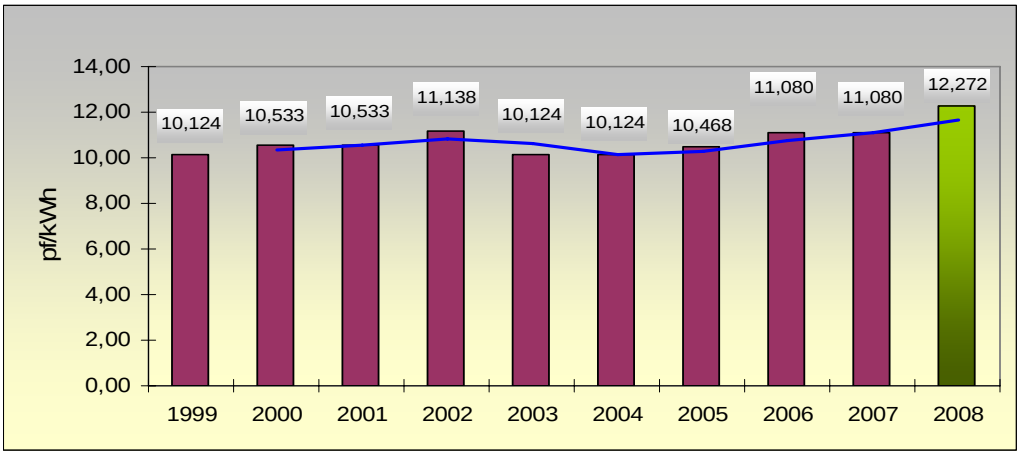

Слика 50. - Просјечна цијена ел. енергије у pf/kWh (порез је искључен) за стандардног потрошача у домаћинству (Dc) у периоду 1999 - 2008. године

У наредној табели дате су просјечне цијене за остале стандардне потрошаче из групе домаћинства на начин како их групише Еуростат у зависности од годишње потрошње. Урађена је упоредна анализа просјечних цијена на бази важећих тарифних ставова за домаћинства на дан 1. јануар 2007. године са просјечним цијенама на бази тарифних ставова који су ступили на снагу 1. јануара 2008. године након, на захтјев електроенергетских предузећа, спроведеног тарифног поступка у 2007. години.

Стандардни потрошач у домаћинству (Еуростат)	Карактеристике стандардног потрошача у домаћинству		Порези искључени		Промјена
	Годишња потрошња		2007	2008	
	Укупно	од чега ноћу	pf/kWh	pf/kWh	%
Da	600 kWh		16,95	19,20	13,27%
Db	1200 kWh		12,83	14,58	13,68%
Dc	3500 kWh	1300 kWh	11,08	12,27	10,76%
Dd	7500 kWh	2500 kWh	10,10	11,17	10,61%
De	20000 kWh	15000 kWh	7,18	7,94	10,55%

Табела 24. -Просјечне цијене за стандардне потрошаче у домаћинству (категоризација потрошача по методологији Еуростата, а у зависности од годишње потрошње)

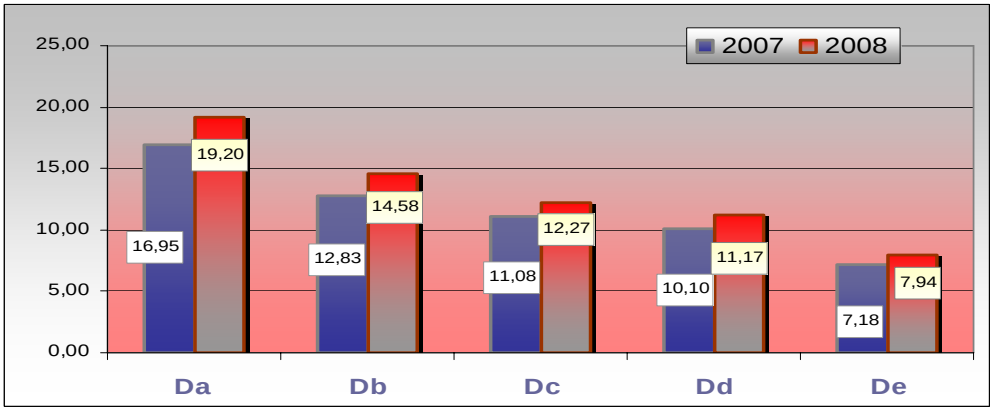

Слика 51. - Упоредни приказ просјечних цијена за домаћинства прије и послије спровођења тарифног поступка (категоризација потрошача по методологији Еуростата)

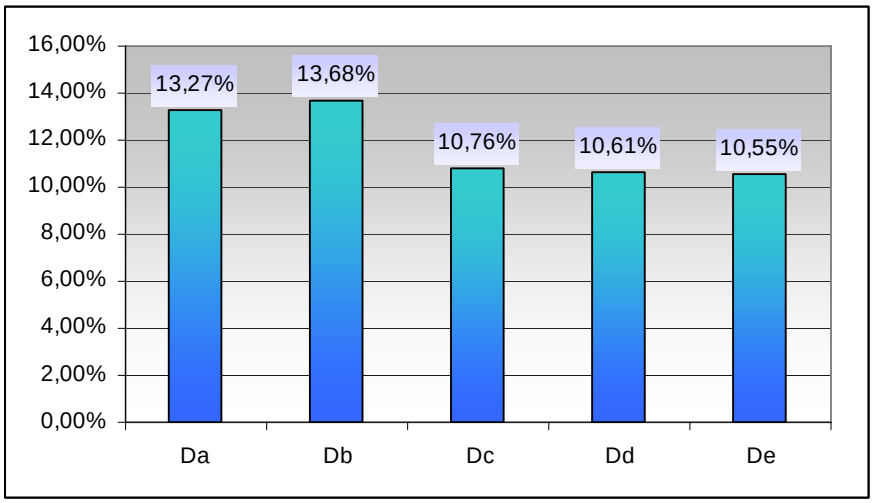

Слика 52. - Промјена просјечне цијене за стандардног потрошача у домаћинству након тарифног поступка спроведеног у 2007. години[13]

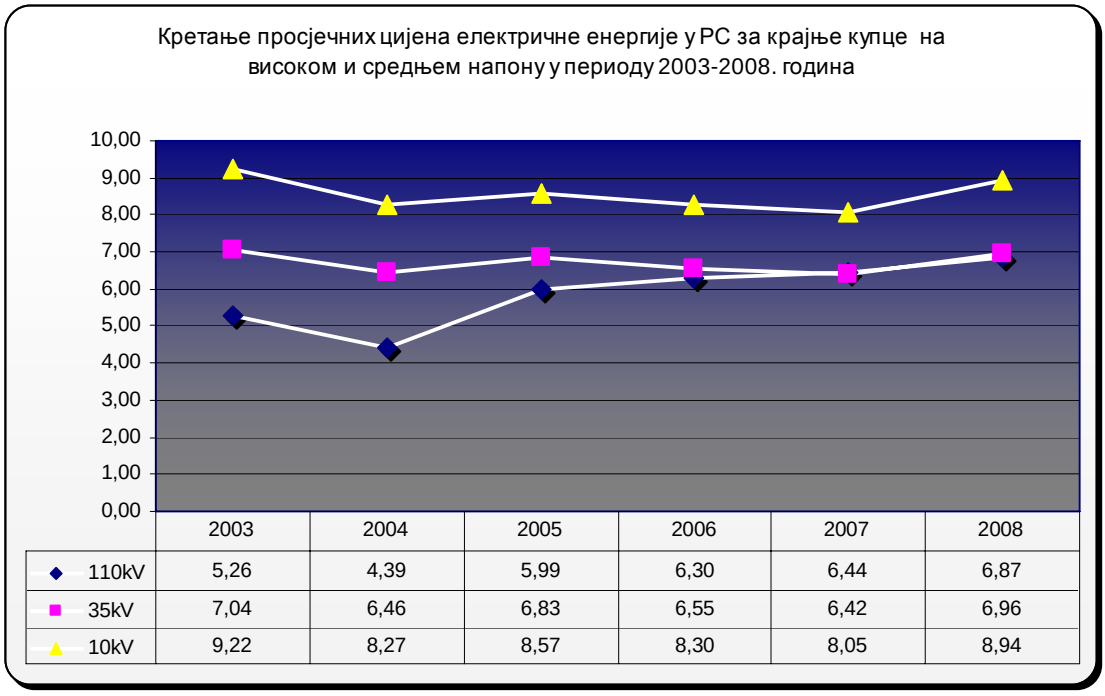

	2003	2004	2005	2006	2007	2008
110kV	5,26	4,39	5,99	6,30	6,44	6,87
35kV	7,04	6,46	6,83	6,55	6,42	6,96
10kV	9,22	8,27	8,57	8,30	8,05	8,94

Слика 53. - Просјечне цијене за крајње купце на високом и средњем напону у периоду 2003 - 2008. године

[13] У табели 24 налазе се карактеристике (годишња потрошња у kWh) стандардних потрошача у домаћинству како је дефинисао Еуростат.

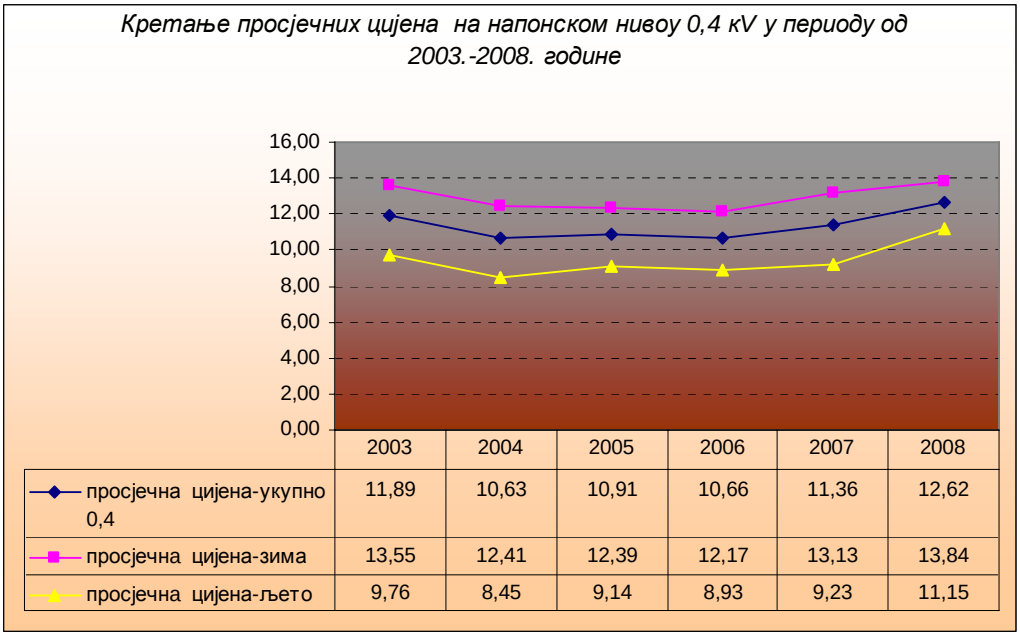

Слика 54. -Просјечне цијене за крајње купце на ниском напону у периоду 2003-2008. година

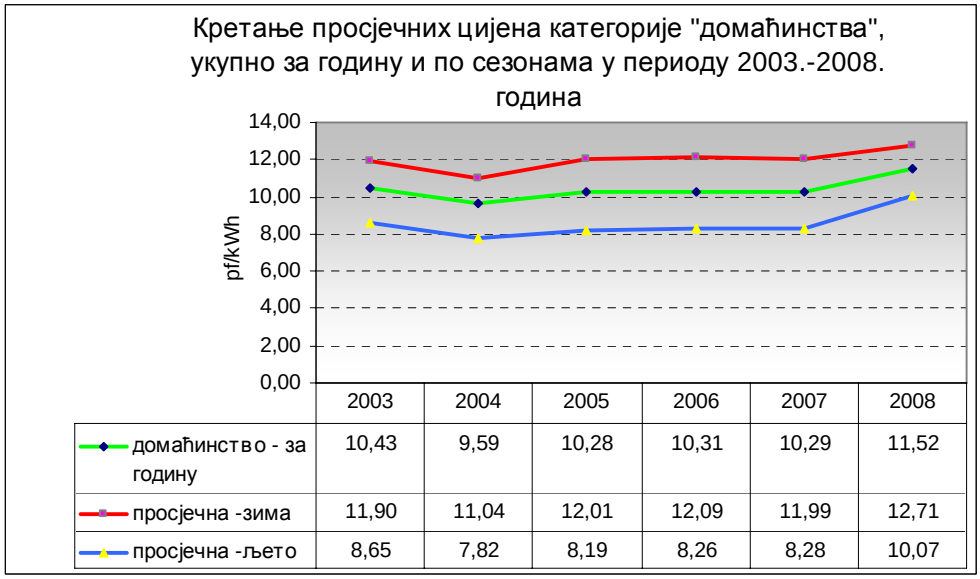

Слика 55. - Просјечне цијене за домаћинства у периоду 2003-2007. година

4.2.3. Стара методологија Еуростата - Индустрија

Методологија Еуростата такође дефинише неколико карактеристичних купаца за индустријске купце. Упоредни подаци се уобичајно дају за индустријског купца категорије Ie за коју је карактеристична годишња потрошња од 2000 MWh и максимална снага 500 kW.

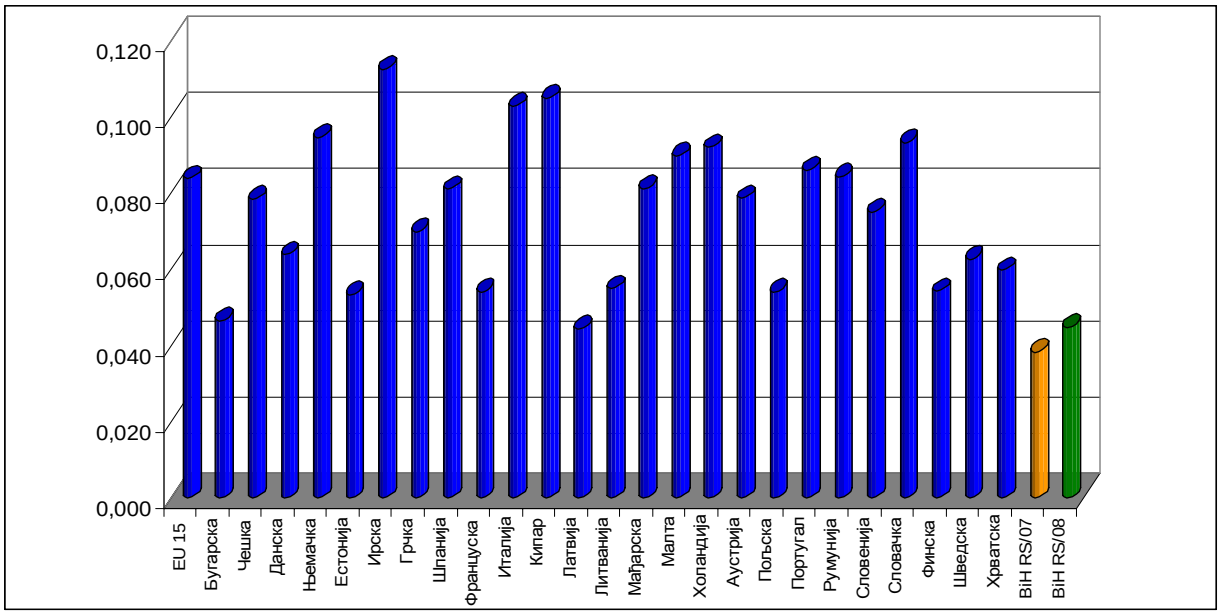

Слика 56. -Цијена електричне енергије за индустријског купца у €/kWh - (Ie 2000 извор: ЕУРОСТАТ)[14]

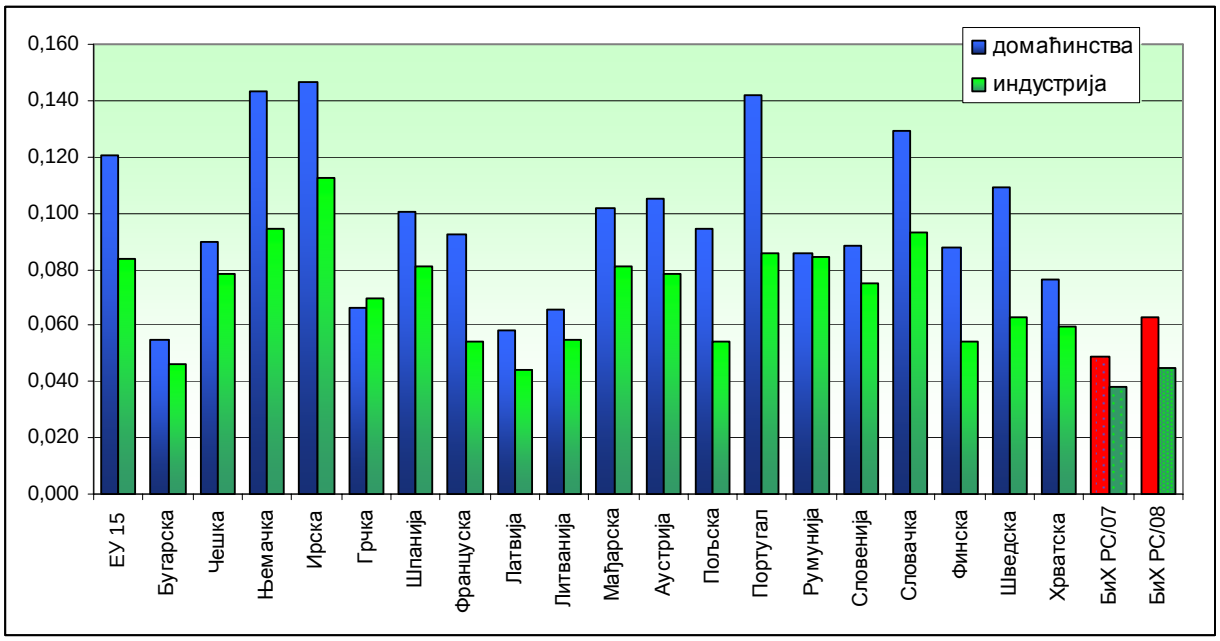

Слика 57. - Упоредни приказ цијена за стандардног индустријског потрошача (Ie) и стандардног потрошача у домаћинству (Dc). Извор: ЕУРОСТАТ[15]

[14] БиХ РС/07 - просјечна цијена на бази тарифних ставова који су били важећи на дан 1. јануар 2007. године; БиХ РС/08 – очекивана просјечна цијена на бази тарифних ставова који су ступили на снагу 1. јануара 2008. године, а након спровођења другог тарифног поступка у 2007. години.

[15] БиХ РС/07 - просјечне цијене на бази тарифних ставова који су били важећи на дан 1. јануар 2007. године; БиХ РС/08 – очекивана просјечне цијене на бази тарифних ставова који су ступили на снагу 1. јануара 2008. године, а након спровођења другог тарифног поступка у 2007. години.